

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:48

SVERIGES
RIKSDAG

Tisdagen den 9 december

Kl. 12.00–15.54
18.00–21.02

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 18 november justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde att *Annelie Sjöberg* (SD) inträtt som ersättare för Aron Emilsson (SD) under tiden för hans ledighet den 8 december 2025–31 januari 2026.

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Konstitutionsutskottets betänkande
2025/26:KU14 Ytterligare en avdelning i Lagrådet

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2025/26:UFÖU2 Svenskt bidrag till Natos avskräckning och försvar under 2026

Försvarsutskottets betänkanden
2025/26:FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap
2025/26:FöU2 Ett starkt skydd för nätverks- och informationssystem – en ny cybersäkerhetslag

Utrikesutskottets utlåtande
2025/26:UU5 Kommissionens arbetsprogram 2026

Socialutskottets betänkande
2025/26:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utbildningsutskottets betänkande
2025/26:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

§ 4 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU1
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik (prop. 2025/26:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Budgeten är en helhetslösning som innehåller skattesänkningar och reformer som på allvar kommer att göra skillnad i människors vardag. Det här kommer efter flera år med påtvingad återhållsamhet i budgeten, eftersom vi tog över en skenande inflation och minst sagt extrema priser på såväl bränsle som el – vilket inte minst påverkade byggandet i Sverige på ett extremt negativt sätt. När den tvåsiffriga inflationen dessutom ledde till kraftigt höjda räntor slog det enormt hårt mot byggbranschen, som fick uppleva vad som närmast kan liknas vid ett tvärstopp.

Men, herr talman, även om vi har en lång bit kvar tills vi kan kalla läget ljust kan vi nu se att läget i alla fall har stabiliserats i något som bäst beskrivs som en lågmäld lågkonjunktur.

I ett sådant läge är det avgörande att stärka hushållens köpkraft, att få hjulen att snurra och att skapa framtidstro och trygghet. När människor får mer kvar i plånboken ökar också möjligheten att konsumera, att investera och att planera långsiktigt. Därför gör vi det mer lönsamt att arbeta, och vi sänker både skatter och avgifter på flera områden.

En vanlig familj beräknas få över 5 000 kronor mer i månaden nästa år. Det är inte småpengar, utan detta är skillnaden mellan att skjuta upp nödvändiga utgifter och att kunna säga ja till barnens aktiviteter, vinterkläder eller den där efterlängtade reparationen hemma. Det är också skillnaden mellan att tvingas flytta till ett

billigare boende och att kunna efterfråga ett ägt, bättre boende.

Vi gör skillnad för att förbättra människors ekonomi. Vi sänker elskatten, och vi gör det billigare att köra bil. Vi halverar matmomsen, och vi sänker förskoleavgiften. Vi genomför breda skattesänkningar för både löntagare och pensionärer.

Konjunkturpolitik handlar dock inte bara om skatter. Det handlar också om att investera klokt i det som bygger Sverige starkare. I utgiftsområde 18 tar vi tydliga steg för att förvalta våra resurser på bästa sätt och för att kunna möta de sociala behov som finns på bostadsmarknaden.

Vi fortsätter att göra det enklare att bygga och renovera sitt eget hus. Mer än 1 miljon rotavdrag godkändes under det första halvåret efter höjningen, vilket var en klart efterlängtd injektion som branschen då behövde. Nu har enklare regler trätt i kraft för renovering av hus. Det gör att människor kommer att slippa dyra och onödiga bygglovskostnader för mindre förändringar och utbyggnader.

Vi fortsätter också på det inslagna spåret med regelförenklingar för vanligt folk. Vi underlättar för människor att kunna både äga och bygga bostäder. Nästa år kommer Boverket att presentera utredningen om det vi kallar Sverigehus – vackra svenska hus som utan bygglov från kommunerna kan byggas i hela Sverige. Sverigehus kan på riktigt förändra sättet vi bygger på. Det kan öppna dörren till en egen villa för helt nya grupper i samhället.

Grundidén är lika enkel som den är kraftfull. I stället för att varje enskilt hus ska prövas och detaljbedömas i varje kommun gör man en central bedömning. Det är betydligt effektivare än 290 kommunala prövningar och att tusentals tjänstemän ska titta på samma husmodell om och om igen.

I dag byggs de flesta småhus som kataloghus i rationella fabriker. Hus som inte är unika behöver inte heller en unik prövning varje gång de byggs. Genom att bedöma husen centralt i stället för tusentals gånger ute i landet finns enorma effektivitetsvinster i både tid och pengar.

Regelförenklingar är dock inte allt, utan det behövs också kapital. Vi stärker därför Norrlandsfonden med ytterligare ett kapitaltillskott – denna gång på 380 miljoner kronor. I vårändringsbudgeten tillskötts som ni kanske minns 300 miljoner, och nu blir det alltså ett ännu större tillskott. Detta är en satsning som ska bidra till att få fram fler bostäder där industrialiseringen nu skapar nya jobb och ny inflyttning, och namnet till trots gäller det inte bara i norra Sverige. Med det här kapitaltillskottet kan fler byggherrar komma igång, och vi kan samtidigt stärka konjunkturen i byggsektorn.

Vi vill också öka tryggheten för dem som riskerar att hamna utanför bostadsmarknaden, och därför tar vi steg för att möjliggöra obligatoriska hyresgarantier för barnfamiljer. Ingen familj ska behöva fastna i otrygghet för att det saknas en väg in på hyresmarknaden.

En genomgående röd tråd sedan Tidösamarbetet inleddes har varit och är vårt gemensamma arbete mot kriminalitet, fusk och bedrägerier. Tidigare låt gå-attityd där sådant tilläts fortsätta och där kriminalitet tilläts växa allt längre in i samhällets alla strukturer är nu borta. I stället agerar vi kraftfullt med både resurser och lagstiftning för att stoppa såväl kriminella gäng som enskilda bedragare. Vi stärker därför också konsumentskyddet på bostadsrättsmarknaden genom att ge Boverket mer resurser för att kontrollera intygsgivare. För oss är det helt grundläggande att den som köper en bostadsrätt också ska kunna lita på att den ekonomiska planen är seriös och hållbar. Fusk och kriminella upplägg ska stoppas i tid.

Vi förstärker också Lantmäteriet. Detta förkortar väntetiden för utlämnande av handlingar och ska skärpa identitetskontrollerna vid lagfartssökande. Det stärker rättssäkerheten och motverkar ekonomisk brottslighet.

Även på konsumentområdet tar vi nya steg för att möta en modern marknad och förhindra kriminalitet. Detta kommer Björn Tidland att berätta mer om senare i debatten, så jag går inte djupare in på konsumentområdet nu.

Sammantaget är detta en budget som både stärker hushållen här och nu och bygger ett robustare Sverige på sikt. Den är ett svar på ett ekonomiskt läge, på familjernas behov och på de strukturella utmaningar som vi måste lösa.

Vi tror på ett Sverige där arbete lönar sig, där familjer får möjlighet att efterfråga ägda bostäder och där bostadsbyggandet möter framtidens krav utan att kostnaderna skenar – helt enkelt ett Sverige där familjerna har en starkare ställning. Det är den riktningen vi tar med den här budgeten.

Herr talman! Jag ser fram emot en fortsatt debatt där oppositionen svarar på frågan hur deras förslag ska kunna sammanfogas till ett. Det är nämligen mycket spretigt i oppositionens olika ändringsförslag, där både satsningar och besparingar ofta föreslås på samma anslag.

Jag yrkar bifall till betänkandets förslag.

Anf. 2 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Det regeringen framför allt har misslyckats med är att skydda vanligt folk under den här lågkonjunkturen. Jämför vi oss med andra länder i EU har vi haft lägre tillväxt och högre arbetslöshet.

När det gäller det utgiftsområde som vi debatterar i dag är bostäder och byggande en central del för att upprätthålla både tillväxten och rörligheten på bostadsmarknaden. Jag skulle därför vilja säga att det ekonomiska misslyckande som den här regeringen lämnar efter sig till stor del även återspeglas i den bristande bostadspolitik.

Herr talman! Jag uppskattar att ledamoten lyfte småhusen och möjligheten till ett förenklat regelverk. Det är viktiga frågor för många. Men om vi ska förstå varför byggandet faller och bostadsbristen ökar igen behöver vi titta på människors materiella

förutsättningar. Det är där själva kärnan finns. När räntor stiger, byggkostnader ökar, kreditmarknaden stramas åt och kommunerna får svårare att bära risker spelar det mindre roll hur stark människors önskan om ett eget hus är.

Min fråga till Mikael Eskilandersson är därför ganska enkel: Om många av dem som saknar en ändamålsenlig bostad i första hand, på grund av sin ekonomiska situation, efterfrågar en bra och prisvärd hyresrätt, hur ser Sverigedemokraternas plan ut för att möta det behovet och faktiskt minska bostadsbristen på riktigt?

Anf. 3 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)
replik:

Herr talman! Jag tackar Joakim Järrebring för frågan.

Ett par kommentarer kring den högre arbetslösheten och lägre tillväxten är att vi tog över i ett läge där det var tvåsiffrig inflation och att den högre arbetslösheten är direkt kopplad till den ansvarslösa migrationspolitik som fördes under många år under socialdemokratiskt styre.

Det är nästan hela grunden för mitt parti att det under väldigt lång tid fördes en ansvarslös migrationspolitik som gjorde att Sverige fick hög arbetslöshet även i högkonjunktur. När vi nu dessutom går in i en lågkonjunktur slår den ännu hårdare, för nu börjar även vanliga svenskar bli arbetslösa. Men om man går in och kontrollerar siffrorna för att se vilka det egentligen är som är arbetslösa blir det ganska tydligt att det framför allt är invandrargrupperna som har väldigt hög arbetslöshet medan arbetslösheten bland inhemska svenskar inte är särskilt hög. Det visar hur ansvarslös politiken var tidigare.

Om jag ska svara lite snabbt på frågan: Socialdemokratin har ju genom egentligen hela det senaste decenniet pumpat in pengar i byggbranschen för att det ska byggas bostäder, framför allt hyresrätter, runt om i landet. Även min hemkommun har numera hyresrätter som står tomma därför att de helt enkelt är för dyra. De billiga hyresrätterna får man inte fram genom att bygga en massa nya hyresrätter, men det var ju ett sätt att lösa flyktingfrågan. De billiga hyresrätterna får man i stället fram genom att de som har råd att bo i villa och ägt boende flyttar från hyresrätter.

Vi har dessutom en väldigt stor andel hyresrätter i Sverige.

Anf. 4 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Om Mikael Eskilanderssons resonemang hade hållit för en faktagranskning hade det varit ett starkt inlägg, men om vi jämför oss med andra länder i EU – även länder som har tagit emot lika många eller fler flyktingar än Sverige – ser vi att utvecklingen i deras ekonomier ser helt annorlunda ut. Det beror på vilken typ av konjunkturstödande politik man för.

Om man, som den här regeringen, väljer att sänka skatterna för de rikaste och skydda deras ekonomi faller också efterfrågan brett, och det är det vi har sett i

Sverige. Om man i stället, som vi, hade valt att skydda vanliga människors inkomster och se till att pengarna faktiskt gör nytta i ekonomin – inte hamnar på ett redan fett sparkonto – hade konjunkturen sett annorlunda ut. Hade man dessutom fortsatt att satsa på att upprätthålla bostadsbyggandet hade det också lett till en högre tillväxttakt och en bättre fungerande bostadsförsörjning.

Min fråga kvarstår därför, herr talman: Hur tänker sig Sverigedemokraterna att man ska klara bostadsförsörjningen om man inte ser till att bygga i kapp den bostadsbrist som finns? Där saknar regeringen och Sverigedemokraterna svar. Hur tänker Sverigedemokraterna ta sig an den här utmaningen inför valet och nästa mandatperiod? Det skulle jag vilja höra ledamoten svara på.

Anf. 5 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)
replik:

Herr talman! Det är en intressant omvänd retorik när man tror att höjda skatter och straffbeskattning av svenska folket totalt sett ska ge en förbättrad ekonomi för alla.

Socialdemokraterna har lagt fram ett förslag som innebär närmare 30 miljarder i ökade skatter på arbete. Till det ska räknas ungefär 50 miljarder som man inte ens har tagit upp hur de ska betalas. Det är alltså enorma skatteökningar som kommer att behövas med Socialdemokraternas politik, och det kommer att slå väldigt hårt mot de vanliga arbetstagarna. Det går nämligen inte att beskatta de rika så hårt, som man uttrycker det. Det saknas liksom 70–80 miljarder, vilket inte ens är i närheten av vad man kan ta ut i skatt om man bara ska beskatta rika.

Bostadsbristen finns inte i hela landet, utan bostadsbristen finns på vissa orter. Den finns till exempel i Stockholm, och den finns även i Göteborg och Malmö. I min hemort och i nästan alla medelstora kommuner finns det dock gott om lediga lägenheter i dag. Att då pumpa in enorma summor som ett åtagande bara för att övertala byggherrar att bygga på marknader där det egentligen inte behövs bostäder kommer inte att gynna någon. Ni pratar om att redan nästa år gå in med 3 miljarder, Joakim Järrebring, alltså 3 000 miljoner. Det är i alla fall det som står i texten. Redan i dag ser vi att de tomma lägenheterna driver upp hyrorna för andra lägenheter i Sverige eftersom man måste ta igen den kostnaden via hyrorna.

Vi har 33 procent som bor i hyreslägenhet. Tittar vi lite på andra länder ser vi att exempelvis Norge har knappt 20 procent.

Anf. 6 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Herr talman! Det gäller att vara alert i kammaren.

Jag hade hoppats att den sverigedemokratiska ledamoten Mikael Eskilandersson skulle ha modet eller anständigheten att ägna sig åt en gnutta självkritik givet händelseutvecklingen i synnerhet i byggsektorn under den här mandatperioden. Bara under oktober månad gick 182 byggbolag i konkurs, Mikael Eskilandersson. Under de tre första kvartalen gick 1 442 i konkurs.

Ledamoten menar att situationen är under kontroll. Kan ledamoten utveckla på vilket sätt han menar att situationen är under kontroll?

Vad är Sverigedemokraternas besked till alla de människor som har blivit av med jobbet lagom till jul? Vad är Sverigedemokraternas besked nu när vi går in i valåret, då vartenda påstående kommer att faktagranskas? Jag är rätt säker på att så kommer att ske. Det är väldigt tydligt att man trots 80 miljarder i ofinansierade satsningar – det vill säga valflask – inte lyfter ett finger för att komma till rätta med de utmaningar som har funnits i bostadspolitiken i många decennier.

Återigen: Vad är Sverigedemokraternas besked till väljarna och till dem som jobbar i den här branschen?

Anf. 7 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)

replik:

Herr talman! Tack, Alireza Akhondi, för frågan!

Jag vet inte om jag över huvud taget hade med något påstående om att läget skulle vara under kontroll i mitt anförande. Däremot sa jag att vi nu befinner oss i en lågmäld lågkonjunktur och att vi möjligen har det värsta bakom oss.

Jag tror att det är stor skillnad mellan min och Centerpartiets syn på omvärlden och läget just nu. Inte minst verkar Centerpartiet helt sakna självkritik. Det var ju ändå en regering som stöddes av Centerpartiet som lämnade efter sig en tvåsiffrig inflation och skenande räntor, vilket vi därefter har fått hantera.

Jag tror att jag talar för hela regeringsunderlaget när jag säger att det aldrig förr har gjorts så mycket som det görs just nu på byggsidan för att komma till rätta med alla de problem som den tidigare regeringen vägrade att ta tag i, som bekymmer med långa ledtider och med att få hela systemet att fungera smidigare. Det är ju nu vi har gjort de här förenklingarna i plan- och bygglagen. Vi fortsätter med förenklingar och med att se över hur vi ska korta ledtiderna så att vi kan komma igång och bygga när det väl finns möjlighet, nu när räntorna har stabiliserats igen och vi börjar se ljuset i tunneln.

Jag kan beklaga att vi fick ärva ett så dåligt läge när vi tog över. Det har lett till att det nu finns många människor som kommer att bli arbetslösa eller redan har blivit arbetslösa. Jag kan dock inte riktigt se att detta skulle bero på den sittande regeringen, med tanke på att den tog över i ett så extremt dåligt läge. Hur ofta har man en inflation som är tvåsiffrig?

Anf. 8 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Herr talman! Ledamoten verkar sakna grundläggande kunskaper i ekonomi och för all del även om hur omvärlden ser ut. När det gäller inflationen, och därmed också de högre räntor som blir riksbankernas vapen när det gäller inflationsbekämpning, har det ju varit likadant överallt i Europa och runt om i världen. Detta kom i efterdyningarna av pandemin och alla de stödinsatser som regeringar av olika kulörer runt om i världen fick ta till för att bekämpa de ekonomiska konsekvenserna av pandemin.

Den som tittar på hur respektive land har valt att hantera de problem som har dykt upp ser att Sverige sticker ut. Vi har ju rätt ofta stått här i talarstolen och efterlyst regeringssidans förslag för att lindra de ekonomiska konsekvenser som inflationen har fört med sig, och varje gång har man sagt att man jobbar vidare. Samtidigt ser vi att 500 000 människor är arbetslösa. Vi ser också att man har 80 miljarder i ofinansierade satsningar. Man lånar alltså upp pengarna.

Ingenting av detta kommer den här sektorn till del. Vi ser fortfarande konkurs efter konkurs. Sverigedemokraterna slår sig för bröstet och säger att man gör saker. Min fråga till ledamoten är: Exakt vad gör den sverigedemokratiskt ledda regeringen för att lindra nöden i den här branschen?

Anf. 9 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)

replik:

Herr talman! Det är ganska kaxigt, och näst intill dumdristigt, att som centerpartist gå upp här och påstå att man själv skulle göra mer än vad regeringen gör. I Centerpartiets budgetförslag gör man besparingar på punkt efter punkt. Man gör besparingar på Boverket och på Konsumentverket. Man gör mer besparingar än satsningar. Satsningarna är i bästa fall modesta och i värsta fall helt uteblivna. Besparingarna blir värre år för år, enligt vad jag kan utläsa av Centerpartiets förslag.

Att i detta läge gå upp och säga att regeringen gör för lite, tillskjuter för lite och har fel ingångsvärde blir för mig nästan skrattretande. Det som Centerpartiet tänker göra genom sin budget är i så fall värre.

Jag kan bara konstatera att det är 32 miljoner som ska dras ned på utgiftsområde 18 år 2028. År 2027 är det 20 miljoner, och 2026 är det 9 miljoner. Det är inte några stora satsningar vi ser i Centerpartiets förslag, för att uttrycka det milt.

Vi har gjort väldiga satsningar, framför allt på att förbättra regelverket för att se till att processerna går snabbare och för att få ett fungerande system i grunden. Vi har varit eniga om att det är detta vi vill ha. Vi vill inte att man går in och betalar med subventioner för att tvinga byggbolagen att bygga i kommuner där det inte ens behövs lägenheter.

Anf. 10 MALCOLM MOMODOU

JALLOW (V):

Herr talman! Det här är regeringens sista budget för utgiftsområde 18 och dess sista möjlighet att forma svensk bostadspolitik. Låt mig börja med att säga att det är skönt att det är sista gången. Efter fyra år med den högerkonservativa regeringen är det klart och tydligt att detta är en regering som gav upp sitt ansvar – en regering som såg bostadskrisen brinna och valde att vända bort blicken.

Herr talman! Under Tidöpartiernas tid vid makten har bostadsbyggandet rasat till bottennivåer. Byggbranschen går på knäna. Vräkningarna skjuter i höjden. Allt fler barn vräks från sina hem i ett av världens rikaste länder. Allt fler hushåll tvingas ställa sig den

mest förnedrande frågan av alla: Ska vi betala hyran eller äta oss mätta?

Krisen är inte ett naturfenomen. Den är inte oundviklig, utan den är skapad av en politik som har slutat bry sig om vanligt folk. Budgeten vi debatterar i dag är ännu ett bevis. Detta är en budget skriven av politiker som har tappat kontakten med verkligheten.

Herr talman! Svensk ekonomi har hackat i flera år, med låg tillväxt, hög arbetslöshet och reallöner som har fallit. Sverige är i dag ett av de OECD-länder där ojämlikheten har ökat mest sedan 1980-talet. Som om detta inte vore nog har den växande arbetslösheten slagit direkt mot själva fundamentet i vårt samhällsbygge. Tusentals byggbolag har gått i konkurs, och tusentals byggnadsarbetare har förlorat sina inkomster. Med dem har vi förlorat en samhällsviktig kompetens som tar decennier att bygga upp men bara fyra år av högerpolitik att radera. Det är en tragedi för varje familj som drabbas men också för Sveriges framtid.

Mitt i detta väljer regeringen gång på gång att prioritera de rikaste. Man har sänkt skatterna med 110 miljarder kronor under mandatperioden. Det är 110 miljarder som har tagits bort från välfärden, barnfamiljerna, hyresgästerna och tryggheten.

Herr talman! Vänsterpartiet väljer en annan väg. Vi beskattar bankernas övervinster, inte barnens mat eller bröd. Vi höjer kapitalskatterna så att de som har mest också bidrar mest. Vi satsar på bostäder för vanliga löntagare, inte på lyxrenoverade radhus för de välbeställda. Vi inför energieffektiviseringsstöd för hyresfastigheter. Vi gör om rot till ett grönt avdrag för ägda bostäder. Vi satsar 9 miljarder mer än regeringen på barnbidraget och 1,3 miljarder mer på bostadsbidraget. Och vi markerar tydligt: Inget barn i Sverige ska vräkas. Aldrig.

Herr talman! Det är så man bygger ett starkare Sverige: med rättvisa, med mod och med ansvar.

Herr talman! Vad har regeringen egentligen gjort för dem som kämpar mest? Den har gjort det lättare att vräka människor, även helt oskyldiga hyresgäster. Den har gjort andrahandshyrorna ännu dyrare på en redan sjukt dyr marknad. Den har avskaffat energieffektiviseringsstöd för flerbostadshus. Den driver på ombildningar som minskar antalet hyresrätter. Den har tagit bort investeringsstödet, som gjorde det möjligt att bygga hyresrätter med rimliga hyror.

Detta är inte bostadspolitik. Det är ett svek, ett svek mot 3 miljoner hyresgäster.

Herr talman! En bostad i andra hand är inte ett hem. Det är ett rån – ett rån där man ofta betalar tre gånger mer än vad bostaden egentligen kostar. Högerpartierna talar om ökade möjligheter att hyra ut, och bostadsministern låtsas att det är en lösning. Men privatuthyrning skapar inte fler bostäder; det skapar fler problem. Det göder en marknad som utnyttjar unga, nyanlända, ensamstående och alla andra som inte har råd att köpa sig trygghet.

Herr talman! Regeringen lämnar efter sig en mer kaotisk andrahandsmarknad, ett orört ränteavdrag, ett höjt rotavdrag och ett energieffektiviseringsstöd enbart

för småhus – allt för att gynna sig själva och sina egna. Vi andra, som också är med och bygger landet och betalar skatt, får ta notan.

Herr talman! Hyresrätten är den mest demokratiska boendeform vi har. Man behöver inga rika föräldrar och inga stora bankkonton. Här är alla välkomna, från ensamstående arbetare till höginkomsttagare. Det är så ett samhälle hålls ihop. En blandad stad är en tryggare stad, och en blandad befolkning är en starkare befolkning.

Ett samhälle utan trygga hyresrätter är ett samhälle där splittringen växer. Regeringen saknar modet att bygga bort segregationen och att stå upp för vanliga människor.

Herr talman! Det modet finns i Vänsterpartiet. Jag står här i dag för alla dem regeringen inte vill se och vars verklighet regeringen inte vill erkänna. Jag talar för den som lever tio år kortare på grund av sin inkomst och sitt postnummer. Jag talar för den ensamstående mamman som aldrig går plus i slutet av månaden. Jag talar för pensionären som tvingas flytta efter en 50-procentig hyreshöjning. Jag talar för den ungdom som inte kan börja sitt vuxna liv för att bostad saknas. Jag talar för arbetaren som såg tio års löneökningar ätas upp av inflationen. Jag talar för invandraren som cyklar hem mat till andra men kastas ut av samma politiker som han servar. Jag talar för alla barn som vräks från sina hem. Deras verklighet brinner medan regeringen blundar. Det är ett gigantiskt svek.

Herr talman! Trygghet börjar med något så enkelt som mat på bordet och tak över huvudet. Ingen i Sverige ska behöva välja mellan middag och boende. Inget barn ska behöva oro sig för att nyckeln plötsligt inte passar i låset.

Men det är exakt denna verklighet regeringen har skapat. Det den står för är motsatsen till trygghet. Regeringen står för splittring, ojämlikhet, orättvisa och, framför allt, rasism. Bit för bit rämman vårt samhälle.

Herr talman! Det är dags att vända blad, inte bara för bostadspolitikens skull utan för hela Sveriges skull, för alla som bygger landet men aldrig får något tillbaka och för alla som gett upp hoppet om att regeringen ska se dem och erkänna deras verklighet.

Vänsterpartiets politik är allt regeringens inte är. Vi står för rättvisa, trygghet, solidaritet och ett samhälle som håller ihop, inte faller isär. Det är vad Sverige förtjänar, och det är vad Sverige kommer att få.

Herr talman! Nu vänder jag mig direkt till folket, för regeringen bryr sig inte om vad Vänsterpartiet eller övriga oppositionspartier säger. Om nio månader går ni till valurnorna för att rösta bort den här inkompetenta regeringen. Ni har då chansen att säga: "Det är nog nu. Vi vill ha förändring. Vi vill ha trygghet. Vi vill ha ett Sverige som fungerar för oss alla, inte bara för de rika."

Jag vänder mig till alla er som kämpar och sliter, som bygger, som vårdar, som kör, som undervisar och som räddar liv: Tack för allt ni gör! Ni förtjänar bättre än den här regeringen. Tack för att ni i september kommer att ta avsked av denna regering!

Ni i Tidöpartierna hade fyra år på er. Ni lovade trygghet och gav otrygghet. Ni lovade lösningar och gav bortförklaringar. Ni lovade att ge oss ett bättre Sverige men gav oss ett sämre och mer splittrat Sverige.

Nu är det dags att lämna över till dem som kan bättre. Vi är redo och Sverige är redo, och framtiden börjar när ni lämnar och vi tar över. Vi är beredda att ta över och förändra Sverige till det bättre.

Herr talman! Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den beslutade nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet, och därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 18.

Vänsterpartiet har dock en reservation om det bostadspolitiska målet, och jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Anf. 11 DAVID JOSEFSSON (M):

Herr talman! Tidigt i morse ringde väckarklockorna runt om i Sverige. Sömntryckna människor tog en kopp kaffe och yoghurt med müsli till morgon-tv:n och fick några minuters lugn innan stressen med att skjutsa barnen till skola och förskola och själva ta sig till jobbet tog vid. I morse skyndade också studenter till föreläsningarna på högskolan medan pensionärer, som arbetat hela livet, unnade sig en lugn morgon. Poliserna och sjuksköterskorna gick av nattskiftet och tog bussen hem. Det var värnpliktiga som vaknade upp frusna i ett tält i ödemarken – för att ännu en dag försvara vårt land, vår frihet och vår demokrati.

Det är hårt arbetande människor som sliter – för sig själva och sin familj men också för Sverige. Det är människor som fullgör sin del av samhällskontraktet och förväntar sig att vi folkvalda ska fullgöra vår del. Det är de människorna vi ska ha i åtanke när vi i riksdagen fattar beslut om budgeten för 2026.

Herr talman! När Tidöpartierna fick folkets förtroende 2022 och regeringen tillträdde kom vi inte till ett dukat bord. Efter åtta år av socialdemokratiskt styre präglades Sverige av otrygghet och gängskjutningar. Inflationen hade tagit fart, och Magdapriser hade blivit ett begrepp runt köksborden. Bensinpriset låg på 23 kronor litern.

På bostadssidan hade Sverige sedan decennier präglats av bostadsbrist, låg rörlighet och ständigt stigande byggpriser. Trots en brinnande högkonjunktur och nollräntor var det bara något enstaka år som bostadsbyggandet nådde de nivåer som Boverket bedömde som nödvändiga för att klara behoven.

Samtidigt hade reformtakten inom bostadspolitiken varit låg. Förutom ett investeringsstöd som eldade på prisutvecklingen och glädde framför allt fastighetsutvecklarna på börsen handlade den största reformen om att viss bygglovsfrihet på altaner infördes.

Det enda som höll hög takt var bytena av bostadsminister. Flyttkartongerna bars in och ut från

bostadsministrarnas kontor snabbare än i en andrahandslägenhet i en studentstad.

Herr talman! På bara tre år har den moderatledda regeringen kommit långt. Inflationen är nedbrottad. Enligt den preliminära statistik som presenterades i fredags är inflationstakten nu nere på 2,3 procent, snubblande nära riksbankens mål på 2,0 procent. Bensinpriset ligger stabilt under 16 kronor litern. Och när polisen i början av förra veckan presenterade lägesbilden över antalet utsatta områden konstaterade man att situationen förbättrats i såväl de utsatta områdena som landet som helhet. Skjutningarna och sprängningarna minskar och likaså brottsvinsterna från bedrägerier.

Också bostadsbyggandet har ökat försiktigt. Under de tre första kvartalen 2025 ökade byggandet med 8 procent jämfört med 2024. Mycket arbete kvarstår, men långsamt får vi ordning på Sverige. Vi har gått från ett Sverige som blev fattigare och farligare till ett Sverige som nu långsamt blir rikare och tryggare.

Herr talman! Sju av tio svenskar vill bo i ett eget hus, med en egen trädgård där barnen kan leka. Tyvärr är det inte småhus som det har byggts mest av de senaste decennierna. I dag är det närmast omöjligt för två unga vuxna med vanliga arbeten att på sin egen lön ha råd att köpa ett radhus eller en villa.

Att det blir allt svårare för människor att köpa sitt drömboende är något som uppmärksammats mycket på senare tid. Arena Idé lanserade nyligen ett sjuksköterskeindex där de räknade på vilka bostäder man har råd att köpa med en sjuksköterskelön. För 25 år sedan hade en ensamstående sjuksköterska möjlighet att ta lån för att köpa över 85 procent av de sålda bostäderna i Sverige. År 2024 hade den siffran sjunkit till 57 procent.

Mäklarsamfundet har i stället tagit fram ett matchningsindex för småhus där hushållens betalningsförmåga jämförs med priset på en genomsnittsvilla. Resultatet är nedslående: I Stockholms län kan bara 6 procent av arbetarhushållen efterfråga ett genomsnittligt småhus.

Herr talman! Detta är något som vi moderater vill ändra på. Det är därför vi har lagt om bostadspolitiken – för att fler bostadsdrömmar ska bli sanna. Det är därför vi förbereder reformer av kreditrestriktionerna, där det tredje amorteringskravet slopas och bolånetaket höjs. Det är därför vi nu gör det skattefritt att spara upp till 300 000 kronor på ett investeringssparkonto, pengar som vi vet används till kontantinsats för en bostad. Och det är därför vi har tillsatt en egnahemskommissionär för att få igång en modern egnahemsrörelse, en rörelse som river ned hinder och möjliggör fler moderna trädgårdsstäder. Framför allt, herr talman, är det därför vi sänker skatten för vanligt folk – så att man faktiskt har råd med ett eget boende.

En typisk svensk familj med en polis och sjuksköterska som har två barn i förskoleåldern och som bor i en vanlig villa kommer att få cirka 1 800 kronor mer i plånboken per månad nästa år. Sammantaget kommer den familjen att få över 3 500 kronor i sänkt skatt per månad 2026 jämfört med 2022.

Det är just de människorna vars väckarklocka ringde tidigt i morse. Detta är rättvisa på riktigt. Det är så vi får samhällskontraktet att bära. Det är genom egen försörjning som människor får möjlighet att göra verklighet av sina egna drömmar, exempelvis att ha råd med ett hus med en liten trädgård där barnen kan hoppa studsmatta.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 12 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Tack, David Josefsson, för anförandet!

Jag studsade lite grann i mitt förra replikskifte efter som ledamoten från Sverigedemokraterna avlossade ett antal påståenden som jag inte hade möjlighet att besvara. Jag tänkte därför ge David Josefsson möjlighet att visa varför Moderaterna fortfarande är det statsbärande partiet på högerkanten.

Det är inte särskilt seriöst att skylla den höga inflationen på den tidigare regeringen. Detta måste vi vara helt eniga om, med tanke på att det var en situation som rådde i hela världen. Och när vi tittar på arbetslösheten under den här regeringen ser vi att den är högre i Sverige än i andra jämförbara länder i Europa.

När det gäller påståendet att vi skulle ha ett hål på mellan 30 och 50 miljarder i vår budget – en siffra som Svenskt Näringsliv har räknat fram, där man gör olika antaganden om sysselsättningseffekter med anledning av avskaffande av karensdagen – bygger det på en teori om att svenskar skulle bete sig helt annorlunda i händelse av sjukdom än vad man gör i våra nordiska grannländer.

Det här är inte särskilt seriöst eller kännetecknande för ett statsbärande parti, men nu har ledamoten från Moderaterna möjlighet att höja diskussionen kring de här frågorna och kanske på riktigt svara på frågan: Vad är det som har gjort att Sverige har presterat sämre när det gäller både tillväxt, arbetslöshet och bostadsförsörjning jämfört med övriga länder i EU?

Anf. 13 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Joakim Järrebring, för frågan! Det är en intressant debatteknik att säga att man inte hann besvara ett antal påståenden från den föregående talaren, och så ska jag svara om påståenden som jag faktiskt inte har gjort.

Om man ska reda ut ett antal saker kan man börja med att konstatera att det i något tidigare anförande pratades om brist på självinsikt eller självkritik. Man kan i alla fall inte påstå att den socialdemokratiska ledamoten är särskilt självkritisk när det gäller hur inflationen hanterades under Magdalena Anderssons statsministerskap och, för den delen, under Stefan Löfvens statsministerskap.

Vi tog alltså över tvåsiffriga inflationstal. Det fanns en hög inflation också i resten av Europa, men vi kan konstatera att Sverige präglades av en hög inflation när vi tog över makten 2022. Sverige präglades också av

en hög arbetslöshet. Man kan diskutera vad det berodde på, men det var så utgångsläget var.

Den intressanta frågan är vad som hade hänt om Socialdemokraterna hade fått fortsätta att sitta kvar vid rodet. Den riktigt intressanta frågan är: Hade fortsatta miljardstöd till exempelvis byggindustrin motverkat hög inflation, eller hade det faktiskt spätt på inflationen?

Jag är, tillsammans med hela den samlade nationalekonomiska forskningen, övertygad om att om man spår på med höga investeringsstöd och höga statliga stimulanser i ett läge med hög inflation och hög kostnadsutveckling inom byggindustrin blir den enda effekten att inflationen ökar ytterligare. Riksbanken var väldigt tydlig med att varje krona som politiken gav finanspolitiskt skulle de behöva banka ned penningpolitiskt med ännu högre räntor, och då hade vi haft en fullständigt kollapsad bostadsproduktion.

Anf. 14 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Jag vill passa på att rätta ledamotens påstående från talarstolen att sprängningarna skulle vara på väg ned. Tvärtom ser vi tyvärr att sprängningarna i Sverige ökar.

I övrigt skulle jag vilja lyfta fram det faktum att den här regeringen har spenderat många miljarder under den här höga inflationen och i den här lågkonjunkturen, men man har valt att satsa mest pengar på de redan rika. Det utrymmet hade man ju med fördel kunnat satsa på att se till att bostadsförsörja svenskarna.

Socialdemokrater och moderater brukar vara överens om att fungerande bostadsförsörjning är en förutsättning både för tillväxt och för människors möjlighet att faktiskt få en bostad. Jag tänker att det också var en anledning till att Moderaterna gick till val på att få ordning på bostadsmarknaden. Förutom att lova enklare regler, vilket vi välkomnar från socialdemokratiskt håll, lovade man också fler bostäder och bättre villkor för byggandet.

Men resultatet är ju tydligt. Det är inte någon form av politisk retorik utan objektiv statistik. Med regeringens politik har balansen försämrats år för år, och Boverkets siffror visar att bostadsunderskottet fortsätter att öka.

Hela den ökning av bostadsproduktionen som vi åstadkom under våra åtta år vid regeringsmakten har tre år med Ulf Kristersson som statsminister i praktiken utraderat. Kan man verkligen kalla den här mandatperioden för något annat än ett stort misslyckande när det gäller bostadspolitik?

Anf. 15 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Joakim Järrebring, för inlägget!

Det ankommer väl på en socialdemokratisk oppositionspolitiker att säga att en moderatledd regering är ett misslyckande. Det spelar nog ingen roll vad vi hade gjort; Joakim Järrebring hade fortfarande tyckt att vi hade misslyckats.

Det jag tycker är intressant är att man pratar om att vi sänker skatten för de rika. I Joakim Järrebring's värld

är det alltså så att en polis och en sjuksköterska med två barn i förskoleåldern är de rika. Det är de som har fått de stora skattesänkningarna. Det är de som får 1 800 kronor mer i plånboken per månad nästa år. Det är de som har fått över 3 500 kronor i sänkt skatt jämfört med när Joakim Järrebrings parti styrde. Det är vanliga människor som vi prioriterar och värnar, och vi ser till att de faktiskt ska ha råd med sitt eget boende.

Det som jag tycker är mest fascinerande i den här diskussionen är att medan vi står och pratar i den här kammaren är det fyra partiledare som träffas hemma hos Ulf Kristersson i Strängnäs och diskuterar vad vi ska göra nästa mandatperiod, hur vi ska ta oss an samhällets utmaningar. På temat statsbärande parti blir då mina frågor till Joakim Järrebring: Hur ser hans regeringsalternativ ut? Hur kommer hans budget att se ut? Hur kommer en socialdemokratisk regering att se ut efter nästa val? Kommer det ens att vara en socialdemokratisk bostadsminister, eller blir det en vänsterpartistisk bostadsminister?

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag påminner om att det var en slutreplik.)

Anf. 16 MALCOLM MOMODOU
JALLOW (V) replik:

Herr talman! Någon kanske har undrat tidigare hur det skulle se ut att ha en högerregering. Nu vet alla det. Nu vet hela den svenska befolkningen vad en högerregering kan göra och vad konsekvensen blir.

Låt oss reda ut ett antal saker. År 2021 påbörjades byggandet av 54 000 lägenheter. År 2022, när ni tog över makten, gick det från 54 000 till 43 000. År 2024 påbörjades byggandet av 28 000 lägenheter.

Från 54 000 som påbörjades 2021 till 28 000 i dag – det är nästan hälften. Hur är det bättre? Hur kan det vara bättre att man bygger mycket färre lägenheter i dag än när ni tog över makten? Folk är inte dumma. Folk fattar. Det är enkel matematik. Vi behöver bygga 70 000–80 000 lägenheter. Den här regeringen lyckades påbörja 28 000 lägenheter. Det är ett misslyckande.

Under 2024 föll investeringarna i nya bostäder med hela 20 procent, vilket innebär att volymen har halverats sedan 2022. På vilket sätt har det blivit bättre? Det kan jag inte se.

Anser ledamoten verkligen att anslagsnivåerna i den här budgeten är tillräckliga för att säkerställa fungerande bostadsförsörjning i Sverige? Det tycker inte jag. Byggandet har rasat. Tusentals byggföretag har gått i konkurs, tusentals byggarbetaryr och hantverkare har förlorat sina jobb och byggbranschen har förlorat kompetens.

Varför presenterar regeringen inte något program eller någon politik för att stimulera byggandet och återanställa den förlorade kompetensen? Det vill jag gärna höra. Jag tror att alla som blivit av med sina jobb gärna vill höra svaret. Vad har ni för lösningar? Vi har inte sett några hittills.

Anf. 17 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Malcolm Momodou Jallow, för frågorna!

Malcolm Momodou Jallow säger att folk inte är dumma i huvudet. Så är det, och det är det som jag tycker är det intressanta.

Antalet nybyggda lägenheter är alltså inte lösningen på bostadsbristen. Man måste också bygga rätt typ av bostäder. Malcolm drar upp hur många tusen bostäder som byggdes under förra mandatperioden. Jag kan börja med att konstatera att man ändå inte någonsin nådde upp till vad Boverket sa skulle behövas för att komma i balans. Och, framför allt, vad var det för typ av bostäder som byggdes? Var det den typen av bostäder som människor efterfrågade? Sju av tio svenskar vill bo i småhus. Det man byggde var små lägenheter, för det var det investeringsstödet premierade. Konsekvensen ser vi nu i att vi har bostadsbrist i Sverige, men vi har också höga vakanstal därför att det byggdes fel typ av bostäder.

Det är väl det som skiljer högersidan från vänstersidan. Där vi tror på fri ekonomi tror vänstersidan på planekonomi. Man brukar säga att med planekonomi blir det brist på sand i Sahara. Jag skulle säga att med Malcolm Momodou Jallows logik ska man bygga en sandfabrik i Sahara.

Det är alltså inte antalet bostäder som är det relevanta, utan det viktigaste är att vi bygger rätt typ av bostäder. Sju av tio svenskar vill bo i småhus, men det var faktiskt inte den typen av bostäder som byggdes. Därmed står vi inför en havererad bostadspolitik. Det stora problemet med svensk bostadspolitik är ju att vi inte har en fungerande marknad. Vi har inte ett regelverk som fungerar. Men Malcolm Momodou Jallow vill inte ändra på regelverket.

Det är mina frågor till dig, Malcolm Momodou Jallow. Vilka förändringar skulle du vilja se? Vilka regel-förenklingar, vilka ledtider och vilken mer byggbar mark ställer du dig bakom så att vi faktiskt kan bygga fler bostäder till ett rimligt pris?

Anf. 18 MALCOLM MOMODOU
JALLOW (V) replik:

Herr talman! Ledamoten säger att han vill ha fri ekonomi eller marknadsekonomi.

Den här marknadsfundamentalismen har lett till att vi har talibanterrorister, marknadstalibaner, i den här kammaren. Det är människor som verkligen tror på marknaden trots att marknaden inte har gjort någonting annat än att skada befolkningen.

Jag kan säga så här: 200 000 fler är fattiga i dag – 200 000 människor! Med er marknadslogik måste hus-hållen låna pengar för att betala sina räkningar. Det blir högre matpriser med er marknadslogik. Det blir högre energipriser med er marknadslogik. Människor har inte råd att betala sina räkningar när det är kallt. Nu i vinter kommer folk att kämpa för att kunna betala sina energiräkningar. Det blir fler vräkningar av barn med er marknadslogik. Det är klart att jag inte är för den

typen av marknadslogik. Det är jag inte, för det kommer jag aldrig att gå med på.

Det blir lägre tillväxt med er marknadslogik. Det blir högre arbetslöshet. Ni påstår att det ska löna sig att arbeta, men i dag är det 600 000 människor som vill arbeta men inte har något arbete att gå till med er marknadslogik. Folk i byggbranschen är arbetslösa, och tusentals byggföretag har gått i konkurs med er marknadslogik. Det, insisterar ni, är det bästa för svenska folket. Hur kan det vara det bästa för svenska folket när livet blivit sämre och sämre för massor av människor i Sverige?

Under ett år då alla hushåll har drabbats av skenande hyror, höga levnadskostnader och rekordlåg byggtakt väljer regeringen att presentera den minst ambitiösa bostadsbudgeten Sverige har sett på flera decennier. Hur ska regeringen förklara för svenska folket att man gör nedskärningar mitt i en bostadskris och samtidigt påstår sig vilja lösa den? Det kan jag inte förstå. Svara! Ge mig och svenska folket ett besked! Vad tänker ni göra för att lösa problemet i stället för att fokusera på marknadslogiken, som inte gynnar svenska folket?

Anf. 19 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Vi befinner oss i Sveriges riksdag, i kammaren, det vackraste vi har i vår demokrati. Jag tycker att vi ska ha en saklig debatt om våra politiska förslag, och vi kan dryfta argument mot varandra. Men jag tar faktiskt avstånd från att bli kallad taliban och terrorist i talarstolen. Det är ovärdigt den svenska demokratin, och det är ovärdigt det politiska samtalet.

Jag har grundligt gått igenom vad Moderaterna står för, hur vi lägger om den svenska bostadspolitiken, hur vi ser att den inte fungerar. Det är långa bostadsköer, människor som hänvisas till dyra andrahandsboenden, människor som inte kan bilda familj eller flytta till jobb därför att bostäderna inte finns. Då vill jag inte bli kallad taliban eller terrorist.

Jag kan konstatera att det under det rödgröna styret skedde extremt få reformer på det bostadspolitiska området. I dag sker det extremt mycket. Vi vänder utvecklingen i Sverige, och vi får ordning på utvecklingen i Sverige. Det är inte att vara taliban eller terrorist.

Men det är också intressant att det rödgröna blocket består av fyra partier som står väldigt långt ifrån varandra, och ett av partierna beskriver sig som Sveriges mest marknadsliberala parti. Det är det partiet som Malcolm Momodou Jallow vill bilda regering med, men det är mig han kallar taliban och terrorist.

Jag tycker att den här debatten förtjänar bättre, och jag kan konstatera att det svenska folket förtjänar bättre. Detta har vi genomfört under tre år, och vi kommer att fortsätta att genomföra detta nästa mandatperiod. Tidöpartierna är fyra partier som är överens om vad problemet är och vad lösningen är, och tillsammans får vi ordning på Sverige.
(Applåder)

Anf. 20 AMANDA PALMSTIERNA (MP)

replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten David Josefsson för anförandet.

Jag har lyssnat noga på anförandet, och jag tänker att man måste lyssna på vad som sägs men också på vad som inte alls sägs. Klimat och hur vi kan minska klimatutsläppen har ledamoten inte berört i sitt anförande. En femtedel av Sveriges klimatutsläpp kommer från bygg- och fastighetssektorn. Utöver femtedelen finns mycket konsumtionsutsläpp.

Det finns klimatdeklarationer som mäter hur mycket av klimatutsläppen som kommer från byggnader och fastigheter. Det finns också ett helt färdigförpackat förslag på gränsvärden för klimatutsläpp som kan tillämpas på byggnader och fastigheter. Förslaget var helt färdigt med en bana för införande – det var bara att implementera. Men det här har regeringen valt att skjuta fram till 2030, det vill säga långt bortom den här mandatperioden.

Nu ser vi att det finns företag i branschen som verkligen vill ha gränsvärdena. De har laddat upp och är färdiga att sätta igång, men de får nu mattan bortdragen från sina affärsmodeller. Det finns inte lönsamhet att genomföra förslaget om inte politiken ställer krav.

Det finns också förslag från Boverket om att införa en paragraf i plan- och bygglagen för att främja återbruk i byggsektorn. Det finns enorma avfallsmängder i byggsektorn som vi skulle kunna använda som en resurs i stället.

Sedan har vi frågan om investeringsstöd för hyresrätter, som skulle främja klimatsmarta hyresrätter. Det skulle alltså handla om både regelverk och investeringsstöd.

Är regeringen beredd att införa gränsvärdena för klimat?

Anf. 21 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Amanda Palmstierna för frågan. Det är en viktig fråga, och jag instämmer helt i att både byggsektorn och fastighetssektorn är viktiga för att göra omställningen.

Jag var senast i förra veckan och träffade representanter för Örebrobostäder, som har gjort en fantastisk resa i att få ned sitt klimatavtryck genom att effektivisera elförbrukning, värmeförbrukning och vattenförbrukning.

Det som är intressant med exempel som Örebrobostäder är att det faktiskt inte finns något motsatsförhållande mellan att spara på energi, el och värme och att spara pengar. Man visade att ganska små insatser kan ge väldigt stor effekt. Om jag minns rätt var återbetalningstiden för de totala investeringarna två år. Det som man hade investerat sparade man in på två år med enkla saker, till exempel att byta vitvaror, styra ventilationssystem så att de blev mer energieffektiva och isolera där det behövdes.

Men jag delar inte riktigt ledamoten Palmstiernas bild av att det skulle dra undan mattan för näringsliv och företag att man inte inför kraven på

klimatdeklaration nu och i stället skjuter fram dem för att få bra underlag. Tvärtom! Jag tror inte att det behövs krav i klimatdeklarationerna för att få företagen att göra detta eftersom det i grunden är vettigt och bra.

Det som är viktigt att göra – och regeringen arbetar med detta nu – är att se till att det inte finns regelverk som hindrar, som gör att investeringarna inte går att genomföra, att man inte får bygglov för att göra förändringarna eller att olika regulatoriska krav omöjliggör detta.

Nu ligger jag lite utanför budgetfrågan, men att få fram ett bra förslag om klimatdeklarationer är viktigare än att få fram ett snabbt förslag.

Anf. 22 AMANDA PALMSTIERNA (MP)
replik:

Herr talman! Jag tackar David Josefsson för svaret.

När det gäller energieffektivisering är det kruksiga ofta att man behöver göra en investering först för att sedan kunna spara in pengar i driften.

Jag har besökt många aktörer på fastighetsområdet och sett att effektivisering är problematiskt. Man behöver ofta ett investeringsstöd, en skjuts, för att komma igång. Här fanns ett investeringsstöd just för energieffektivisering för flerbostadshus, men regeringen valde att helt slopa detta och rikta om till småhus. Stödet var ju otroligt efterfrågat för flerbostadshus. Det är därför lite märkligt att ledamoten tar upp frågan om energieffektivisering eftersom det inte är ett område som ni har stärkt utan ni har snarare tagit bort stöd och försvagat.

Sedan var det frågan om omställning av företag. Regeringen lyfter ofta upp argumentet att företag själva får gå före och att regeringen inte behöver understödja med olika typer av regelverk. Det är genomgående i bostadssektorn och på alla andra politikområden.

Om det inte finns regelverk blir det inte en jämlik spelplan för de företag som verkligen har ett bra klimatarbete. Då kommer det inte att finnas en efterfrågan på deras produkter och tjänster som är lite dyrare. Resonemanget går inte riktigt ihop.

Förslaget om klimatdeklaration är redan infört, men gränsvärdena ska nu komma på plats. Det är ett väl genomarbetat förslag som är remitterat, och det finns ett antal kontrollstationer där man kan utveckla och skruva på innehållet över tid. Förslaget är inte dåligt genomarbetat utan det är färdigt. Det behöver bara startas så att det kan möta fastighetsbranschen.

Anf. 23 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Amanda Palmstierna för frågan.

Uppenbarligen uttryckte jag mig otydligt. Jag sa att vi lägger extremt stort fokus på regelverket, på att ta fram ett väl fungerande regelverk som ger rätt incitament. Det handlar också om att se över vilka regelhinder som finns. Vilka regelhinder måste vi ändra för att möjliggöra den typen av investeringar?

Låt oss gå vidare till frågan om återbruk. Det viktigaste återbruket är att inte riva ned hus och bygga nya. Det spelar ingen roll hur många gånger vi återbrukar tegelstenarna, om huset hade kunnat stå kvar. I min hemstad Göteborg finns många exempel på hus som byggdes som bostäder, som kontoriserades på 80-talet, och nu säger fastighetsägarna att de ska återställas till bostäder. Men det finns hinder i detaljplanerna som gör det svårt, och finns det inte hinder i detaljplanen blir det nybyggnadsstandard – och då kan de ändå inte återställas till bostäder.

Det är där som jag tycker att vi lagstiftare ska lägga vårt fokus, på att möjliggöra.

Ledamoten Palmstierna sa: Först gör man en investering, och sedan gör man en besparing. Så är det ju med all företagsekonomi. Man gör en investering, och sedan kommer besparingen eller avkastningen.

Det förbättrar såklart alltid en kalkyl att få ett investeringsstöd. Men vår poäng, och det som driver mig som moderat, är att vi ska vara försiktiga med skattebetalarnas pengar. Här finns en massa investeringar som faktiskt lönar sig också utan investeringsstöd. Då tycker jag att det är viktigt att vi lägger pengarna på saker som faktiskt blir av.

Det finns dock en jättestor potential i att göra energieffektiviseringar som också är bra investeringar. Det visar till exempel Örebrobostäder. Och det ska vi i den här kammaren uppmuntra.

Anf. 24 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! I dag debatterar vi en fråga som är själva kärnan i vad Sverige är som land: bostaden. Det är där allting börjar. Utan en trygg bostad spelar det nästan ingen roll hur hårt du arbetar, hur mycket du vill framåt eller vilka drömmar du bär på. Det är hemmet som avgör vilket jobb du kan ta, vilka studier som är möjliga, hur barn växer upp och vilken trygghet som präglar vardagen.

Det är verkligheten för människor i hela vårt land. Därför måste politiken ta ansvar.

Herr talman! I regeringens egen resultatredovisning står det tydligt att målen för bostadspolitik inte är uppfyllda. Otryggheten i bostadsområden är för hög. Trångboddheten är stor. Många hushåll får inte sina bostadsbehov tillgodosedda. Och bostadsbyggandet ligger långt under det behov som Boverket redovisar för Sverige.

Det är fakta. Och det är fakta som borde få vilken regering som helst att agera med kraft. Men i tre år har vi sett en regering som klivit åt sidan, som om bostadspolitik skulle lösa sig själv, som om marknaden ska fixa det här helt på egen hand.

Men det fungerar inte så, herr talman. Bostadsmarknaden är inte vilken marknad som helst. Den är en förutsättning för ett fungerande samhälle, för en stark arbetsmarknad, för tillväxt och för en hållbar utveckling.

Låt oss vara tydliga. Samtidigt som konjunkturen dök och byggkrisen slog till valde regeringen att avskaffa investeringsstödet för att bygga hyresrätter med

rimliga hyror. Man valde också att avbryta Sverigeförhandlingarna, som skulle koppla ihop bostadsbyggande med jobb och infrastruktur. Man valde helt enkelt passivitet när läget krävde ledarskap.

Resultatet ser vi i dag: en tvärnit i bostadsbyggandet, varsel i byggsektorn, städer och kommuner som inte kan växa som de behöver och människor som inte längre kan ta ett jobb eller påbörja studier eftersom de inte har någonstans att bo.

När vi i dag har den sista budgetdebatten denna mandatperiod vad gäller bostadsfrågorna finns det alltså ingen annan slutsats att dra än att detta är en förlorad mandatperiod. Vid fyra tillfällen har regeringen haft möjlighet att presentera konstruktiva förslag. Tyvärr har man medvetet avstått från att ta det ansvar som åvilar en regering. Byggbranschen, byggnadsarbetarna, kommunerna med tillväxtplaner och inte minst alla människor med behov av en bostad får sätta sitt hopp till en socialdemokratiskt ledd regering efter valet 2026.

Herr talman! Vi socialdemokrater har en annan syn på bostaden än den nuvarande regeringen. Vi menar att bostaden är en social rättighet. Den är en del av samhällskontraktet. Ett tryggt hem ska inte vara ett privilegium för dem som har kapital och kontakter. Det ska vara något som varje människa i Sverige kan ta för givet. Därför föreslår vi en sammanhållen och handlingskraftig bostadspolitik för hela Sverige.

Till att börja med vill vi införa en ny bostadsförsörjningslag. I dag faller alldeles för mycket ansvar på kommunerna, utan de tydliga verktyg som behövs, utan nationell styrning och utan långsiktiga mål. Det duger inte. Staten måste ta ett större ansvar för helheten.

Vi vill att varje nyttillträdd regering ska presentera en nationell handlingsplan i början av varje mandatperiod. Det ska vara tydligt vilka bostäder som behövs, var de ska byggas och vilka verktyg som ska användas.

Vi vill införa statliga byggstimulansprogram och statliga byggkrediter för att få i gång byggandet i hela landet. Det handlar om att säkra jobb. Det handlar om att behålla kompetensen i byggsektorn. Och det handlar om att göra det möjligt att bygga hyresrätter med rimliga hyror även när räntor och byggkostnader pressar kalkylerna.

Det handlar också om att ge studenter och unga en chans att komma in på bostadsmarknaden och att ge barnfamiljer möjlighet att ha ett ändamålsenligt hem.

Vi vill fortsätta bygga hyresrätter som vanligt folk har råd att bo i. Vi vill få stopp på ockerhyror. Vi vill begränsa utrymmet för oseriösa aktörer som utnyttjar andrahandshyresmarknaden. Och vi vill stärka besittningsskyddet och ge människor trygghet i sitt boende. Det är verklig frihet, att veta att man har råd att bo kvar.

Vi vill också underlätta vägen in i ägt boende, genom startlån för förstagångsköpare, hyrköpsmodeller, en ny egnahemssatsning och en statlig bank som används mer aktivt för att öka konkurrensen på

bolånemarknaden. Ingen som arbetar heltid ska stå utanför möjligheten att äga sin bostad, om det är det man vill.

Herr talman! Det är detta som saknas i Sverige i dag. Det är detta som regeringen inte förmår leverera: en helhet, en riktning, ett ledarskap.

När den här regeringen kom till makten lovade den att ta ansvar. Men i stället har den lämnat människor i sticket. Bostadsbyggandet har rasat. Trångboddheten ökar. Tryggheten minskar. Och det är vanligt folk som får betala priset för en politik som saknar både riktning och ansvar.

Fler unga bor kvar hemma, trots att de har fasta jobb. Fler familjer sitter fast med andrahandshyror som äter upp hela inkomsten. Och bostadsbristen kväver möjligheten att ta de jobb som industrin, välfärden och byggsektorn skriker efter att fylla.

Men det går att förändra, herr talman. Det här är inte ödesbestämt. Det handlar om politiska prioriteringar och politiska beslut.

Vi socialdemokrater står för en bostadspolitik som bygger Sverige starkare. Det är en politik som ser bostaden som en rättighet, inte en spekulationsvara. Det är en politik som gör det möjligt för människor att arbeta, studera, bilda familj och leva sina liv i trygghet. Det är en politik som ger industrin och arbetsmarknaden möjlighet att växa. Det är en politik som håller ihop vårt land.

Herr talman! Sverige kan bättre än den bostadspolitik som denna regering levererar. Och Sverige kommer att bli bättre när vi återigen får ta ansvar för bostadsfrågan.

(Applåder)

Anf. 25 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Joakim Järrebring för hans anförande.

Sju av tio svenskar vill bo i ett eget hus. Men höga priser gör det till en omöjlig dröm för många vanliga svenskar.

Tyvärr hörde jag ganska lite i ledamotens anförande om just denna problematik. Mina frågor till ledamoten Järrebring är därför: Delar Socialdemokraterna Tidöpartiernas ambition att fler familjer ska ha råd att köpa ett eget hus? Delar Socialdemokraterna vår ambition att öka småhusbyggandet, så att vi kan bygga fler trädgårdsstäder? Delar man våra idéer om Sverigehus och typgodkända hus? Delar man vår idé om regelförenklingar?

Kort sagt: Vilken politik vill Socialdemokraterna föra för att få till fler småhus som vanliga människor har råd med? Hur ska polisen och sjuksköterskan få råd med sitt drömboende om Socialdemokraterna och de rödgröna partierna skulle få bestämma?

Anf. 26 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Jag tackar David Josefsson för frågeställningarna. Det enkla svaret är ja. Vi socialdemokrater ser samma behov. Det behöver byggas mer småhus. Vi behöver skapa bättre förutsättningar för människor

som vill bo i egen bostad att äga sin egen bostad. Det sa jag också i mitt anförande.

Den stora utmaningen i dag är de materiella förutsättningar som svenska folket lever under. Det tycker jag att den här regeringen helt och hållet missar. Vi har låg tillväxt och hög arbetslöshet. Priserna på mat och andra vardagsvaror har skenat. Tio års reallöneökningar har utraderats. Därmed är det i stor utsträckning så att de materiella förutsättningarna hindrar människor från att ta klivet in i det ägda boendet.

Bostadsbristen är stor, så det behöver byggas mer. Vi behöver bygga mer av både hyresrätter och bostadsrätter – kanske inte lika mycket bostadsrätter, för det är framför allt det som har byggts de senaste åren. Men vi behöver också bygga fler småhus.

Den fråga där regeringen fortfarande är svaret skyldig är: Hur ska vi få de materiella förutsättningarna att växa och komma alla till del? Det går inte med en av Europas lägsta tillväxttakter. Det går inte när det är en halv miljon människor i arbetslöshet och det inte finns någon aktiv arbetsmarknadspolitik som hjälper människor in i arbete. Där är regeringen svaret skyldig gentemot oppositionen och svenska folket.

Anf. 27 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Joakim Järrebring för svaret. Det är positivt att vi är ense både om att vi behöver bygga fler småhus och om att hushållens ekonomi är avgörande för att man ska ha råd. Men då har jag en följdfråga. Socialdemokraterna föreslår nämligen i sin budgetmotion att det ska införas en bolåneskatt på totalt 12,6 miljarder kronor. Det är pengar som hushållen kommer att behöva betala genom höjda bolåneräntor, eftersom bankerna åläggs skatt på sina räntemarginaler, vilka därmed otvetydigt kommer att behöva öka.

Bolåneskatten är att jämföra med en fastighetsskatt men är i grunden ännu mer orättvis. Det är nämligen så att den som är högst belånad också är den som betalar mest i skatt. Har man lån på 3 miljoner kronor, vilket inte är ett orimligt belopp i större delen av Sverige, blir bolåneskatten över 600 kronor per månad. Har man ett bolån på 5 miljoner kronor, vilket tyvärr inte är ett ovanligt lånebelopp för en barnfamilj som just har köpt ett hus i Stockholm, Göteborg eller Malmö, blir bolåneskatten över 1 000 kronor i månaden. Är man däremot vd i 60-årsåldern med utflugna barn och helt obelånad slipper man skatten helt.

Därför är mina frågor till Joakim Järrebring, herr talman: Hur ska med denna skatt fler barnfamiljer få de materiella förutsättningarna att köpa eget hus? Och vad är rättvisan i att småbarnsfamiljen som just köpt hus får betala mest, medan direktören utan lån inte behöver betala någonting?

Anf. 28 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Jag tackar David Josefsson för möjligheten att reda ut det här.

Moderaterna och stora delar av regeringsunderlaget sprider påståendet att det här skulle vara någon form av straffbeskattning på bostadslån. För att det ska

fungera precis på det vis som Moderaterna skissar upp i sitt scenario får man för det första utgå från att det inte råder någon fungerande konkurrens på banksidan. För det andra skulle det innebära att räntenettet, som det handlar om att beskatta, fortsätter att vara lika stort som tidigare och att bankerna behåller samma stora differens mellan in- och utlåningsräntan. Det skulle förutsätta att man inte tar hänsyn till hela vår politik, med en aktiv statlig bank som ser till att konkurrensen fungerar.

Jag är inte orolig över det scenario som Moderaterna målar upp av effekterna av vår bankskatt på räntenettet. Skulle skatten få de effekter som Moderaterna och Tidöunderlaget hävdar – à la bonne heure, då får man ändra. Men vi ser inga som helst tecken på att det skulle bli effekten av vårt förslag.

Anf. 29 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! För att få en inramning: I den budget som riksdagen har antagit för 2026 är vårt utgiftsområde inte en egen ö, utan den samspelar med övriga. Och historien spelar roll.

Genom en återhållsam finanspolitik har regeringen bekämpat inflationen, som låg på över 10 procent när vi tog över. Den är nu nere på närmare 2 procent, som är ett läge vi önskar oss – även lite lägre.

År 2026 kommer en vanlig tvåbarnsfamilj i villa med en polis och en sjuksköterska att ha 1 800 kronor mer i plånboken per månad jämfört med 2025. Sänkningen av priset på drivmedel motsvarande 500 kronor per tank för diesel har vi hört om tidigare i debatten.

Vi lägger i denna budget ytterligare 200 miljarder för att göra en historisk satsning på infrastrukturen, som varit eftersatt väldigt länge. Sammanlagt satsar vi 1 200 miljarder på det. Vi gör också en historiskt stor satsning på teknikforskning.

Regeringen har i budgeten aviserat ett förslag om att tillfälligt sänka arbetsgivaravgifterna för personer mellan 19 och 23 år. Delar av den stora bidragsreformen genomförs under 2026, med aktivitetskrav för försörjningsstöd och jobbprenie. Genom bidragsreformen stärks både incitamenten och möjligheterna för människor att komma i arbete och lämna försörjningsstödet. Vi satsar också på utbyggnad av utbildningar som leder till jobb, till exempel arbetsmarknadsutbildningar och utbildningar på yrkeshögskolor och yrkesvux.

Detta kommer givetvis att få effekt. Bnp kommer enligt de siffror som finns att öka med ungefär 3 procent under 2026.

Detta är det faktiska läget i budgeten som helhet.

Låt mig nu gå in på bostadsfrågan. Det är 61–62 procent som äger sin bostad – 39 procent småhus, 21–23 procent bostadsrätter. Hur rimmar det då med hur människor faktiskt vill bo? Sju av tio vill äga sin bostad. Främst är det för trygghetens skull. Det känns stabilt, och man har möjlighet att anpassa sitt boende utifrån sina egna behov.

Den största utmaningen finns givetvis i storstäderna, som Stockholm och Göteborg. Där är utbudet

av eget ägt boende mindre än efterfrågan. En stor majoritet av de bostäder som kommunerna i och runt storstäderna bygger är hyresrätter. Enligt Boverkets analyser och SCB:s statistik för 2024 byggs ungefär 70–75 procent av alla nya bostäder i storstads länen: Stockholm, Skåne och Västra Götaland. Hyresrätterna utgör där mellan 50 och 65 procent.

Sju av tio vill äga sin bostad, men sex av tio bostäder som vi bygger är hyresrätter. Vi bygger alltså något som människor inte vill bo i. Under 2025 kommer bara 5 700 småhus att ha byggts. Alla förstår det: Om vi ska bygga utifrån var människor vill bo måste vi anstränga oss mer för att bygga fler småhus.

Den 1 december trädde ett nytt regelverk för bygglov i kraft. Förändringarna innebär att fler åtgärder kan utföras utan krav på bygglov. Syftet är att skapa fler bostäder och öka fastighetsägarens möjligheter att bestämma över den egna fastigheten och hur den ska utvecklas. Jag menar att det är den största förändringen av PBL på 15 år. Det var en kristdemokratisk minister som gjorde det senast.

Regeringen har gjort allvar av den linje man hade från början att förenkla regler och att skapa möjligheter för den enskilde fastighetsägaren att kunna utveckla sin fastighet på ett enklare och smidigare sätt. Det har under mandatperioden varit ett prioriterat område för regeringen att åtgärda de strukturella hinder som präglar bostadsmarknaden, så att svensk bygg- och bostadsmarknad står bättre rustad när konjunkturen väl vänder uppåt igen.

Det har under mandatperioden tagits flera steg för att låta trädgårdsstaden växa fram på fler ställen. Det har skett både genom att tillsätta en egnahemskommisionär i form av Stefan Attefall och genom nya uppgifter till länsstyrelserna att inte bara efterfråga vad som byggs i de olika kommunerna utan även varför det inte byggs utifrån vad människor efterfrågar, det vill säga egna hem.

Trädgårdsstaden är inte bara en typ av boende utan en blandad bebyggelse som skapar möjligheter till trygghet och lugnare miljö. Regeringen har även sett över vilken mark staten äger som man kan avyttra till kommunerna för att bygga fler småhus.

En av myndigheterna som människor har haft synpunkter på är Lantmäteriet. Vi har diskuterat det ganska många gånger här. Man tycker att det tar för lång tid och är för dyrt att få tillstånd. Regeringen har tillsatt en utredning om lantmäteriets organisation. Utredningen tillsattes av regeringen i syfte att förbättra förutsättningarna för både den statliga myndigheten Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna att bedriva en effektiv, enhetlig och rättssäker fastighetsbildning.

Det vi har sett sedan utredningen tillsattes är att handläggningstiderna har minskat, vilket är bra. Men fler åtgärder behövs med all säkerhet för att den enskilde medborgaren ska känna att förändringarna är tillräckliga.

Regeringen har initierat och genomfört en förändring så att man nu kan använda koordinatbestämda

fastighetsgränser. Koordinatbestämda fastighetsgränser har flera fördelar. Bland annat kan det innebära en minskad arbetsinsats för markeringsarbeten och därmed lägre förrättningskostnader för den enskilde.

Detta är ett viktigt steg för att korta lantmäterimyndigheternas ledtider. Det finns även utrymme för betydande effektivisering av samhällsbyggnadsprocessen när systemet blir digitalt. Det möjliggör nya arbetsmetoder, vilket i sin tur kan effektivisera kommunernas och Lantmäteriets arbete och korta ledtiderna.

I budgeten har regeringen även, precis som vi hörde tidigare, aviserat ökat bolånetak och minskat amorteringskrav. Det kommer att underlätta rörligheten på bostadsmarknaden och underlätta för unga att ta sig in på bostadsmarknaden. Det är välkommet för väldigt många människor och kommer med all säkerhet att öka efterfrågan på småhus.

Studentbostäder är också någonting som man arbetat med. Nu kan man bygga effektivare och billigare för den enskilde hyresgästen. Det beror på att en rad förändringar har gjorts som syftar till att använda varje kvadratmeter på bästa sätt. Alla studentbostäder behöver inte var tillgänglighetsanpassade, utan 20 procent måste vara det. Det medför att man på samma ytor kan få ut fler lägenheter och därmed få en lägre kostnad för den enskilde. Trots det kan man tillgodose tillgänglighetsanpassningen för den som behöver.

Som vi hörde förut har regeringen använt en del indikatorer för att bedöma resultatet av föregående års insatser, precis som Joakim Järrebring från Socialdemokraterna sa. Sammantaget bedömer regeringen att de vidtagna åtgärderna har bidragit till målen men att målen inte är uppnådda.

Regeringen bedömer att vi måste fortsätta med den inriktning vi har. Det är bristande tillgång på byggbar mark och långa handläggningstider inom planering och byggande. Många hushåll får inte sina bostadsbehov tillgodosedda. Det beror på bristande konkurrens och bristande långsiktighet vad gäller hållbart byggande samt på att otryggheten utomhus är alltför hög.

Därför måste regeringens arbete fortsätta att inrikta sig på att öka tillgången på byggbar mark och förenkla för att få ned ledtiderna från idé till färdigt hus. Men man behöver även se till den samlade kostnaden för att bygga bostäder, där de statliga och kommunala avgifterna är en stor del som tyvärr är skenande.

Det är även svårt att tränga igenom vad själva kostnaderna består av i de kommunala avgifterna, och de skiljer sig väldigt mycket mellan kommuner. Det är ett arbete som regeringen måste göra framgent för att kunna få det billigare och bättre.

En annan del vi ska diskutera i dag är konsumentpolitik. Jag går över till att tala om det. Bedrägerier över telefon, sms och andra elektroniska kommunikationstjänster är ett utbrett problem. Under 2023 polisanmälades ungefär 29 000 telefonbedrägerier, och den sammanlagda bruttovinsten uppskattades till över 700 miljoner kronor.

Det är hemskt att säga bruttovinst, eftersom det är människor som har blivit drabbade. Bland

privatpersoner slår bedrägerierna hårt mot framför allt äldre personer, och kostnaderna för näringslivet till följd av alla typer av bedrägerier beräknades till 4,5 miljarder kronor under 2023.

Nya förslag har lagts fram av regeringen för att förhindra telefonbedrägerier. Det kan bland annat ske genom att operatörer som tillhandahåller telefoni och sms ska vara skyldiga att stoppa samtal och meddelanden som misstänks användas för bedrägerier eller för att vilseleda en större grupp mottagare.

Livsmedelspriserna slår mot hela befolkningen, men de slår hårdast mot barnfamiljer. De fortsatt höga matpriserna är särskilt kännbara för hushåll med lägre inkomster som lägger en större andel av sin inkomst på mat. I budgetpropositionen för 2026 aviserade regeringen förslaget om tillfälligt sänkt moms på livsmedel, som en av flera åtgärder när det gäller de svenska matpriserna. Med det förslaget blir matkassen för en barnfamilj 6 500 kronor billigare per år.

Men regeringen nöjer sig inte med att minska momsen på livsmedel utan har fokus på att det även får genomslag till konsumenten. Regeringen har givit Konsumentverket i uppdrag att tillsammans med Konjunkturinstitutet följa och analysera livsmedelsprisernas utveckling samt att analysera om den tillfälliga sänkningen av mervärdesskatten på livsmedel från och med den 1 april 2026 får fullt genomslag på livsmedelspriserna. Konsumentskyddet behöver vara starkt. Även när vi gör momssänkningar måste det komma konsumenten till del direkt.

Vi arbetar också med konsumentskyddet vid onlineförsäljning. Regeringen har tidigare stärkt konsumentskyddet online genom en rad förslag, bland annat genom tydligare information och underlättande av att kunna ångra ett köp. Dessutom ska webbsidor och appar införa en ångerknapp som gör att det blir enklare att ångra ett ingånget avtal. Det ska vara lätt att göra rätt, var det någon som sa. Det är ungefär den devisen som gäller också här.

Regeringen har föreslagit ändringar i resegarantilagen som syftar till att stärka konsumentskyddet och minska kostnader och administration för resebranschens aktörer. Resegarantisystemet förändras på så sätt att en kollektiv fond inrättas, och de individuella garantierna som varje reseaktör ordnar minskar i storlek. Detta är en efterfrågad förändring som på sikt kommer stärka både konsumenten och företagen, även om det blir lite dyrare för företagen från början.

Regeringen har satt särskilt fokus på barn och unga, och det visar sig tydligt i arbetet att fokusera på ungas påverkan vid marknadsföring genom influerare. Nästan alla barn och unga i Sverige använder och tillbringar mycket tid på sociala medieplattformar. Där nås de av reklam och köpuppmaningar som är mer eller mindre tydliga för barnen, inte minst i form av influencer marketing. Att plattformar fyller viktiga sociala funktioner gör att de kommersiella budskapen blir extra kraftfulla. Det har också en direkt påverkan på barns och ungas förmåga att förhålla sig kritiskt och värja sig mot budskapen.

Influere som gör reklam behöver granskas ytterligare och tydligare, inte minst mot bakgrund av att barn och unga ofta är mottagare. Det kan vara svårt att förstå att det handlar om just reklam när budskapet kommer från någon som man ser upp till, särskilt för yngre personer. Algoritmer, filterbubblor och mängden innehåll på sociala medier kan samtidigt göra det ännu svårare att se igenom oseriös marknadsföring, jämfört med exempelvis reklam pauser på TV där det är ganska tydligt att det är reklam.

Konsumentpolitik handlar om att hitta ett samspel mellan konsument och säljare på ett tydligt sätt som är bra för båda parter. Men framför allt handlar det om att begränsa bedrägerier som sker både genom att man lurats med reklam eller i telefon och genom att sälja en vara som är farlig.

Vi har en del kvar att utveckla tillsammans, men jag tror att regeringen har jobbat på för att vi som nation ska komma i kapp de nya sätten att sälja och göra reklam för produkter.

Anf. 30 MALCOLM MOMODOU

JALLOW (V) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Larry Söder, för anförandet!

Jag och Larry Söder har haft liknande debatter tidigare om detta att sju av tio vill äga sina bostäder. Jag blir dock inte klokare, så jag tänkte prova en gång till så att jag kanske får en bättre förklaring som gör att jag förstår. Sju av tio vill alltså äga sina bostäder; man vill ha småhus, som det ofta pratas om, bostadsrätter eller villor. Jag vill tydliggöra att vi från Vänsterpartiets håll vill ha blandad bebyggelse. Vi tycker att det är bra. Som jag sa i mitt anförande blir det ett bättre samhälle när man har blandade bestånd av hyresrätter, bostadsrätter, småhus och villor. Det är positivt för samhället med en blandad bebyggelse.

Det finns dock något som jag inte kan förstå. Vi har ett läge där 200 000 fler människor är fattiga. Vi har ett läge där hushållen lånar pengar för att ha råd att betala de grundläggande behoven, alltså mat och hyra. Vi har ett läge där man inte har råd att köpa mat därför att matpriserna ökar. Vi har ett läge där man inte har råd att betala elräkningarna för att energipriserna har gått upp, framför allt nu under vintern. Vi har ett läge där man vräker fler barn än någonsin tidigare. I min hemkommun Malmö är det flera barn som är hemlösa efter att ha blivit vräkt.

Hur ska människor i detta läge ha råd att köpa sina bostäder? Jag vill bara förstå. Vad finns det för möjligheter? Vad är det för politik ni vill bedriva som kommer att hjälpa den ensamstående mamman som riskerar att bli vräkt för att hon inte har råd att betala sin hyra eller köpa mat till sina barn? Hur ska ni se till att den här mamman kan köpa en villa?

Anf. 31 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Vi hörde tidigare i debatten att en vanlig familj med två föräldrar med medelinkomst och två barn inte har möjlighet att efterfråga ett eget ägt

boende. Det är där själva problematiken ligger. Om fler hade kunnat äga sitt boende skulle vi ha haft hyresrätter över till dem som faktiskt vill bo i hyresrätt.

Jag tror att det är det här som stoppar själva rörelsen på bostadsmarknaden. Vi har människor som bor i fel typ av boende. Vi måste hjälpa dem som vill bo i eget ägt boende att ta steget, och det kan vi göra med lägre amorteringskrav och högre bolånetak. Men vi kan också försöka hjälpa människor att komma in i arbete för att kunna ta sig vidare till ett eget ägt boende.

Jag håller med dig, Malcolm Momodou Jallow, om att det är hemskt att barn vräks. Det finns tre kommuner som sticker ut i detta: Göteborg, Stockholm och Malmö.

Jag skulle vilja fråga Malcolm Momodou Jallow: Hur kan vi hjälpa dina partikamrater så att de kan sluta vräka barn i dessa kommuner? Vi vill inte att barn ska vräkas. Men i Stockholm, Göteborg och Malmö gör man detta. Vi behöver hjälp från oppositionen för att hitta nycklarna så att dessa kommunpolitiker förstår att det inte är den här vägen vi kan gå framåt. Alla människor är lika mycket värda, och vi måste se till att de har tak över huvudet.

Jag vill ställa en annan viktig fråga till Malcolm Momodou Jallow. Bostadsrättsinnehavare har fått ökade avgifter med ungefär 10–15 procent tre år i rad. Det är en ganska stor del av kostnaderna i deras liv. Många av dem är tvungna att sälja sina bostäder. Hur vill Vänsterpartiet hjälpa dessa bostadsrättsinnehavare att kunna bo kvar i sina bostäder?

Anf. 32 MALCOLM MOMODOU
JALLOW (V) replik:

Herr talman! Jag håller med om mycket av det Larry Söder säger om barn. Jag delar hans synpunkt. Jag brinner för barn, och jag tycker att det är viktigt att barn inte utsätts för sådant här. Barn har ingenting med saken att göra, utan det är samhället som är uppbyggt på ett sätt som gör att man inte skapar förutsättningar för barn att kunna leva ett drägligt liv. Vi politiker har ett ansvar för att arbeta för att förbättra situationen så att barn ska slippa vara hemlösa, allt detta enligt framför allt barnkonventionen, som är lag i Sverige.

Larry Söder svarar inte på min fråga. Han konstaterar att det finns hushåll som inte har råd att köpa sina bostäder. Det vet jag, och de är fler i dag än någonsin. Det är okej om folk vill äga sina bostäder. Men eftersom det är fler och fler som inte ens har råd att köpa mat – hur ska vi då se till att de går från att vara fattiga till att köpa sina egna bostäder, som kostar miljontals kronor? För mig är det inte verklighetsbaserat. Om en människa eller ett hushåll inte har råd att köpa mat är inte det första man tänker på att köpa en villa som kostar 5–10 miljoner. Därför kan jag inte förstå tanken på och hela vurmen för att alla ska äga sina bostäder.

Jag vill väldigt mycket, och många människor vill så mycket. Men man måste också ta hänsyn till vilka förutsättningar som finns för att kunna uppnå det man vill. I det läge vi befinner oss i nu har merparten av hushållen inte råd att köpa sina bostäder. Då måste vi

fokusera på att skapa arbetstillfällen så att folk har råd att köpa mat och betala sin hyra. Sedan kan vi prata om huruvida de kan köpa en villa som kostar 10 miljoner. Det är rimligare i min värld, i alla fall.

Anf. 33 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag tror inte att alla vill bo i eget ägt boende, men jag tror att sju av tio vill det.

Det vi försöker göra är att underlätta för dem genom att få fram mer byggbar mark och genom att underlätta för människor att klara sina amorteringar. Vi vill se till att inflationen går ned så att räntan sjunker och människor kan betala sina räntor. Vi försöker hela tiden gå åt det hållet.

Vänsterpartiet gör tvärtom. När sju av tio vill bo i eget ägt boende vill ni helst bygga så att sju av tio bostäder i Sverige blir hyresrätter. Det är åt andra hållet mot vad människor vill.

Malcolm Momodou Jallow svarade inte på min fråga. Vad är Vänsterpartiets budskap till dem som bor i bostadsrätt och som också får ökade kostnader? De bor inte i hyresrätt, utan de bor i bostadsrätt, och deras avgift ökar med 15 procent varje år bara för att de äger sitt boende. Är det rätt? Vill Vänsterpartiet införa någon typ av bidrag till dem så att de kan bo kvar? Eller tycker Vänsterpartiet att de ska flytta? Det är ju ändå deras boende.

Jag hörde inte heller vad Malcolm Momodou Jallow hade för alternativ för mig så att jag kan hjälpa kommunpolitikerna som styr i Stockholm, Göteborg och Malmö, där man vräker fler barn än i övriga Sverige. Vad är det för incitament vi kan hjälpa dem med så att de inte utsätter barnen på det här sättet?

Jag är mån om barnen, inte med läpparnas bekänneelse utan med hjärtats bekänneelse. Man måste hitta åtgärder för det här, även om man sitter i ett styre.

Anf. 34 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Herr talman! Det såg ut som att Larry Söder försökte fly från talarstolen, men jag hoppas att det inte berodde på mig! Det är alltid trevligt att debattera med Larry Söder.

Vi är fyra partier i den här församlingen som på grund av riksdagens arbetsformer endast får ett anförande i den här budgetdebatten, trots att det är två olika områden som vi diskuterar. I min första replik tänkte jag därför passa på att ställa frågor kring konsumentorganisationerna.

Vi hade förra veckan ett utskottsinitiativ från Miljöpartiet som den samlade oppositionen ville att vi skulle yrka bifall till. Tyvärr valde regeringspartierna att bryskt avslå det, och därför kan man inte ens fortsätta vidareberedningen av det goda förslaget. Likadant har det varit med i princip allt som respektive parti har föreslagit under den här mandatperioden.

Larry Söder påpekade väldigt tydligt och pedagogiskt vikten av att värna konsumenternas rättigheter givet hur samhället har förändrats. Men utöver EU-förslag som regeringen har varit tvungen att implementera – resegarantin är ett dåligt exempel, Larry Söder,

givet att den samlade resebranschen har varit djupt kritisk till den – vad planerar ni att göra under den återstående tiden av mandatperioden så att det inte blir fyra helt förlorade år?

Det är min fråga i denna runda. Jag har andra frågor i nästa replik.

Anf. 35 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! När det gäller konsumentorganisationer är det väl egentligen Sveriges Konsumenter vi pratar om.

Regeringsalternativet såg ganska tidigt under den här mandatperioden att Allmänna reklamationsnämnden behövde mer pengar och att man på något sätt måste lösa det inom den ram man hade. Därför tog man helt enkelt pengar från organisationerna och lade dem till Allmänna reklamationsnämnden. Vi gav också Allmänna reklamationsnämnden en möjlighet att ta ut en avgift för de fall som kommer dit. På så sätt kan man stärka sin kassa för att kunna arbeta med fallen så att de inte tar så lång tid. Fall kan också bli kalla, det vill säga det går för lång tid för att konsumenten ska kunna få rätt i andra ändan.

Det är det som nu fasas ut, det vill säga Sveriges Konsumenter får inget bidrag från 2026. Den delen står vi kvar vid.

Jag vill inte säga att vi ”bryskt” avfärdade utskottsinitiativet, men vi avfärdade det direkt utifrån den diskussion vi har i dag. Vi har en budgetdebatt, och varje parti har möjlighet att i sin budget lägga in sina delar och argumentera för dem. Att ha två debatter tyckte vi inte var nödvändigt. Vi tycker att det är bra att hålla ihop det i en debatt, och därför valde vi att avslå det utskottsinitiativet, helt enkelt. Eftersom majoriteten ser ut så i utskottet var det kanske inte så konstigt.

Anf. 36 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Herr talman! Tack, Larry Söder – jag lovade att hålla mig till en annan fråga i den här repliken, och det ska jag hedra.

Kristdemokraterna sitter ju på rätt portfölj för att adressera de decennielånga utmaningarna som har präglat bostadsmarknaden. Resultatet av detta har varit tre eller fyra propositioner som har lagts fram under 3 ½ år. När det gäller de många skattesänkningarna biträder jag som centerpartist naturligtvis att människor ska få mer pengar i sina plånböcker, så det är inte där skon klämmer.

När vi pratar med fastighetsägare, byggherrar, hyresgästorganisationer – alla som jobbar och verkar i den här branschen – så lyfter de en aspekt, och det är de makroekonomiska frågorna, det vill säga kronor och ören i kalkylerna. Det är där skon klämmer, och under den här mandatperioden har tyvärr dessa satsningar lyst med sin frånvaro. Man pratar om att ta bort det skärpta amorteringskravet, och det finns nog en ganska bred enighet i den här kammaren om att det ska bort.

Men var är resten? Var är nystartslånen, bosparandet och sänkta skatter för den här sektorn som nu

blöder? Var är alla satsningar som skulle kunna leda till sänkta kostnader för byggande och därmed lägre hyror men också lägre kostnader för de människor som vi alla vill ska kunna uppfylla sina drömmar och bo i ett eget boende?

Anf. 37 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! En regering har ju inte bara ett enda redskap att använda, alltså propositioner till riksdagen, utan man har även andra vägar att gå. Man kan också ge en del direktiv som myndigheterna får arbeta med, och så har regeringen arbetat ganska mycket. Boverket har fått en hel del uppdrag, och det har även länsstyrelserna fått.

Ett av de tydligaste uppdragen som inte bara den här regeringen utan även den förra regeringen har gett handlar om modernare byggregler, där man går ifrån att exakt tala om hur det ska se ut för att i stället tala om funktion. Det tror jag kommer att göra att det går att bygga innovativt och i förlängningen mycket billigare.

Genom att förändra PBL har vi försökt få ledtiderna att bli kortare, det vill säga om vi kan ta bort en hel del av bygglovshanteringen på kommunen kan de använda tiden till det som de ska göra, det vill säga större planer som blir fler bostäder. Därmed kan man också få ned kostnaderna för den enskilde att bygga.

Att staten säljer ut en del av sin mark är också exempel på sådant man gör. Det behöver inte gå igenom riksdagen. Man gör det för att få fram mer mark, eftersom det är mer mark som behövs för att kunna bygga. Vi vet att många kommuner sitter på mark som de gärna vill hålla kvar eftersom marknadspriset hela tiden ökar och de vill ha sista kronan. Det tycker vi är fel, men det är kommunerna själva som kan bestämma det.

Jag tycker att det är orättvist att säga att ingenting har hänt, för jag tror att det har hänt ganska mycket. Däremot har vi aldrig haft fokus på att det enskilda året ska vara det viktigaste, utan det är långsiktigheten som är det viktigaste.

När vi går in i nästa lågkonjunktur måste Sverige stå bättre rustat så att vi kan bygga på ett effektivare sätt och kanske inte gå ned så i byggtakten som vi har gjort den här gången. Det är det som har varit det viktiga för oss, inte att vi ska vinna det enskilda året.

Anf. 38 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, Larry Söder, för anförandet! I det här replikskiftet tänkte jag att vi skulle prata om konsumentpolitiken.

Jag är helt övertygad om att Larry Söder i sitt hjärta värnar om konsumenterna, att han står på våra barns och ungas sida och att han finner ett värde i att stå upp för dem som inte själva har en stark röst.

Därför kan jag inte förstå den historiska omvändningen. Rätta mig om jag har fel, men det fanns en gång en kristdemokratisk konsumentminister, Inger Davidsson, som införde det statliga stödet till Sveriges

Konsumenter eftersom ni såg värdet av en oberoende konsumentröst både i Sverige och i EU.

Nu står ni bakom en budget som tar bort hela det här stödet. Konsekvenserna är helt tydliga: färre granskningar, färre remisser, mindre närvaro i EU och en tystare konsumentröst, nu när marknaden är mer aggressiv än tidigare.

Min fråga till Larry Söder är hur det här går ihop med er tradition att värna civilsamhället och stå på de svagas sida. Varför väljer ni att tysta den här konsumentrösten som en tidigare KD-minister som verkligen ville värna den här organisationen själv byggde upp?

Anf. 39 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Jag ska ärligt säga att mitt minne nog inte sträcker sig så långt tillbaka. Åren 1991–1994 var Inger Davidson konsumentminister. Det kan mycket väl vara som Anna-Belle Strömberg säger, att detta infördes då. Jag tar ledamoten på orden.

I den här frågan har vi en ram att hålla oss till. Vi är i en situation där inflationen är ganska hög, och vi behöver få ned den. Vi behöver pengarna till att göra andra saker i Sverige. Det fanns ingen möjlighet att öka ramen, utan man måste göra någonting inom budgeten.

För mig var det ganska viktigt att den konsument som anmäler till Allmänna reklamationsnämnden får svar inom rimlig tid. Det som gällde för Allmänna reklamationsnämnden just då var att handläggningstiden var lång. Antalet ärenden ökade kraftigt, och vi kände oss nödgade att lägga mer pengar till Allmänna reklamationsnämnden. Vi tog dem från konsumentorganisationerna. Jag hade personligen givetvis velat ha kvar bägge två, men situationen är som den är ibland.

Nu kan man se att Allmänna reklamationsnämnden har använt medlen de fick. Anna-Belle Strömberg och jag har sett siffror på att det går mycket bättre för Allmänna reklamationsnämnden. De arbetar ned sina köer. Människor får svar på sina reklamationer tidigare. Det har fått effekt. Hur det blir i framtiden kan vi alltid diskutera. Men det var historiebilden, och det är därför det har blivit som det har blivit. Det finns inga pengar till de andra organisationerna 2026.

Anf. 40 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S) replik:

Fru ålderspresident! Tack för svaret, Larry Söder! Det är helt riktigt att det går ganska bra för Arn just nu. Men vi ska komma ihåg att Arn är en myndighet som prövar tvister mellan konsumenter och företag. Sveriges Konsumenter är en oberoende röst för att påverka konsumenternas skydd i samhället och se till både ekonomisk och ekologisk hållbarhet. De har inte samma uppdrag.

Sveriges Konsumenter är den enda svenska organisation som representerar våra konsumenter i EU. Min fråga är hur Larry Söder menar att de svenska konsumenterna ska få en röst i EU:s lagstiftningsprocess. Man avskaffar ju den aktör som sitter vid det bordet,

granskar förslag och balanserar näringslivets kraft. Arn sitter inte där.

Anf. 41 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Sverige som helhet måste helt enkelt ta ett större ansvar. Jag hade önskat att vi ibland litade mer på civilsamhället i många olika frågor. Jag tror att civilsamhället är ett bra stöd, även om det aldrig kan ersätta den egna organisationen. Sverige som nation måste ta ett större ansvar för att kunna hålla reda på även dessa frågor i EU.

Arn och Sveriges Konsumenter har två olika uppdrag. Arn är en myndighet som vi måste värna om och se till att den fungerar som det är tänkt. Pengarna behövdes för att Arn skulle klara av puckeln som vuxit fram. Vi ser att antalet ärenden har gått ned lite grann. Det var en nödvändighet att göra på det sättet. Hur det blir i framtiden kan man alltid diskutera, men jag hade givetvis önskat att bägge två var kvar. Vi får väl se hur det blir nästa år. Men budgeten ligger fast; det blir inga pengar till Sveriges Konsumenter, tyvärr.

Anf. 42 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru ålderspresident! Ärade kollegor! Vi debatterar i dag två områden som är avgörande för människors frihet och Sveriges långsiktiga utveckling: bostadspolitik och konsumentpolitik. Det är inte perifera frågor. Det är frågor som avgör om människor kan leva sina liv på sina egna villkor, om de kan flytta dit där jobben finns, om unga kan ta sina första steg in i vuxenlivet, om familjer kan planera sin framtid och om konsumenter kan lita på de marknader de möter varje dag. För mig och Centerpartiet handlar detta ytterst om frihet och om att staten ska skapa förutsättningar, inte hinder. Staten ska inte ägna värdefull tid åt att dela upp oss i vanliga svenskar och ovanliga svenskar.

Fru ålderspresident! Sverige befinner sig i en bostadskris som nu går in på sitt tredje decennium. Det är en kris som förstärks och förvärras av den nuvarande regeringens saktfärdighet. Vi ser hur byggandet faller, hur unga tvingas bo kvar hemma och hur företag i hela landet har svårt att rekrytera eftersom det saknas bostäder. Det är inte värdigt ett modernt fritt samhälle.

När människor inte kan välja var de ska bo minskar deras frihet. När ett par inte kan ta ett jobb på annan ort för att de inte hittar en bostad minskar deras frihet. När studenter tackar nej till utbildningsplatser på grund av bostadsbristen minskar också deras frihet. När staten dessutom gör bostadsbyggandet dyrare, långsammare och krångligare, trots allt vi har hört från den här talarstolen – då är det politiken som är problemet. Hur länge ska vi se på medan det offentliga mjölkar bostadssektorn på den sista kronan innan vi reagerar?

Vårt plan- och byggsystem är ett lapptäcke av regler. Det säger Boverket. Det är överklaganden och byråkrati. Kommuner vill bygga men fastnar i processer som tar årtal. Lantmäteriets handläggningstider – när de inte ägnar sig åt konstiga saker, som var fallet för några månader sedan – är ibland längre än själva

byggtiden för hela projektet. Det är ett system som hämmar människor, kommuner och företag.

Vad vill då Centerpartiet? Vi vill gärna se förenklade regler för kommuner som vill effektivisera byggprocessen, kanske tillåta lite försöksverksamheter och utvärdera. Det finns kommuner som önskat ett utökat åtagande med kommunala lantmäterier men som har fått kalla handen av regeringen. Det vill vi ändra på.

Vi vill korta handläggningstiderna hos Lantmäteriet genom riktade resurser och uppdrag. Vi vill ha digitalisering och privat initiativrätt för att avlasta kommunerna och påskynda planprocessen. Det är ju ändå 2026 snart.

Fru ålderspresident! Det här är inte teknikaliteter. Det är politiska val. Det är val som avgör hur fort Sverige kan växa. Landsbygden är ofta den tysta delen av bostadspolitik. Där är inte problemet för höga priser utan att byggen inte blir av alls. Marknaden drar sig tillbaka, och kommunerna står ensamma – men människor bor faktiskt där, tro det eller ej. Människor ska ha samma rätt till trygghet och framtidstro där som i storstäderna.

Fru ålderspresident! För tio år sedan hörde jag en klok person säga att det som ger människor hopp om framtiden är byggkranar. Fundera lite kring det! Det är en tanke som har präglat mig under mandatperioden. Hur skapar vi framtidstro hos människor som ser att staten har dragit sig undan på landsbygden, där det blir allt svårare att vara en produktiv del av samhället?

Centerpartiet vill ha statliga kreditgarantier. Det är något som återkommer i flera politikområden, inte bara inom detta budgetområde. Men just här vill vi ha kreditgarantier för bostadsbyggande i svaga marknader. Vi vill även att redovisningsreglerna reformeras så att man kan bygga även när privatekonomin gör det svårt. Det är en grundläggande fråga om likvärdighet. Hela landet måste få möjlighet att leva.

Fru ålderspresident! Runt om i Sverige står övergivna hus och gårdar och vittrar sönder. Det är resurser som vi inte har råd att slösa bort. Vi vill därför införa en modell som gör att man kan ta över övergivna hus om man flyttar in och bor där under minst fem år. Det är en reform som skapar livskraft, trygghet och utveckling, inte minst i glesbygd. Ett liberalare samhälle tar till vara människors initiativförmåga. Det är en reform som säkerställer att hela vårt avlånga land får fortsätta frodas.

Hyressättningen är ett kärt ämne för oss centerpartister. Bruksvärdessystemet är en kompromiss som fungerade för 50 år sedan men inte i dag. Det skapar köer, inlåsnings effekter och brist på rörlighet. Det här vet jag att mina borgerliga kollegor håller med om, men man har tyvärr inte gjort någonting åt det under mandatperioden.

En student som vill flytta efter examen sitter fast. En äldre som vill byta till något mindre hindras ekonomiskt. Ett ungt par kan inte få förstahandskontrakt men ska acceptera andrahandshyror som ofta är 40–60 procent dyrare. För att öka rörligheten vill vi därför se mer efterfrågestyrd hyressättning. Vi vill som bekant se fri

hyressättning i nyproduktion så att det byggs nytt. Vi vill se en särskild satsning på studentbostäder och bostäder för äldre. Vi ska vara väldigt medvetna om den demografiska utveckling som Sverige står inför. Frihet är rörlighet, och rörlighet kräver ett modernare system.

Fru ålderspresident! Nu tänkte jag övergå till den andra delen av debatten.

Ett fritt samhälle kräver fria konsumenter, men frihet fungerar bara när marknaden fungerar. I dag möter konsumenter en alltmer komplex verklighet, global e-handel, tveksamma prisupplägg, otydliga villkor, produkter med okända risker och stora aktörer som kan tänja på regelverket utan konsekvenser. När människor inte vet vad de köper är marknaden inte fri. När företag kan lura konsumenter är marknaden inte sund. När små aktörer slås ut av oseriös konkurrens är marknaden inte rättvis. Utan en fungerande marknad finns inte verklig valfrihet.

Fru ålderspresident! Om och om igen ser vi falska reor och vilseledande marknadsföring. Samtidigt har vi en myndighet som inte räcker till. 70 procents rea, ordinarie pris som aldrig funnits, produkter som marknadsförs som hållbara men inte är det och abonnemangstjänster med dolda kostnader, som dessutom är svåra att säga upp – på grund av allt detta vill Centerpartiet se en översyn av regelverket för prisinformation och marknadsföring, skärpta sanktioner mot företag som vilseleder konsumenter och en förstärkning av resurserna till Konsumentverket för tillsyn och kontroll. Vi vill dessutom se ett återställande av konsumentorganisationernas situation. En marknad utan tillsyn är inte en fri marknad. Det är en djungel.

Just i fråga om konsumentorganisationer vill jag, fru ålderspresident, fördjupa diskussionen lite. När de stora bolagen blir mäktigare, när reklamflödet ökar och när digitaliseringen gör allt mer komplicerat behövs konsumentorganisationerna mer än någonsin. De är inte ett särintresse, utan de är medborgarnas röst mot maktmissbruk. Därför är det allvarligt att anslaget till konsumentorganisationer har skurits ned. När deras resurser försvagas går det ut över alla konsumenter.

Nu kan man få uppfattningen att det är enorma summor som vi pratar om. Sett till statens budget som helhet är stödet till konsumentorganisationerna en droppe i havet. Mot den bakgrunden blir det extra sorgligt att höra Kristdemokraternas försvar av ett beslut som de rimligtvis inte borde stå bakom.

Avslutningsvis, fru ålderspresident, vill jag ta upp bostadspolitik och konsumentpolitiken. De är två sidor av samma mynt. Ett samhälle fungerar bara när människor har makt över sina egna liv, när människor kan välja var de ska bo, när de kan flytta dit där jobben finns, när de kan lita på de varor och tjänster de köper och när staten inte står i vägen utan öppnar dörrar.

Vår politik är ett frihetsprojekt, ett reformprojekt och ett ansvarstagande projekt för ett Sverige som behöver byggas, inte bromsas. Vi vill se en modern planprocess. Vi vill se en fungerande landsbygdsbostadsmarknad. Vi vill se en modell för att ta över övergivna hus. Vi vill se en hyressättningsreform som ökar

rörligheten. Vi vill se ett starkare konsumentskydd. Men vi vill också återställa medlen till konsumentorganisationer. Vi vill också se ett konsumentverk med muskler att försvara medborgarna. Sist men inte minst vill vi också se konkreta makroekonomiska förslag som får bukt med de utmaningar som genomsyrat svensk bostadsmarknad de senaste tre decennierna. Detta är politik som gör verklig skillnad. Detta är politik för ett modernare Sverige. Detta är politik för frihet, ansvar och framtidstro.

Fru ålderspresident! Som brukligt är respekterar Centerpartiet riksdagens arbetsformer. Vi har därför inte någon reservation utan hänvisar till vårt särskilda yttrande i och med att vårt förslag till budgetramar har fallit. Men det innebär inte att vi saknar konkreta och ordentliga förslag för en bättre bostadsmarknad och konsumentpolitik.

Anf. 43 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)
replik:

Fru ålderspresident! Jag lyssnade till Alireza Akhondi och kan konstatera att det är mycket som vi skulle kunna komma överens om, förenkla och förbättra, till exempel när det gäller att få ned tider, få loss mark och skapa mer pengar för att bygga. Där är vi nog ofta överens, men kanske inte det som handlade om övergivna hus. Det finns ju någon som äger dem, och jag tycker att äganderätten trumfar.

Men det jag vill ta upp nu är att budget i slutändan handlar om siffror. Retorik i all ära, men siffrorna ska fungera i verkligheten. Centerpartiets siffror talar kanske inte så mycket om satsningar utan mer om att man i praktiken ska dra ned på allt. Största neddragningen gör Centerpartiet på Boverket, med en neddragning på allt som har med löneuppräknings att göra. Man kan fundera över hur kul det vore att jobba inom staten när man med centerpartistisk politik helt plötsligt tydligen inte ska få några löneökningar kommande år.

Den riktigt stora neddragningen är på 10 miljoner kronor och görs inom anslag 1.3, som gäller Boverket, och man kallar det effektivare kontorsanvändning. Det anslaget minskas sedan 2027 med ytterligare 15 miljoner och 2028 med 20 miljoner. Hur kan man få till en effektivare kontorsanvändning som kan ge en så enorm vinst som 45 miljoner när man har 13 miljoner i hyra per år?

Anf. 44 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru ålderspresident! När den här regeringen tillträdde hade vi en statsbudget som var 200 miljarder lägre än i dag. Under året som kommer väljer den här regeringen att ge allt till alla. Vi ska för övrigt vara väldigt tydliga med allt är tillfälligt. Men allt ska ges till alla, lagom till valet.

Centerpartiet är ett ansvarstagande riksdagsparti. Vi var med och sanerade Sveriges ekonomi när det begav sig i början av 90-talet. Vi spenderar inte pengar vi inte har. Vi vill se en effektiv användning av varenda skattekrona som hårt arbetande företagare och arbetare bidrar med till statskassan. Att vi drar ned på

administration och vill se ett effektivt användande av skattekronor borde varje borgerlig eller ekonomiskt sansad politiker applådera, inte ifrågasätta.

När det gäller Centerpartiets förslag vet ledamoten mycket väl att vi har regeringens budgetförslag att förhålla oss till. Det är så riksdagsarbetet går till. När regeringspartierna med Regeringskansliets resurser lägger upp siffror i diverse kolumner är det detta vi har att förhålla oss till, acceptera och jobba utifrån.

Anf. 45 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)
replik:

Fru ålderspresident! Applådera – ifrågasätt inte, säger Alireza Akhondi. Ja, jag kan applådera att man lyckas spara in 45 miljoner när man har en hyra som totalt uppgår till ungefär 39 miljoner. Men detta är inte siffror som har varit okända för Centerpartiet; man har vetat om det här.

Jag förstår inte hur man ens kan lägga in att man ska effektivisera kontorsanvändningen. Vi har ju besökt den här byggnaden med civilutskottet. Centerpartiet har också varit med och sett byggnaden och hur den ser ut. Vi har fått reda på vad den kostar. Jag funderar på hur man plötsligt kan säga att man inte ska hyra en del av byggnaden – eller vad är tanken?

Det finns ingen grund i Centerpartiets förslag där man skriver hur man egentligen har räknat fram det här. Man skriver bara att man ska satsa på en effektivare kontorsanvändning. Det rör sig om ett kontor som man hyr för 13 miljoner. Där ska man spara 10 miljoner 2026, 15 miljoner 2027 och 20 miljoner 2028.

Jag måste applådera att man klarar att spara in 20 miljoner på effektivare kontorsanvändning när man har en hyra på ungefär 13 miljoner. Den kanske visserligen är uppräknad något till 2028, men man kan ju inte hur som helst säga upp kontraktet och flytta någon annanstans. I så fall skulle jag vilja veta var Centerpartiet anser att man ska lägga Boverket, för man kommer inte att kunna vara kvar i de lokaler man har. De tidigare lokaler man hade var större men kostade ungefär lika mycket, men man kan ju inte heller flytta tillbaka dit.

Min fråga till Alireza Akhondi kvarstår: Hur får man ihop den här matematiken? Hur sparar man in 45 miljoner på en hyra på 39?

Anf. 46 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru ålderspresident! Det är fullt möjligt att den sverigedemokratiska ledamoten har rätt på den här lilla punkten. Jag vet ärligt talat inte. Men – och det är kärnan – är det detta som är det viktiga att diskutera när vi pratar bostadspolitik, Boverkets internhyresmodell? Efter tre och ett halvt år och tre propositioner väljer Sverigedemokraterna att i den sista budgetdebatten fokusera på en teknikalitet som gäller internhyran för Boverket. Det säger, på djupet, hur nonchalant Sverigedemokraterna ser på livsviktiga frågor för alla som bor i Sverige, oavsett om de är vanliga svenskar eller ovanliga svenskar, som Mikael Eskilandersson vill få det att låta som.

Var är Sverigedemokraternas förslag på hur man ser till att byggkostnaderna minskar? Det är fantastiskt att stå här och säga att man vill ha fler bostäder, fru ålderspresident. Men minska kostnaderna då! Det är ni som sitter vid regeringsmakten. Det är ni som har möjlighet att påverka skatterna och avgifterna. Ändå väljer Sverigedemokraterna att försöka göra en poäng av att Centerpartiet minsann kan tänkas ha gjort ett litet fel i en budgetträd någonstans. Nej.

Anf. 47 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Centerpartiets representant sa sig vara ansvarstagande. Det betvivlar jag inte en sekund. Jag betvivlar inte en sekund att alla åtta partier faktiskt är ansvarstagande. Vårt gemensamma problem är att vi kanske ser saker lite olika och att vi har lösningar som är lite olika.

Mitt problem med Centerpartiet är att de oftast inte ser annorlunda än vi på vare sig problemet eller lösningarna. Ta till exempel fri hyressättning i nyproduktion, där Centerpartiet och Kristdemokraterna är ganska överens. Jag kan också ställa upp på att man reformerar redovisningsregler för landsbygden för att göra det möjligt att bygga på landsbygden.

Jag är lite nyfiken på hur Centerpartiet tänker kring ödehus. Kristdemokraterna har ett förslag när det gäller ödehus, nämligen att kommunerna i sista hand, när man inte hittar den rätta ägaren, skulle kunna expropriera dem, göra dem fina och sedan sälja dem, helt enkelt. Men Centerpartiet har en annan lösning när det gäller den frågan.

Anledningen till att jag gick upp i talarstolen var egentligen att Alireza Akhondi sa att vi har en bostadskris. Jag har en fråga, men först kommer ett litet påstående: Vår befolkning ökade med 100 000 varje år mellan 2017 och 2020. Det är klart att det uppstod ett behov av nya bostäder. Under 2025 har vi fått 5 000 fler i befolkningen i Sverige. Kan det vara så att det framtida bostadsbyggandet inte behöver vara 65 000 utan kanske kan landa på 30 000–35 000, som vi har i dag? Då kanske vi enklare kan bygga i kapp det behov vi har, även med det normala bostadsbyggande vi har nu.

Anf. 48 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru ålderspresident! Tack, Larry Söder, för frågan!

Jag tvivlar inte heller på att Centerpartiet och Kristdemokraterna i mångt och mycket har en likartad syn på en hel del samhällsutmaningar som vi står inför. Det är inte det som är kärnfrågan här. Kärnfrågan är att Centerpartiet till skillnad från Kristdemokraterna just nu sitter i opposition.

Det gör att våra möjligheter att faktiskt göra konkret skillnad är ytterst begränsade om man jämför med Kristdemokraterna, som dessutom sitter på rätt departement. Det som gör mig ledsen – jag använder ordet ledsen – är att den här politiken har konsekvenser för väldigt många människor som Larry Söder säger sig värna om. Det är barn som vräks. Jag vet att Larry Söder har ett brinnande engagemang gällande hemlösheten i stort.

När inflationen stack iväg var det stort tryck på matutdelningsorganisationer. Det finns människor i vårt samhälle som på riktigt har det svårt. När man sitter vid regeringsmakten har man också en skyldighet att agera. Larry Söder valde att säga att kommunpolitiker i Stockholm, Göteborg och Malmö måste göra någonting. Kan man inte vända på frågan och säga: Larry Söder, gör någonting! När man sitter i majoritet den här församlingen och också sitter i Regeringskansliet har man också konkreta verktyg för att göra skillnad i vanliga människors liv.

Anf. 49 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Alireza Akhondi valde att tacka i stället för att diskutera bostadsbristen i Sverige. Det är tråkigt, tycker jag. Men vi tar den bollen.

Planmonopol finns i kommunerna. Tak över huvudet är en fråga som kommunerna ska hantera.

Vem är det som vräker barn i Sverige? Det är inte staten; det är kommunerna. Vem är det som styr i Stockholm, Göteborg och Malmö? Det är inte Kristdemokraterna. Därför var min fråga till Vänsterpartiet, som styr i alla de tre kommunerna: Hur kan jag hjälpa era partikamrater? Jag tycker inte att det är en konstig fråga.

Men Alireza Akhondi vill inte diskutera bostadsbristen i Sverige, som han pratade om i sitt huvudanförande, utan han tyckte att det var en bättre idé att tacka. Det tycker jag är tråkigt.

Alireza Akhondi har jag sett som en ansvarstagande politiker som kan resonera i talarstolen. Men här valde han att göra annorlunda. Det är väldigt tråkigt.

Jag går tillbaka till min fråga som jag ställde i första anförandet och hoppas att jag får ett svar från Alireza Akhondi. Vi har alltså en befolkningstillväxt som är lägre i dag än den var 2017–2018. År 2023 var det 198 kommuner av 290 kommuner som sa att det var bostadsbrist. I dag är det 127 kommuner som säger att de har bostadsbrist. Var finns de kommunerna? Jo, de finns i storstädernas närhet. Det är inte på landsbygden utan i storstädernas närhet.

Min fråga till Alireza Akhondi, som han kanske kan bemöda sig om att svara på i talarstolen, är: Tror Alireza Akhondi att det fortfarande kommer att vara bostadskris i framtiden om vi bygger 35 000–36 000 bostäder, eller tror han att byggnadstakten behöver minska i takt med antalet människor som flyttar in i Sverige? Det var en enkel fråga.

Anf. 50 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru ålderspresident! Jag ska lugna Larry Söder med att när det är flera frågor i omlopp hinner man inte adressera alla på en gång. Men ha lite tålamod, så får ledamoten svar på den konkreta fråga han ställde!

Hur behovet av bostäder ser ut framöver vet inte jag. Boverket gör prognoser. Tittar man på de prognoserna ser man att vi har ett ackumulerat underskott som vi först ska jobba i fatt. Det är där vår realitet ligger här och nu.

Hur befolkningsökningen ser ut om 20 år vet jag inte. Kunde någon av oss förutspå det som hände 2015? Jag kan inte stå här och prognostisera ett framtida behov av bostäder. Jag har ingen aning. Det är möjligt att vi behöver bygga färre bostäder.

Larry Söder kanske har rätt. Men det jag ser framför mig här och nu är att vi har ett ackumulerat underskott som vi behöver ta igen. Jag ser framför mig att vi har en demografisk utveckling som gör att vi kan behöva andra typer av bostäder.

Det finns ett flertal frågor som man måste adressera när man är i regeringsställning. Det är inte att attackera, Larry Söder. Det är faktiskt ansvarsutkrävande. Det är vad man har oppositionspartier till. Oppositionen är till för att ställa regeringspartier mot väggen och säga: Okej, fantastiskt att ni gjorde det här och det här – men det där och det där har ni inte mäktat med. Varför?

Anf. 51 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru ålderspresident! Det är möjligt att Alireza Akhondi kommer att bli lite irriterad nu när jag upplyser honom om ett litet fel som Centerpartiet har i sin budget. Och det är inte ett så litet fel heller. Ord och handling måste naturligtvis gå ihop.

Jag hörde att Centerpartiet berömde samhällets civilorganisationer. Där är vi helt överens. Vi moderater och övriga Tidöpartier tycker att Sveriges Konsumenter gör ett väldigt bra jobb. Men nyckelordet här måste rimligtvis vara ”civilorganisationer”. En organisation som är bildad av PRO, Hyresgästföreningen och LO och i princip har varit skatteunderstödd under alla år, är det verkligen en civilorganisation?

Precis som Larry Söder har sagt i replikskiftena här ska naturligtvis staten finansiera sin verksamhet. Vi har tillskjutit stora resurser till Allmänna reklamationsnämnden. Vi höjer också anslaget till Konsumentverket i budgeten.

Men anledningen till att jag begärde replik är att det är på gränsen till anmärkningsvärt att Alireza Akhondi inte har läst Centerpartiets budget. Det är faktiskt ganska anmärkningsvärt. Verkligheten är alltså att Centerpartiet skär ned 3,5 miljoner på Konsumentverket. Man skär ned 300 000 här och 200 000 där, och man har anslagit noll kronor, precis som regeringspartierna och Tidösamarbetet, till Sveriges Konsumenter. Det går inte alls ihop med vad Alireza Akhondi sa här i talarstolen. Där sa han att han ville öka stödet till Sveriges Konsumenter jämfört med regeringen. Ändå har alltså hans eget parti anslagit noll. Jag tycker faktiskt inte att det är ärligt.

Jag skulle gärna vilja fråga: Varför säger ledamoten en sak när budgeten ser helt annorlunda ut?

Anf. 52 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru ålderspresident! Jag väntade på att Lars Beckman skulle komma upp i talarstolen och försöka hitta klipp till Twitter. Men Sveriges budget är inte alltid så Twittrvänlig, Lars Beckman.

Budgeten är en helhet. Vi i Centerpartiet har aktivt valt att inte använda vår ram fullt ut. Vi hade kunnat göra som regeringspartierna och lova allt åt alla och fylla vår ram. Men vi valde att skicka en tydlig signal om att det inte ansvarsfullt att göra så: Så agerar inte ett statsbärande parti. Vi har ett ansvar gentemot kommande generationer.

När det gäller stödet till konsumentorganisationerna har Centerpartiet 2,5 miljoner i budgeten, oavsett vad Lars Beckman säger här i talarstolen. I förra veckan valde Miljöpartiet att ta ett utskottsinitiativ, där man skulle verka för att återställa stödet till konsumentorganisationerna. Detta biträder vi i Centerpartiet.

Att stå här och säga att jag inte har läst vår budget är bortom oartigt. Vad Lars Beckman behöver göra är faktiskt att lyssna och påverka sina partikollegor på Regeringskansliet, så att vi får riktig politik och propositioner att hantera i den här kammaren.

Anf. 53 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru ålderspresident! En budget är inget hippa och hoppa. En budget är kalla, hårda siffror. Det är jättelätt att läsa om detta för den som ser den här debatten. Bilaga 2, Regeringens och motionärernas anslagsförslag, finns i betänkandet. Den skulle Alireza Akhondi kunna lägga fem minuter på att läsa. Det är lätt att läsa tabellerna och se regeringens politik och de andra partiernas politik i förhållande till regeringens politik. Det är kraftiga nedskärningar med Centerpartiets politik just på det konsumentpolitiska området i förhållande till regeringens politik.

Sedan kan man göra som Socialdemokraterna gör, införa en bolåneskatt på 12 miljarder, som vi hörde i ett annat replikskifte här. Det kan kosta en barnfamilj i Stockholm 1 000 kronor i månaden. Detta kan man göra. Men Centerpartiet har inte gjort det. Ni har inte föreslagit stora, breda skattehöjningar. Vänsterpartiet har föreslagit 80 miljarder i skattehöjningar i sin budget. Ni har inte gjort det.

Jag förutsätter att man lägger fram en budget i Sveriges riksdag för att få den bifallen. Det är väl därför ni gör er besväret att lägga fram en budget. Om riksdagen skulle bifalla Centerpartiets budget skulle pengarna till Sveriges Konsumenter bli noll kronor.

Jag kan tycka att det är ärligt. Jag tänker på LO, PRO och Hyresgästföreningen. Hyresgästföreningen vill ha 10 miljoner extra i valrörelsen för att kampanja för Socialdemokraterna. Det handlar alltså då om att lägga 10 miljoner extra i en budget för att kampanja för Socialdemokraterna. Om man tycker att konsumentpolitik är viktigt ger man de 10 miljonerna till Sveriges Konsumenter. Det är inte så att LO, Hyresgästföreningen och PRO har brist på pengar – tvärtom. De är väldigt viktiga organisationer för dem som är medlemmar där, och de har bildat Sveriges Konsumenter. Då bör de naturligtvis betala för Sveriges Konsumenter – och inte skattebetalarna.

Men fakta är, fru ålderspresident, att om riksdagen bifaller den budget Centerpartiet har lagt fram får Sveriges Konsumenter noll kronor i extra anslag.

Anf. 54 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru ålderspresident! Jag bedriver inget korståg mot civilsamhället, som den här regeringen verkar göra. Det vill jag vara väldigt tydlig med. För mig och Centerpartiet är civilsamhället oerhört viktigt.

Vilka som har bildat vad och vilka som har intressen i vad är irrelevant. Vi kan också nämna civilsamhällesorganisationer som Moderaterna har stora intressen i. Civilsamhällesorganisationerna är samhällsbyggare, och dem värnar vi.

Det var det första.

Det andra är att budgeten är en helhet. Har Lars Beckman missat de 500 miljoner kronor som Centerpartiet har lagt in i en annan budgetpost för att stötta civilsamhällesorganisationerna? Det har han uppenbarligen. Det blir ohederligt när man plockar ut saker för att göra en poäng som inte finns.

500 miljoner kronor har Centerpartiet i sin budget för att stärka civilsamhället, däribland Sveriges Konsumenter. Vi biträdde Miljöpartiets utskottsinitiativ om att återställa medlen till just den organisationen.

Återigen: Det krig som den här regeringen har fört mot folkbildningen och mot civilsamhällesorganisationer i stort är en mörk fläck i Sveriges historia. (Applåder)

Anf. 55 PATRIK KARLSON (L):

Fru ålderspresident! Saken är den att de allra flesta i vårt avlånga land drömmer om ett eget småhus med en bit mark att få kalla för sin. Men utvecklingen har under en längre tid gått i motsatt riktning. Småhus byggs i allt mindre utsträckning, och allt fler familjer ser sin dröm om en egen villa stanna vid just en dröm.

Det här är något som regeringen vill ändra på, och regeringen har redan utsett en egnahemskommissionär med uppdrag att ge ny kraft åt en modern egnahemsrörelse. I hans första delrapport pekades flera av de hinder ut som i dag håller tillbaka byggandet av småhus. I det fortsatta arbetet framåt kommer man att koncentrera sig på åtgärder för att öka småhusens andel av bostadsbyggandet och främja nya trädgårdsstäder. Målet är tydligt. Fler ska kunna uppnå sin dröm, oavsett om man bor på landet eller i stan.

Samtidigt arbetar nu Boverket med att ta fram ett förslag om typgodkända hus, de så kallade Sverigehusen. Det är en modell där hustypen kan prövas och godkännas mot byggreglerna en gång för alla, så att samma modell av hus sedan kan byggas på olika platser utan ny prövning.

Får vi fram en bra modell för detta är jag övertygad om att sådana här typgodkända hus kommer att pressa ned byggkostnaderna, kapa handläggningstiderna och göra det lättare för mindre aktörer att komma in på marknaden.

Fru ålderspresident! Frihet att äga sitt boende handlar inte bara om att bygga själva husen. Det kräver också att vi sänker de ekonomiska trösklar som hindrar människor att köpa sin bostad. Under alltför lång tid har framför allt unga vuxna och barnfamiljer stängt pannorna blodiga mot kreditregler och krav som, om

än välmenta, blivit orimligt stränga. Regeringen genomför därför nu flera reformer för att underlätta för människor att spara och att låna till sitt boende på mer rimliga villkor.

För det första har vi ökat det skattefria sparandet på investeringssparkonto, ISK. Upp till 150 000 är skattefritt. Från och med nästa år fördubblas vi det till 300 000 kronor. Det betyder att en vanlig småsparare kan bygga upp en större kontantinsats till sin framtida bostad. Det ska helt enkelt bli mer lönsamt att spara till sitt eget hem.

För det andra adresserar vi de rigida lånekrav som finns i dag. Vi har redan aviserat förändringar av bolånetaket och amorteringskraven som verkligen kommer att göra skillnad för framför allt förstagångsköpare. Bolånetaket kommer att höjas till 90 procent av bostadens värde. För en ung person eller ett par som vill köpa sin första eller en större bostad gör det verkligen en stor skillnad på vilket belopp man måste spara ihop. Samtidigt tar vi bort det skärpta amorteringskravet, som i praktiken stängt många ute från att ens komma i närheten av ett lån eller pressat dem till att låna till orimligt höga månadskostnader. Genom att slopa det kravet och bara behålla grundreglerna för amortering får hushållen lite andrum.

Fru ålderspresident! Trygghet är också en central del av ett liberalt bostadsideal – trygghet i att veta att familjen har tak över huvudet och att man kan bo kvar även om livet skulle ta en oväntad vändning. Därför går regeringen nu fram med socialt inriktade trygghetsåtgärder för de hushåll som i dag har det tuffast.

En sådan del är införandet av obligatoriska hyresgarantier för barnfamiljer i hela landet. Ingen mamma eller pappa ska behöva oroa sig för att barnen inte ska få ett tryggt hem bara för att man råkar ha en tidsbegränsad anställning eller en betalningsanmärkning. En hyresgaranti innebär helt enkelt att kommunen går in som borgenär för hyran under en period, så att familjer som i dag nekas kontrakt av privata skäl ändå kan få en chans. Det tycker jag är oerhört viktigt.

Fru ålderspresident! Bostadsbidraget är tänkt att hjälpa ekonomiskt svaga barnfamiljer att ha råd med en god bostad. Men kopplingen mellan bidraget och de verkliga boendekostnaderna har blivit allt svagare genom åren. De övre gränserna för bostadskostnader som bidraget beräknas på har inte höjts sedan 1997. Det är nästan 30 år sedan. I dag har en majoritet av de barnfamiljer som får bostadsbidrag betydligt högre hyra än vad bidraget tar hänsyn till.

I budgetpropositionen föreslår vi en höjning av bostadsbidraget för de barnfamiljer som behöver det allra mest. Familjer med ett barn kommer att kunna få upp till 800 kronor i månaden, och de som har två eller fler barn kan få 1 000 kronor per månad. Det här är verkligen bra. Det är som sagt ett välriktat stöd som träffar de familjer som har det allra tuffast att få ihop det.

Jag vill samtidigt ta tillfället i akt att konstatera att dagens modell för bostadsbidrag har brister på det stora hela. På sikt anser jag att den behöver reformeras i grunden så att stödet på något sätt kan följa en

kostnadsutveckling – till exempel mot KPI eller genom att indikeras mot hyresnivåer – så att barnfamiljer slipper halka efter bara för att de politiska besluten dröjer.

Jag vill för att värna trygghet och självbestämmande ha en långsiktig och trygg modell, där stödet behåller sitt värde över tid. Familjer ska veta att samhällets stöd inte avdunstar i takt med att hyrorna stiger.

Fru ålderspresident! Jag vill också lyfta fram det arbete som regeringen gör med att frigöra mer mark för bostadsbyggande – särskilt den statligt ägda marken. Vi pratar ofta om finansiering och regelverk, men vi får inte glömma att det utan byggbar mark inte blir några bostäder.

I flera delar av landet – inte minst i våra storstadsområden – är markbrist och markpriser ett stort hinder för ökat byggande. Samtidigt äger staten betydande områden som man verkligen kan konstatera inte används effektivt, särskilt inte ur ett bostadsperspektiv. Det är inte rimligt att kommuner har bostadsbrist, medan staten kanske på grund av gamla planer eller sega processer sitter på markplättar som bokstavligt talat samlar kottar – snarare än damm i det här fallet.

För att möta bostadsbehoven räcker det inte att bara subventionera och planera. Vi måste ta ett större omtag för att reformera de regelverk som omgärdar byggandet. Dagens planprocesser tar orimligt lång tid. Det är tung byråkrati med utdragna överklaganden, komplexa regler och ibland kanske onödiga specialkrav. Detta sinkar även de mest angelägna projekten. Det är därför högt prioriterat för oss i regeringen att förenkla och förkorta plan- och bygglovsprocesserna. En del av detta var bland annat en debatt rätt nyligen här i kammaren.

Den 1 december trädde ett helt nytt regelverk för bygglov i kraft. Det är en av de största förenklingarna på området de senaste 15 åren.

Fru ålderspresident! Utöver att bygga nytt måste vi också bli bättre på att utnyttja det befintliga bostadsbeståndet. Det finns redan i dag tomma eller underutnyttjade lokaler som kan byggas om till bostäder. Regeringen har sedan tidigare infört planeringsstimulanser för kommuner som vill ställa om oanvända kontor eller affärslokaler till lägenheter. Att omvandla dessa lokaler är resurssmart och kan relativt snabbt ge tillskott på bostadsmarknaden. Jag hoppas att vi kommer att få se flera av dessa initiativ, särskilt nu när e-handel och nya arbetsvanor gör att vissa ytor och kontor inte längre behövs i samma utsträckning.

Med det sagt, fru ålderspresident, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 56 AMANDA PALMSTIERNA (MP)
replik:

Fru ålderspresident! Tack, ledamoten Patrik Karlson, för anförandet!

Jag är glad över att ledamoten lyfter upp boendesituationen för barnfamiljer och bostadsbidraget. Det är dock väldigt bekymmersamt att regeringen i ett läge där många barnfamiljer har det väldigt svårt har valt att

ta bort det tillfälliga bostadsbidrag som infördes under pandemin. När ledamoten säger att bostadsbidraget höjs sänks det egentligen. Det blir något slags siffertrixande som jag tycker är lite ohederligt.

Bostadsbidraget behöver reformeras och indexeras så att det följer med kostnaderna över tid. Det behöver faktiskt bli en reell höjning och inte bara någonting som ser bra ut just nu men som egentligen är en sänkning.

Hur ser ledamoten på att på riktigt höja bostadsbidraget i stället för att ägna sig åt siffertrixande som ser bra ut i en valrörelse?

Anf. 57 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru ålderspresident! Låt oss först klargöra att det ledamoten Amanda Palmstierna pratar om är det tillfälliga extra bostadsbidraget. Det var just tänkt som ett tillfälligt bostadsbidrag. Det var en akutåtgärd som infördes under exceptionella omständigheter. Vi förlängde ju stödet under omgångar fram till det här året, om än i avtrappad form.

Vi ersätter det dock inte med någon form av siffertrixande. I den budgetproposition för 2026 som regeringen nu går fram med finns en permanent förstärkning av det ordinarie bostadsbidraget för de familjer som har det allra tuffast.

Precis som jag sa i mitt anförande innebär det att en barnfamilj kan få upp till 800 kronor mer i månaden om man har ett barn och upp till 1 000 kronor om man har två barn eller fler. Det här är som sagt pengar som kommer att komma varje månad så länge behovet finns. Det är inte bara ett tillfälligt tillskott beroende på vad reformutrymmet medger.

Jag säger det igen: Det här är första gången sedan 1997 som man höjer bostadsbidragets nivåer. Det är något som samtliga regeringar, även den som mitt parti tidigare ingick i, helt och hållet har försummat. Jag tycker att det kan vara lite magstarkt att från oppositionens sida i det här fallet kritisera oss för att vi tar ansvar och genomför varaktiga lösningar. Det förvånar mig faktiskt lite.

Vi vill ge trygghet på riktigt – inte hålla människor kvar i beroende av tillfälliga bidrag. Jag vidhåller också att jag hoppas att vi kan ta ett ännu större steg på området inom en väldigt snar framtid. Det är ju uppenbart att bostadsbidraget, som när det infördes träffade 11 procent av befolkningen, i dag är nere på 3 procent och absolut inte når dit behoven finns.

Anf. 58 AMANDA PALMSTIERNA (MP)
replik:

Fru ålderspresident! Jag tackar Patrik Karlson för svaret.

Vi i Miljöpartiet tycker verkligen att det permanenta bostadsbidraget behöver höjas. Det behöver följa kostnadsökningarna, och det behöver reformeras och indexeras så att detta finns på plats ordentligt. Där kan vi nog vara överens – förutom att vi från Miljöpartiet vill se en större ökning.

Det jag tycker blir magstarkt är att ni höjer samtidigt som den tillfälliga ökningen försvinner. Det här året blir det alltså i praktiken mindre pengar, och det är någonting man får stå för. Det spelar ingen roll vad vi säger här i kammaren i dag om det är så att det ändå blir mindre pengar i plånboken just nu.

Då får man snarare säga att vi nu övergår till det här systemet, att det just nu blir en sänkning eftersom vi har haft något tillfälligt som nu försvinner och att man nu försöker göra det här till ett mer långsiktigt stöd. Det är ju bättre att säga att det är en sänkning från förra året, för det är ju det som på riktigt känns i hushållsekonomin och när man sitter där försöker få ekonomin att gå ihop och pengar till både bostad, mat och allting annat som behövs.

(Applåder)

Anf. 59 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru ålderspresident! Jag håller inte riktigt med om det ledamoten påstår – konstigt nog. Den här regeringen har ju vidtagit flera parallella åtgärder för att stödja hushållen. Vi genomför till exempel en tillfällig sänkning av moms på livsmedel från 12 till 6 procent. Det genomförs bland annat sänkningar av avgifterna i förskola och fritidshem, och vi går nu också fram med en permanent höjning av bostadsbidraget.

Låt mig återigen påminna om att anledningen till att det fanns ett akut behov av extra bidrag var att flera regeringar under många år bara lät detta halka efter. Det justerades inte i takt med hyresutvecklingen på nästan tre decennier.

Den bristen åtgärdar vi nu. Vi tar ansvar för att stödet ska vara långsiktigt och bli mer rättvist. Som jag nämnde i mitt anförande arbetar vi dessutom med socialt inriktade åtgärder för att inga barn ska behöva vräkas. Detta gör vi till exempel genom att införa obligatoriska hyresgarantier för barnfamiljer.

Jag vill bara säga att vi har ett stort engagemang för det här. Vi anser att politik ska kunna hjälpa på riktigt över tid och inte bara bygga på kortsiktiga lösningar som riskerar att avdunsta med tiden i stället. Vårt fokus ligger på att hålla nere levnadskostnaderna generellt och på att stärka de permanenta skyddsnäten så att alla barn ska kunna växa upp tryggt och säkert även när ekonomin är ansträngd.

Anf. 60 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru ålderspresident! Ledamöter och åhörare! Klimatförändringarna finns här och nu, och de påverkar oss alla.

Jag kommer ihåg hur det var för några år sedan, den där jättevarma sommaren 2018. Då var det otroligt varmt på äldreboendena i min hemkommun Järfälla. De äldre hade verkligen svårt att klara av situationen, och äldreboendet var inte rustat utan fick sätta dit kalla fotbad. Och alldeles nyligen föll det enorma regn i Västernorrland som spolade bort vägar och järnvägar. Ingen har väl heller glömt de otroliga regnen i Gävle för några år sedan, då många byggnader och fastigheter – människors hem – förstördes.

De allra flesta människor vill bidra när det är kris. Man strömmar till. Det kan handla om en skogsbrand, om en översvämning eller om coronapandemin – människor sluter upp och vill hjälpa till. Vi ser att folk ställer upp och vill bidra också när det gäller klimatomställningen.

Det finns en väg i min hemkommun som jag brukar kalla solcellsgatan. Jag har gått där många gånger för att lämna barnen på skolan. En dag var det en villa där som hade solceller, och några veckor senare var det ett hus till. Sedan liksom spred sig det där längs gatan genom att grannarna inspirerade varandra.

Det hjälper dock inte att det bara finns en vilja att bidra till klimatomställningen, utan politiken måste backa upp viljan. Den måste stegpa upp och göra det här möjligt. Politiken måste helt enkelt se till att det blir billigt och enkelt att vara en del av klimatomställningen.

När Miljöpartiet var med i regeringen satte vi in många olika typer av stöd och uppbackning för att göra det möjligt att vara en del av klimatomställningen.

Vi hade ett jättestort stöd för energieffektivisering av flerbostadshus. Det var väldigt eftertraktat och gick åt väldigt fort. Det ledde till både minskade klimatutsläpp och lättnader i plånboken, men Tidöregeringen rev bort stödet helt och hållet.

Vi hade också satsningar på klimatanpassning så att man skulle kunna kartlägga de största riskerna och planera klimatanpassningsåtgärder. Det handlade om att satsa på grönområden och att kunna stoppa regnvattnen så att det inte flödar vidare, eller släpps ut i avloppssystemet så att det blir alldeles överbelastat, när det kommer stora, ordentliga regn. Även de pengarna rev regeringen bort helt och hållet.

Det fanns också ett förslag om klimatkrav på byggnader. Det var ett helt färdigt förslag, utrett och remitterat, som man bara hade kunnat genomföra och därigenom ge marknaden incitament att minska klimatutsläppen i bygg- och fastighetsbranschen. Det har nu också kommit ett förslag från Boverket om en lagändring för att göra det lättare att öka återbruket i bygg- och fastighetsbranschen. Men de här förslagen tog regeringen och stoppade i en byrålåda som de låste, och sedan slängde de bort nyckeln.

Det är bara att konstatera: Tidöregeringen är en katastrof för klimatomställningen, och Tidöregeringen är en katastrof för människor som vill kunna vara en del av klimatomställningen och ställa om – människor som behöver få möjlighet att göra detta på ett enkelt vis och på ett sätt som inte kostar för mycket.

Jag lämnar klimatfrågan och går över till bostäder. Vad gör Tidöregeringen för att folk ska få tag på en bostad? En sak jag tycker är ovärdig är att man sänker kraven på tillgänglighetsanpassning av bostäder så att det blir ännu svårare för människor med funktionshinder att få en bostad. Jag tycker inte att det är något vi ska ägna oss åt i Sverige 2025.

Tidöregeringen är också livrädd för tanken att en villa och ett hyreshus är, gud förbjude, grannar. Det här med blandning verkar vara väldigt känsligt. Från

Miljöpartiets sida tycker vi att det är en självklarhet att blanda bostadsrätter, villor och hyresrätter. Man ska blanda urbana områden med grönområden och parker. Man ska blanda kultur, mataffärer och allt det som behövs i en människas liv.

Trösklarna till bostadsmarknaden behöver verkligen sänkas. Vi står i en akut bostadskris, och bostadsbidraget behöver reformeras. Det behöver fungera långsiktigt, och det behöver vara en permanent lösning där bostadsbidraget följer med kostnaderna i övrigt. Att säga att det är en höjning samtidigt som ett tillfälligt bidrag sänks – att låtsas att det finns mer pengar i plånboken just det här året trots att det i praktiken inte är det – tycker jag inte fungerar.

Barnfamiljer ska aldrig vråkas. Så kan vi inte ha det i Sverige.

I vår skuggbudget har vi stöd för byggande av nya bostäder med rimliga hyror. Vi har också investeringsstöd för den gröna omställning som sker i Norrbotten och även i många andra delar av Sverige, till exempel Karlskrona. Vi har också alla de stöd jag precis har berättat om, såsom energieffektivisering och klimatanpassning, och vi vill införa gränsvärdena för klimatet.

Det är också viktigt med en stark allmännyttan och att kommunerna jobbar med allmännyttan på ett proaktivt sätt. När det gäller bostadskön behöver vi reglera förturerna i bostadskön så att de går till dem som verkligen behöver dem. Det kan exempelvis handla om kvinnor som försöker ta sig ur våldsamma relationer.

Vi tycker också att det är viktigt att satsa på politiskt eftersatta områden. Det finns jättestora renoveringsbehov och jättestora behov av att energieffektivera, men när man gör det ska hyrorna inte sticka i höjden så att folk förlorar sina hem. Här behöver i stället politiken ta sitt ansvar och skjuta till pengar, och det har vi med i vår budget.

Vi satsar även på gröna, trygga utemiljöer och på trygghetspengar för fastighetsvärdar.

När det gäller oseriösa hyresvärdar och slumvärdar med bostadshus där människor utnyttjas och slängs ut från sina hem kan vi verkligen inte acceptera sådant. Här måste regelverken skärpas. De som inte sköter sig behöver helt enkelt stoppas. Det behövs tuffare kontroller, och det behöver bli lättare att genomföra tvångsförvaltning om en hyresvärd inte sköter sig. Vi har alldeles nyligen sett fruktansvärda exempel i medierna. Här finns faktiskt också ett utredningsförslag som skulle kunna genomföras, men det har regeringen inte gjort. Vi hoppas verkligen att man kommer att gå fram med det förslaget.

Det var det jag tänkte säga om bostadspolitik. Jag går in på nästa område, nämligen konsumentpolitiken.

Vi ser att allt fler människor blir skuldsatta. Skuldberget i Sverige har fördubblats de senaste tio åren, och bara sedan förra året har det ökat med 19 miljarder. Det är verkligen enorma summor, och allt fler människor hamnar också hos Kronofogden.

Det är väldigt problematiskt med de sms-lån som finns. Vissa skärpningar har gjorts, men vi tycker att de här lånen behöver tas bort helt och hållet. De riktar

sig nämligen till utsatta personer som inte får lån av seriösa aktörer, och på det sättet hamnar människor i en spiral av skuldsättning.

Telefonförsäljningen är också otroligt problematisk. Jag träffade Konsumentvägledarnas förening, och de berättade att det är väldigt vanligt att de träffar äldre människor som har blivit utsatta för telefonförsäljning och inte kunnat värja sig. Det hjälper liksom inte om de har jättebra argument, säger precis som det är med avtalet och så vidare, utan det kan vara så med företagen att det krävs att en konsumentvägledare steppar upp och säger ifrån att det här inte är okej. Telefonförsäljning är alltså något vi tycker borde förbjudas helt och hållet, vilket Konsumentverket också har föreslagit i sin rapport.

Det är otroligt viktigt att det finns konsumentvägledning. Det handlar inte bara om den konsumentvägledning som Konsumentverket erbjuder, som är på en generell nivå, utan man behöver också få personlig kontakt. Man behöver kunna ringa eller mejla så att någon kan titta på det avtal som man har ingått. Det är först då man på riktigt kan få hjälp.

Skuldrådgivningen hos kommunerna är obligatorisk, men konsumentvägledningen är frivillig. Vi ser att konsumentvägledningen har avvecklats i kommun efter kommun under ganska lång tid. Vi tycker att man behöver låta utreda att införa obligatorisk konsumentvägledning för kommunerna och titta på hur mycket det skulle kosta. Fram till att en sådan utredning är klar vill vi skjuta till pengar till Konsumentverket för att myndigheten ska kunna stödja kommunerna i den lokala konsumentvägledningen.

Konsumentorganisationerna har tagits upp flera varv i debatten. Vi tycker att det är otroligt viktigt att stödet till civilsamhället, Sveriges konsumentorganisationer och Sveriges Konsumenter återställs. När Sverige gick med i EU uppmanade kommissionen Sverige att ha en part som EU-apparaten skulle kunna prata med. Som dessa former ser ut kan den parten inte vara en myndighet. Därför bildades Sveriges Konsumenter från allra första början.

Vi behöver återställa stödet till Sveriges Konsumenter för att svenska konsumenters intressen ska bevakas i EU-apparaten. Civilsamhällets konsumentorganisationer behövs för konsumentvägledning och främjande av en ekologiskt och socialt hållbar konsumtion.

Försvagningen av civilsamhället gäller inte bara konsumentorganisationerna, utan detta sker på alla områden. Det här är en tidig varningssignal om att demokratin mår sämre. Detta är verkligen någonting som vi behöver ta tag i och stoppa medan det fortfarande finns möjlighet att göra det.

Jag kan inte yrka bifall till någon reservation, utan jag får hänvisa till vårt särskilda yttrande.

Anf. 61 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Tack, Amanda Palmstierna, för anförandet! Jag hoppade till på några saker och tänkte att vi kunde samspråka om dem.

Jag antar att ledamoten pratade om studentbostäder när hon pratade om att tillgänglighetsanpassa bostäder. Skälet till att jag tycker att detta är en bra idé är att de som har behov av tillgänglighetsanpassade studentbostäder utgör ungefär 1 ½ procent av studenterna. Vi tar till 20 procent, vilket betyder att det skulle finnas ganska många fler bostäder som är tillgänglighetsanpassade än vad som motsvarar det faktiska behovet.

Jag ser det inte som att vi på något sätt stänger ute någon från högskolan om personen behöver en studentbostad som är tillgänglighetsanpassad. Dessutom kan övriga bostäder effektiviseras så att vi använder kvadratmeterna bättre och så att man får billigare hyra, vilket de som bygger bostäderna har kunnat påvisa.

Ledamoten får gärna säga några ord om vad hon menade i sitt anförande gällande tillgänglighetsanpassning, för det var ganska hårda ord där.

Ledamoten pratade om politiskt eftersatta områden. Jag undrar om ledamoten är positiv till det BID-samarbete som regeringen kommer att gå fram med ganska snart. Fastighetsägarna får ett område att gemensamt ta ansvar för. Om de inte klarar av att hantera det går kommunen in och ser till att det organiseras. Detta innebär ju en kostnad för fastighetsägarna, vilket de inte tycker är bra, men någon måste ta den kostnaden på ett eller annat sätt. Jag tror att detta är ett ganska bra sätt. Då får man inte politiskt eftersatta områden. Jag kan hålla med om att politiken ibland har dragit sig tillbaka och inte riktigt vetat hur man ska hantera detta.

Jag har fler frågor, men jag tar dem i nästa replik.

Anf. 62 AMANDA PALMSTIERNA (MP)
replik:

Fru ålderspresident! Tack, Larry Söder, för frågorna!

När det gäller tillgänglighetsanpassning och studentbostäder är jag medveten om de 20 procenten. Jag ser det dock som väldigt svårt att få detta att fungera i praktiken. Ska man slänga ut dem som bor i lägenheter som är tillgänglighetsanpassade när det kommer personer som har funktionshinder? Man lär ju knappast hålla dessa lägenheter helt tomma. Det känns väldigt tveksamt att man skulle få detta att fungera i praktiken och få ihop det.

I mitt anförande syftade jag också på en annan åtgärd, nämligen att man ska kunna bygga om exempelvis kontorsbyggnader mer än i dag. Det talas om regel-förenklingar som skulle innebära försämringar när det gäller dagsljus och tillgänglighetsregler för att det ska bli lättare att bygga om kontorsbyggnader. Jag håller med om att kontorsbyggnader behöver byggas om. Jag tycker dock att det blir väldigt olyckligt om man tullar på kraven för tillgänglighet och dagsljus, som ju är någonting som vi verkligen behöver för att må bra i bostäder.

När det gäller studentbostäder har jag svårt att se hur det skulle fungera i praktiken. När det gäller ombyggnad av kontorslokaler tycker jag att det är viktigt att det är en miljö som man mår bra i, för man tillbringar ju väldigt mycket tid i sitt hem.

Jag antar att ledamoten syftade på obligatorisk platssamverkan, men det var inte detta jag sköt in mig på här. Jag syftade på fastighetsvärdar som inte sköter sig utan får människor att flytta på sig för att de ska kunna hyra ut till olaglig hotellverksamhet och så vidare. Det är där man behöver stärka reglerna ordentligt.

Anf. 63 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Jag vill nog påstå att Tidösamarbetet inte har gett sig på civilsamhället. Man försöker se till att civilsamhället följer de demokratiska spelregler som vi har, och därför har förändringar gjorts i civilsamhället. Vem som får bidrag har också förändrats. Man har gjort några saker som man kanske inte hade velat göra men har blivit tvingad att göra; det håller jag med om. Jag tycker ändå att civilsamhället har omformats på ett sätt som gör att det kan överleva över tid, vilket jag tycker är bra. Civilsamhället behövs – det är ingenting som ska försvinna på något sätt.

Jag blev intresserad av ledamotens tankar på att förbjuda telefonförsäljning helt och hållet. Jag tror att det finns en del branscher som lever på just telefonförsäljning. Vi kan önska att vissa branscher inte skulle ägna sig åt telefonförsäljning, men om man förbjöd det helt och hållet skulle ganska många arbetstillfällen försvinna. Jag ser hellre en begränsning på något sätt så att inte alla drabbas.

Det är ganska drastiskt att säga att man ska förbjuda all telefonförsäljning. En del telefonförsäljning vill folk kanske ha, till exempel försäljning av telefonabonnemang, vilket många nog kan känna att de behöver på telefonen.

Jag tror att detta är en väg att gå. Många är oroliga för att telefonförsäljning gör att man blir lurad till att köpa någonting, men ett rent förbud kanske är väl mycket. Ledamoten får gärna utveckla det lite.

Jag tycker att Miljöpartiet och Socialdemokraterna ska ha heder för att dessa partier är de enda som har lagt pengar till Sveriges Konsumenter i sin budget. Övriga har inte lagt pengar till detta. Som jag har sagt i tidigare anföranden tycker jag att Socialdemokraterna och Miljöpartiet i alla fall ska ha en eloge för att de har lagt pengar till detta.

Anf. 64 AMANDA PALMSTIERNA (MP)
replik:

Fru ålderspresident! Jag tackar Larry Söder för frågorna.

Jag tycker att det vore fantastiskt om man kunde få till en långsiktig överenskommelse om att förstärka civilsamhället, men jag hittar inte det i den budget som ligger nu. Jag ser med stor oro på att stödet till konsumentorganisationerna dras ned på vårt utgiftsområde och att man också gör ordentliga neddragningar inom andra utgiftsområden.

Jag hoppas verkligen att vi ska kunna hitta vägar framåt, bort från den här budgeten och hur det ser ut nu, för som det är nu är det väldigt bekymmersamt. Vi behöver stärka demokratin. Civilsamhället får

människor att engagera sig, organisera sig och skaffa sig egen kunskap. Det är därför det är så viktigt. Det är grunden för demokratin; det är där den börjar.

Efter att ha läst Konsumentverkets rapport och utredning tycker jag att det kan vara rimligt att förbjuda telefonförsäljning. Konsumentverket konstaterar att i en tid då det inte fanns internet och man inte kunde handla digitalt var det rimligt att ha telefonförsäljning för att man inte lika lätt kunde ta sig till en fysisk butik. Men i dag har man möjlighet att handla via andra kanaler än just telefon. Det som är bekymmersamt med telefonförsäljning är att man blir överrumplad och får samtal sent på kvällen när man inte vill höra av försäljare. Eftersom Konsumentverket som sakmyndighet tycker att det är rimligt att helt förbjuda telefonförsäljning menar vi att det är en rimlig avvägning.

När det gäller pengar till Sveriges Konsumenter får vi se till att det blir bättre framöver, för denna organisation är väldigt viktig och behövs.

Anf. 65 BJÖRN TIDLAND (SD):

Fru ålderspresident! Utgiftsområde 18 omfattar samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggnad samt konsumentpolitik. Det är stora och viktiga ämnen som berör många människor. Alla behöver ju någonstans att bo, och helst ska hemmet vara trivsamt och prisvärt. Dessutom är alla svenskar konsumenter, och samma sak gäller här: Alla vill att det vi köper ska vara prisvärt och hålla hög kvalitet. Tyvärr är det lätt att bli lurad, och just därför behöver vi lagar och myndigheter som bevakar konsumenternas intressen.

I Sverigedemokraternas riksdagsgrupp har jag fått axla ansvaret för konsumentpolitik, och det är dessa frågor jag kommer att beröra i dag.

Fru ålderspresident! Målet för Tidöpartiernas konsumentpolitik är väl fungerande konsumentmarknader, balanserade och tydliga regler för näringsidkare, ett starkt konsumentskydd och en hållbar konsumtion.

I Sverige finns det flera myndigheter som arbetar med konsumentfrågor, bland andra Konsumentverket och Allmänna reklamationsnämnden. I dag debatterar vi budgeten för 2026, och frågan som ställs lyder: Får dessa myndigheter tillräckliga anslag för att klara av sina uppdrag? Anslaget för Konsumentverket för 2026 är 197,9 miljoner och 68 miljoner för Allmänna reklamationsnämnden. Räcker dessa pengar? Ja, det beror på vilka mål man ställer upp. Om Konsumentverket ska svara på alla telefonsamtal som berör konsumentupplysning och stoppa alla importerade förbjudna och farliga varor blir svaret nej.

Men en budget handlar om prioriteringar, och utifrån den ambitionsnivå regleringsbrevet satt upp är dessa anslag balanserade. Det finns till och med ett extra anslag på 5 miljoner för att bevaka att den minskade matmomsen får genomslag i butikerna. Det är viktigt eftersom vi har sett att matpriserna stiger lite väl mycket och lite väl omotiverat.

Fru ålderspresident! Som ledamot av Konsumentverkets insynsråd får jag en mycket god bild av myndighetens verksamhet. Verkets rapporter ger stöd och

vägledning för oss riksdagsledamöter om utmaningar och behov på konsumentområdet. Den 1 september tillträdde Lena Aronsson som ny generaldirektör för Konsumentverket. Detta skedde genom ett regeringsbeslut, och jag kan gå i god för att det nu finns goda förutsättningar för en väl fungerande myndighet.

Fru ålderspresident! Hur hanterar vi dold marknadsföring i sociala medier? Hur hanterar vi effekterna av personanpassad marknadsföring? Vilken åldersgräns ska vi ha på sociala medier? Barn har svårare än vuxna att sälla och vara kritiska till budskap på nätet och är därför extra mottagliga för reklambudskap, särskilt vad gäller handel med skins i olika dataspel. Jag anser att reglerna för spel riktade till barn måste skärpas.

Hur ska man då komma åt problemet? Spel om pengar är ju faktiskt olagligt om man inte har fyllt 18 år. Jag anser att det finns en lösning på problemet. Om det krävdes bank-id vid alla transaktioner och köp av spel, skins och uppdateringar skulle det försvåra för minderåriga att spela bort stora summor pengar. Det finns ingen chans att runda ett sådant system eftersom den som sitter bakom tangenterna inte har fyllt 18 och det då inte blir några köp.

Det finns även förslag på att införa åldersgräns på alla sociala medier. Var denna gräns ska gå finns det anledning att titta närmare på. Det finns ju fördelar och möjligheter med sociala medier som måste vägas in om man vill begränsa barns skärmtid genom åldersgränser och förbud.

Fru ålderspresident! Bedrägerier via telefonförsäljning är ett stort samhällsproblem. Att förbjuda all telefonförsäljning vore ett steg på vägen för att stoppa bedrägerierna. Konsumentverket har i en rapport lyft upp problemet med telefonförsäljning och rekommenderat ett totalförbud. Rapporten ligger på regeringens bord, och hur ett eventuellt förbud mot telefonförsäljning skulle se ut behöver utredas vidare. Personligen anser jag att ett förbud mot telefonförsäljning är ett bra förslag. Alla argument finns i Konsumentverkets rapport. Näringslivets oro är överdriven då det finns många andra sätt att marknadsföra sig på nu när alla är uppkopplade via mobiler och datorer.

Fru ålderspresident! På senare tid har det blivit allt vanligare att äldre och utsatta personer blivit lurade på stora summor pengar. Alltför lättvindigt kan vem som helst lura till sig pengar genom digitala signeringar och bank-id. Här måste bankerna ta ett större ansvar genom att bygga upp säkerhetssystem och spärrar när det är helt uppenbart att det är bedragare i görningen. Farbror Arne, 80 år, som inte har rört sitt bankkonto på 30 år kan omöjligen helt plötsligt vilja föra över hela sitt sparande till ett suspekt konto i utlandet. När alla varningsklockor ringer måste bankerna agera. En skärpning av bankernas kontrollsystem måste snarast komma på plats.

Fru ålderspresident! I dagens samhälle med tusentals industriellt framställda produkter exponeras både människor och miljö av kemikalier och skadliga ämnen. Många förbud finns på plats, och dessa måste

även efterlevas. Efter Sveriges inträde i EU är det inte enbart våra egna nationella lagar som reglerar kemikalier utan även en mycket omfattande EU-lagstiftning.

Fru ålderspresident! Trots alla ansträngningar av Kemikalieinspektionen och Tullverket förekommer det fortfarande okontrollerad e-handel, som innebär att otaliga produkter som innehåller skadliga ämnen kommer in i landet. Speciellt allvarligt är det när billiga leksaker som innehåller skadliga ämnen importeras. Om ambitionsnivån ska höjas och fler skadliga ämnen och förbjudna produkter ska stoppas vid gränsen måste Tullverket och Kemikalieinspektionen tillföras mer resurser.

Konsumentverket får 2026 ett extra anslag på 4 miljoner för att stoppa farliga produkter. Arbetet med att stoppa farliga produkter är viktigt och måste tas på allvar.

Förutom skadliga kemikalier i leksaker innebär den okontrollerade e-handeln från länder utanför EU ett försämrat konsumentskydd. Lurendrejeri, bristande kvalitet och produkter som inte uppfyller EU:s lagkrav är ett resultat av den ökade e-handeln. Här finns ett stort arbete att göra.

Anf. 66 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru ålderspresident! Vi debatterar i dag utgiftsområde 18. Jag tänker hålla mig till konsumentpolitik, som är helt avgörande för människors trygghet i vardagen i en tid när konsumenter möter fler risker än någonsin.

Vi socialdemokrater gör två mycket tydliga och strategiska satsningar i vår budget för konsumentpolitiken. Det handlar om att stärka tryggheten för vanliga människor i en tid då konsumenterna möter fler risker, fler oseriösa aktörer och fler digitala fallgropar än någonsin tidigare.

Först och främst stärker vi Konsumentverket. Vi lägger 45 miljoner kronor mer än regeringen till Konsumentverket. Vi gör det därför att verkligheten kräver det och för att både myndigheten själv och vi socialdemokrater pekar på samma sak: Tillsynen är i dag inte tillräcklig.

Det är lätt att vilseleda konsumenter i dag. Abonemangsfällor, digitala bedrägerier, bluffakturor, orimliga avtalsvillkor, matfusk, integritetsintrång och oseriös spel- och kreditreklam – listan kan göras lång. Vi ser också hur AI riskerar att missbrukas för manipulation, desinformation och bedrägerier. Därför anser vi att Konsumentverket måste få bättre verktyg, bättre kompetens och mer resurser för att kunna utöva effektiv tillsyn och skydda människor.

Vi konstaterar också att digitaliseringen och globaliseringen har förändrat marknaden i grunden. Internationella företag med avancerade affärsmodeller och algoritmer skapar köpmiljöer som stressar konsumenter till köp de inte planerat eller tänkt göra, samtidigt som kundtjänster försvinner och företagets ansvar minskar. Det är helt enkelt svårare än någonsin att vara konsument.

Mot den bakgrunden behöver Konsumentverket ytterligare resurser. Därför föreslår vi mer pengar för fler kontroller och nya verktyg så att man kan ta emot fler ärenden. Det är dessutom helt i linje med Konsumentverkets eget budgetunderlag för 2026, där myndigheten tydligt konstaterar att dagens resurser inte räcker för att hantera den växande mängden ärenden. Myndigheten pekar själv på att många konsumenter inte får det stöd de behöver i dag.

Fru ålderspresident! Vår andra prioritering är att vi återinför det statliga stödet till Sveriges Konsumenter, 15 miljoner kronor. När regeringen avskaffade stödet i januari 2025 försvagades hela landets konsumentröst. Sveriges Konsumenter är den enda oberoende, breda konsumentorganisationen i Sverige. De har företrätt svenska konsumenter sedan 1990-talet, både i Sverige och i EU, och deras arbete har bidragit till skarpare lagstiftning, bättre tillsyn och stärkt konsumentskydd.

Det statliga stödet har funnits obrutet sedan EU-inträdet, men när stödet togs bort tystnade mycket av den konsumentkraft som Sverige behöver i dag. Konsekvenserna märks redan: Remisser lämnas obesvarade, det tackas nej till viktiga möten i Sverige och EU, granskningar av farliga eller vilseledande produkter har minskat och personal har redan sagts upp. Det riskerar dessutom att urholka värdefull kompetens som blir svår att bygga upp igen.

Fru ålderspresident! Det här är särskilt allvarligt eftersom konsumenternas situation i dag är mer komplex än någonsin. Konsumenter behöver en stark företrädare som granskar marknaden och slår vakt om deras rättigheter.

Sveriges Konsumenter är helt avgörande i EU-samarbetet. De deltar i EU-kommissionens rådgivande grupp för konsumentpolitik, och de samarbetar med den europeiska konsumentorganisationen och med det europeiska organet för standardiseringsarbete ur ett konsumentperspektiv. Det arbetet kan ingen annan myndighet ersätta.

Sveriges Konsumenter är också viktiga för svenska företag, som vill ha rättvisa spelregler mot aktörer som Temu och Shein. De bidrar med oberoende granskningar som myndigheter använder i sin tillsyn. De efterfrågas av regeringen, de efterfrågas av myndigheter och de efterfrågas ofta av medier. De stärker också konsumenter genom utbildning, upplysning och vägledning.

Fru ålderspresident! Att tysta denna röst är fel väg. Vi vill stärka den. Därför avsätter vi 15 miljoner kronor i vårt budgetförslag. Våra två satsningar är tydliga: 45 miljoner kronor för att stärka Konsumentverket, helt i linje med myndighetens eget behov, och 15 miljoner kronor för att återupprätta Sveriges Konsumenter.

Skillnaden mellan oss och regeringen är att vi står på konsumenternas sida när marknaden blir allt tuffare. Regeringen har valt att tysta den fina och starka konsumentrösten.

(Applåder)

I detta anförande instämde Denis Begic, Joakim Järrebring, Markus Kallifatides och Laila Naraghi (alla S).

Anf. 67 LARS BECKMAN (M):

Fru ålderspresident! Vad roligt det är att få debattera konsumentpolitik!

Vi kan börja med året 2022. Det är ganska lätt att glömma bort hur det var då. När jag körde en av mina bilar, en dieselbil, kostade dieseln som mest 28,50 kronor per liter. Och kommer ni ihåg hur det var med elpriserna? Regeringen tog över ett energisystem med kaos som gjorde att vi fick betala elstöd till svenska folket och företagen. Inflationen skenade. Det betyder prisökningar, och dessa låg på 10 procent.

Det här är lätt att glömma bort i dag. Man vänjer sig ganska snabbt vid att kunna åka till bensinmacken Circle K och tanka till anständiga priser.

Kommer ni ihåg budgetdebatten våren 2022? Då förhandlade Socialdemokraterna statsbudgeten med en marxistisk vilde, här i Sveriges riksdag! Detta kan vi jämföra med i dag, fru ålderspresident: Regeringen lägger fram en budget. Regeringen har förhandlat budgeten med Sverigedemokraterna. Vi har ett Tidösamarbete. Det är lugnt och städat, och alla vet vad som gäller. Jämför det med hur det var 2022! Det är helt fantastiskt vilket budgetsamarbete vi har, och vad bra det är för svenska folket att veta att det numera är tryggt och säkert i Sveriges riksdag!

Innan jag gick upp i denna debatt, fru ålderspresident, noterade jag opinionssiffrorna för de styrande socialdemokraterna i England – 14 procent – och i Norge – 22 procent. Socialdemokraterna rasar i opinionen i både England och Norge, så jag tror att det är ganska bra att vara svensk i dag. Vi har ett tryggt och stabilt samarbete och en budget som går igenom.

Fru ålderspresident! Jag har ett stort förtroende för näringslivet. Vi har hårt arbetande småföretagare, från klädbutiken i Överkalix till bilhandlaren i Ystad, från Tempohandlaren i Vallsta till Icahandlaren i Norrtälje. Vi har ett fantastiskt bra och seriöst näringsliv. Det är grunden: min tro på näringslivet. Jag hörde att det finns andra partier som har en annan syn på näringslivet.

Men det har funnits oseriösa företag, fru ålderspresident, och ett av dem har vi faktiskt fått bort från marknaden. Tack vare finansmarknadsministerns stentuffa arbete har vi fått bort ett oseriöst lotteri som inte tvekade att skicka pensionärer till Kronofogden. Tack vare regeringens arbete har vi nu en bra situation på det området.

Fru ålderspresident! Precis som Björn Tidland sa utförs ett väldigt bra arbete av regeringen, även på det konsumentpolitiska området. En fråga som har varit uppe i debatten i dag är stödet till civilsamhället. Definitionen av civilsamhället måste rimligtvis vara att det är civilsamhället.

Jag har stort förtroende för Sveriges Konsumenter, som Anna-Belle Strömberg pratade om. Jag har väldigt stort förtroende för den organisationen. Men det är naturligtvis dess grundare – Hyresgästföreningen, PRO

och LO – som ska tillskjuta de medel som behövs till den organisationen och inte skattebetalarna. Jag har inte sett att Socialdemokraterna kräver att Skatteverket ska finansiera Skattebetalarnas förening. Det vore naturligtvis otänkbart. Det är medlemmarna i Skattebetalarnas förening som finansierar dess verksamhet, och på samma sätt är det naturligtvis med Sveriges Konsumenter. Det statens resurser ska gå till är naturligtvis det allmänna. I det här fallet ökar vi budgeten till Konsumentverket. Vi ökar budgeten till Allmänna reklamationsnämnden.

Fru ålderspresident! Vi moderater i civilutskottet har varit och besökt livsmedelshandlare. Jag såg att i den senaste branschtidningen var ett av besöken med i en artikel, för den som är intresserad och vill läsa om det. Det är hårt arbetande småföretagare som jobbar dygnet runt för att hålla låga matpriser.

Jag vill rikta ett tack till dig som är handlare i Sverige, ett stort varmt tack, för det arbete du gör för att se till att vi konsumenter får rimliga matpriser. I debatten figurerar ju väldigt många påståenden. En del är säkert sanna, men de flesta är faktiskt påståenden utan grund.

Vad har då regeringen gjort för att förbättra ekonomin för svenska folket som gör att man kan vara glad konsument? Ja, som jag sa har vi fått ned inflationen. Vi har numera en anständig inflation. För den som kör en dieselbil har det blivit 700 kronor billigare per tank jämfört med när det var som dyrast. Den som tankar två gånger i månaden har alltså fått ett lägre pris med 1 400 kronor. Det är enormt bra för den som bor i Gävleborg, i Norrbotten eller någon annanstans. Så här gör vi på område efter område. Vi förstärker hushållens ekonomi. Det är otroligt viktigt.

Vi sänker nu matmomsen, vilket gör att de familjer som lever på marginalen kommer att få lägre priser. För att säkerställa att det verkligen slår igenom på priserna kommer Konsumentverket ihop med ett antal andra organisationer att följa prisutvecklingen.

När vi hade insynsråd senast framförde jag min oro över att priserna kanske inte sänks fullt ut. Vi vet att det finns matkedjor som gör stora förluster, till exempel Coop. Man gör stora förluster, och man har sålt kyrksilvret. Man har alltså sålt sina fastigheter. Det är ju självklart att en sådan kedja kanske inte får fullt genomslag på prissänkningen, så det är jättebra och jätteviktigt att den här prissänkningen följs upp. Ta Icahandlare som exempel – den största konkurrenten till en Icabutik är ofta en annan Icabutik.

Fru ålderspresident! I förra årets debatt – och några debatter före den, höll jag på att säga – diskuterade vi kinesiska lågprissajter. Riksdagen har visat regeringen att vi är djupt oroliga för att det kommer in undermåliga produkter – jag tänkte säga skräp – från Kina.

Här har finansministern gjort ett fantastiskt arbete på EU-nivå. Vi tar nu bort tullfriheten för produkter under 1 500 kronor. Idén med det är att det ska bli svårare att sälja farliga produkter till EU.

Fru ålderspresident! Många av oss ska köpa julklappar. Tack vare regeringens politik har många barnfamiljer också fått mer pengar att köpa julklappar för.

Men jag vill rikta en varm uppmaning till dig som ska köpa julklappar: Handla gärna lokalt! Det är din lokala handlare som sponsrar ditt idrottslag. Det är din lokala handlare som ser till att det finns samhällsservice. Så handla lokalt om du har möjlighet!

Fru ålderspresident! Jag är glad och tacksam, stolt och nöjd över den budget som vi lägger fram, även på det här området.
(Applåder)

I detta anförande instämde Crister Carlsson, Kjell Jansson och Thomas Ragnarsson (alla M).

Anf. 68 ANDREAS LENNKVIST

MANRIQUEZ (V) replik:

Fru ålderspresident! Lars Beckman! Det finns mycket att säga om regeringens konsumentpolitik och hur den har påverkat svenskarnas levnadskostnader de senaste åren. Jag tänkte uppehålla mig vid veterinärpriserna.

I dag domineras marknaden av två aktörer. Det råder således ett oligopol, och detta påverkar såklart pris-sättningen. Bara under de senaste åren har vi sett en prisökning med över 50 procent hos den största aktören och nästan lika mycket hos den näst största. Behandlingen av en inflammation hos en hund kan i dag gå på så mycket som 80 000 kronor. Det är rena ockerpriser.

Jag skulle gärna vilja veta: Varför gör inte regeringen något för att stoppa de skenande veterinärkostnaderna? Varför tar ni er inte an det här marknadsmisslyckandet?

Anf. 69 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru ålderspresident! Tack, Andreas Lennkvist Manriquez, för en viktig fråga!

Ledamoten är välkommen på det seminarium som jag kommer att arrangera i slutet av februari och som handlar om just husdjur och välbefinnande. Där har vi diskuterat hur vi ska kunna ta med också veterinär- och försäkringsbranschen.

Som jag sa i mitt anförande finns det många rykten och påståenden om livsmedelspriser. Det finns möjligtvis en bransch som är ännu mer drabbad av rykten, och det är veterinärbranschen.

Jag tog fram en rapport från riksdagens utredningstjänst för att få fakta. Det är alltid roligare att diskutera om man har fakta. Enligt den är en av förklaringarna till att både försäkringspremierna och veterinärkostnaderna har ökat att det sker omfattande behandlingar av djur i dag.

Jag har själv tre ragdollkatter. Vi hade två huskatter. Vi har haft tamrättor i vår familj. För 20 år sedan kanske man inte cancerbehandlade en katt. Man löste det på annat sätt. Katten fick avsluta sitt liv. I dag har vi avancerad djursjukvård, och vi som ägare av djuren tar ett mycket större ansvar. Då blir det så att även kostnaderna stiger. Det är fullt naturligt.

Om det sedan finns en marknad där det finns väldigt få dominerande aktörer kommer regeringen

naturligtvis att följa det också. Men enligt riksdagens utredningstjänst är den största anledningen till prisökningarna inte att vi inte har en fungerande marknad utan att vi tar hand om djuren på ett betydligt bättre sätt.

Ett exempel skulle kunna vara det här: Om jag behöver träffa en läkare och bor i Gävle är jag inte säker på att jag får träffa en läkare samma dag. Men om en katt blir sjuk kommer katten att få träffa en veterinär samma dag. Det finns en fantastisk djursjukvård i Sverige, och jag tycker att det är dumt att skuldbelägga Sveriges veterinärer eftersom de gör ett mycket bra jobb för oss djurägare.

Anf. 70 ANDREAS LENNKVIST

MANRIQUEZ (V) replik:

Fru ålderspresident! Det här är ju ett faktum och ett problem som finns inte bara i Sverige utan även i Finland, där man bland annat tillsatte en utredning som kom fram till att det oligopol som hade bildats var grunden till de skenande veterinärpriserna. Utredningen föreslog att man skulle ge ansvariga myndigheter de verktyg som behövs för att kunna bryta upp den typen av oligopol.

Detta är något som också vi som parti föreslår. Utöver det föreslår vi att vi ska införa tariffer liknande det tyska systemet så att man vet vad man ska betala. 100 miljoner för att utbilda fler veterinärer är också ett förslag som vi har med i vår budget.

Men, Lars Beckman, det är ett verkligt problem att vi har ridskolor som hotas av att behöva lägga ned för att de helt enkelt inte har råd med veterinärkostnaderna. Det är ju inte för att de skulle behandla sina hästar för svårare sjukdomar än tidigare. Vi har djurägare som inte ens har råd att avliva sina djur, om det skulle behövas, för att kostnaderna är så höga. Det har inte alls att göra med att djuren på något sätt skulle få bättre behandling i dag än tidigare.

Anf. 71 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag har stort förtroende för Sveriges veterinärer. Jag tycker att det är fantastiskt bra att vi har en djursjukvård som fungerar väldigt väl i Sverige. Jag önskar att den offentligt drivna sjukvården kunde funka lika bra som djursjukvården.

Däremot råder det brist på veterinärer, till exempel i norra Sverige. En vän till mig skulle åka till veterinären och fixa tänderna på hästen. Han bor i Boden, och närmaste veterinär var i Umeå. Det är 30 mil bort. Man ska boka tid, ta sig dit och så vidare. Problemet var att hästen vägrade gå in i hästransporten. Det innebar att de fick betala för tandvården för hästen, men de kom över huvud taget inte iväg.

Det är ett otroligt viktigt ämne som ledamoten lyfter upp, och det finns många seriösa djurägare i Sverige. Jag välkomnar därför ledamoten till det seminarium jag ska arrangera i slutet av februari. Det finns många aspekter på frågan.

Seriösa djurägare försäkrar sin hund, katt eller häst. De går numera till veterinären i stället för att lösa

problemet på annat sätt, som de kanske gjorde för 20 år sedan. Det är huvudanledningen till att veterinärkostnaderna och försäkringskostnaderna har stigit.

För den som ser den här debatten eller läser protokollet rekommenderar jag varmt tv-serien *Veterinärerna* som sänds på TV4. Jag vet inte om vänsterpartister ser på TV4 eller om ni bara ser på SVT, men jag rekommenderar varmt programmet, som visar vilken fantastisk djursjukvård vi har i Sverige. (Applåder)

Anf. 72 ANDREAS LENNKVIST
MANRIQUEZ (V):

Fru ålderspresident! De senaste åren har varit tuffa för de svenska konsumenterna. Hushållen har tvingats genomlida kraftiga prisökningar på allt från mat till hyra och el – saker som utgör det allra mest grundläggande för att en vardag ska fungera. Och, fru ålderspresident, när priserna på dessa nödvändigheter skenar får det konsekvenser såväl för enskilda individer som för samhället i stort.

I dag lever omkring 180 000 barn i Sverige i hushåll där minst en förälder har skulder hos Kronofogden. Det är vart tolfte barn, det vill säga två barn i varje klassrum. Detta är en verklighet som borde få varje politiker att reagera. Ändå tycks det som att regeringspartierna är oberörda. Vad gör egentligen den svenska regeringen? Svaret är kort: inte mycket.

Under tre år med en moderatledd högerregering har vi bevittnat något av en politisk svältkur. Nödvändiga investeringar och reformer som hade dämpat de ökade levnadskostnaderna har fått stå tillbaka till förmån för skattesänkningar för den ekonomiska eliten.

Fru ålderspresident! Det är inte direkt upplyftande att läsa regeringens budget och de aviserade förslag som kommer nästa år, det vill säga högre kostnader för medicin och sämre a-kassa – den typen av politik. Nästa år presenterar man dessutom ännu ett jobbskatteavdrag; det tionde i ordningen. Regeringen hävdar bland annat att det ska minska arbetslösheten, men efter nio jobbskatteavdrag har Sverige Europas tredje högsta arbetslöshet. Det tycks således knappast vara ett fungerande recept för att få ned arbetslösheten eller för att säkra konsumenternas köpkraft, med tanke på hur tillväxten har sett ut under högerregeringens tid vid makten.

Fru ålderspresident! I Vänsterpartiets budget presenterar vi en rad förslag som faktiskt minskar hushållens kostnader och förbättrar situationen för landets konsumenter. Vi sänker kostnaderna för mat, boende och el samt för djursjukvård och kollektivtrafik. Och vi tillför 20 miljoner mer till konsumentorganisationerna. Det var någon som sa att det bara var Socialdemokraterna och Miljöpartiet som hade budgeterat för detta, men det är inte sant.

Fru ålderspresident! Sverige behöver en politik som sätter vanligt folk främst, en politik som erkänner att ett tryggt samhälle börjar med trygga hushåll – en politik som fyller människors plånböcker. Det är en sådan inriktning som Vänsterpartiet har presenterat i sin

budget, och det är en sådan inriktning som Sverige förtjänar.

I detta anförande instämde Tony Haddou och Malcolm Momodou Jallow (båda V).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av tjänstgörande ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 5 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU1
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom
och funktionsnedsättning (prop. 2025/26:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 73 CLARA ARANDA (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom. Det är ett viktigt och komplext område där våra politiska beslut och vägval får effekt på utsatta och sjuka människors vardag och livssituation.

Sverigedemokraterna och regeringen har under den här mandatperioden genom ett väl fungerande samarbete och konstruktiva förhandlingar löst många svåra frågor. Vi har gjort det trots försvårande omständigheter med inflationen, det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde och effekterna av pandemin. Jag skulle inte säga att jag är nöjd, men jag är stolt över mycket av det som vi har åstadkommit tillsammans. Fyra partier har skapat stabilitet och varit produktiva, även i frågor där vi har olika ingångar.

Sverigedemokraterna och regeringen är överens om att den som är sjuk ska ha rätt till både stöd och rehabilitering för att kunna återfå sin arbetsförmåga. Ingen ska glömmas bort och försvinna i statistiken, fastna i bidragsberoende och behöva uthärda ohälsa som går att behandla. Fokus ska riktas mot tidiga insatser och anpassade åtgärder, med särskilt fokus på sjukfrånvaro på grund av psykiatriska diagnoser. Handläggningstiderna hos Försäkringskassan ska kortas, och ärendebalanser ska hanteras mer effektivt. Och vi ska med krafttag fortsätta att möta den brottslighet som riktas mot välfärdssystemen och se till att våra skattemedel inte hamnar i kriminellas fickor.

Herr talman! Varje år betalas uppskattningsvis 15–20 miljarder kronor ut felaktigt från de statliga välfärdssystemen. Hårt arbetande människor som gör rätt för sig måste kunna lita på och försäkra sig om att deras skattepengar går enbart till det som de är avsedda för. Varje felaktigt utbetald krona är en stöld från alla som dagligen bidrar till och bygger vår välfärd. Det är en stöld också från de människor som har rätt till och behov av stöd.

Det är därför både rimligt och nödvändigt att vi nu bygger ett system med stärkt kontroll, bättre informationsutbyte och betydligt mindre möjlighet att missbruka vårt gemensamma trygghetssystem. Vi satsar nu ytterligare på att motverka välfärdsbrottsligheten genom att införa administrativa sanktioner i socialförsäkringen. Samtidigt som ska det vara lätt att göra rätt ska det bli kännbart när man lämnar in felaktiga uppgifter.

Syftet med detta är att på ett mer effektivt och förebyggande sätt hindra både bidragsbrott och felaktiga utbetalningar från socialförsäkringen. En annan viktig aspekt är att om det blir rätt från början minskar återkraven, vilket är vår målsättning.

För personer som bosätter sig i Sverige höjer vi nu kraven för att kvalificera sig till den svenska välfärden. Det är en total självklarhet att de som får tillgång till förmåner också bidrar till samhället genom att arbeta och betala skatt.

Herr talman! Tillsammans med regeringen genomför vi viktiga förslag på många områden. Ytterligare ett exempel är att vi ser till att underlätta för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning; vi gör det möjligt att studera på deltid och samtidigt ha sin sjuk- eller aktivitetsersättning partiellt vilande samtidigt som prövotiden för studier med sjuk- eller aktivitetsersättning förlängs från sex till tolv månader.

För att ytterligare förbättra möjligheterna för sjukskrivna att återgå i arbete vill vi göra det möjligt för den som är sjukskriven att i överenskommelse med arbetsgivaren arbetspröva en kortare period med bibehållen sjukpenning. Det ger goda möjligheter för berörda att pröva sin kapacitet att studera och arbeta under tryggare former.

Herr talman! Tillsammans med regeringen har vi som sagt åstadkommit väldigt mycket. Men vi är långt ifrån klara. Vårt viktiga arbete för Sverige har bara börjat. Jag ser ljus på framtiden om vi får fortsatt förtroende nästa mandatperiod.

Jag vill med det avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Daniel Persson (SD).

Anf. 74 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

När Vänsterpartiet förhandlar med en regering ser vi till att få till förbättringar bland annat i sjukförsäkringen. Senast vi gjorde det, med Socialdemokraterna i slutet av förra mandatperioden, var första gången på lång tid som sjukförsäkringen utvecklades i rätt

riktning. Det är jag väldigt stolt över, inte minst efter att sjukförsäkringen systematiskt försvagats och monterats ned i decennier.

Det betydde väldigt mycket för många att vi drev igenom förbättringar, till exempel att fler skulle få den ersättning de hade rätt till och att taket i sjukpenningen skulle höjas. Då höjdes grundnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen, och bostadstillägget höjdes till samma nivå som för ålderspensionärer. Dessutom slöts skattekllyftan mellan dem med sjuk- och aktivitetsersättning och löntagare. Vi fick även den förra regeringen att titta på ännu fler förbättringar i sjukförsäkringen och att se över att slopa den orättvisa karensen.

När Sverigedemokraterna förhandlar med en regering ser de till att rulla tillbaka utvecklingen. De har återskapat den orättvisa skattekllyftan mellan den som arbetar och den som blivit sjuk. Sjuk- och aktivitetsersättningen fortsätter att vara orimligt låg. Och den orättvisa karensen är kvar.

De har kastat utredningar om förbättringar i sjukförsäkringen och har flera gånger haft chansen att avskaffa den orättvisa karensen men har alltid röstat för att ha den kvar.

Vad har ledamoten att säga till alla dem som blev lovade förbättringar i sjukförsäkringen? Och vad har ledamoten att säga till alla dem som blev lovade avskaffande av den orättvisa karensen?

Anf. 75 CLARA ARANDA (SD) replik:

Herr talman! Först måste jag upplysa ledamoten om att Sverigedemokraterna och regeringen har tagit bort den så kallade funkisskatten, alltså skatteskillnaden mellan dem som arbetar och dem som lever på sjuk- eller aktivitetsersättning. Vi tyckte att den var orättvis och har tagit bort den. Det är bara en upplysning.

Sedan gällde det att vi skulle ha stoppat förbättringar. Men vi har bara genomfört förbättringar. Vi har däremot stoppat försämringar.

Vänsterpartiet var väldigt högljudda när den utredning hamnade på bordet som granskade de förändringar och förbättringar som vi gemensamt genomförde under förra mandatperioden. Men vi har inte rivit upp någonting där. Ledamoten får alltså gärna gå in lite mer i detalj på vad han menar.

Vänsterpartiet vill i vanlig ordning ge allting åt alla. Ni vill höja bidragen och göra det möjligt att leva på bidrag längre, egentligen utan några som helst krav eller större begränsningar. De som straffas av er politik är människor som går upp i ottan, ställer klockan varje dag och jobbar hårt. De ska i stället betala mer skatt. Det är de som ska finansiera bidragslinjen.

Sverigedemokraterna anser att sjuka människor ska få det stöd de behöver, men vi vill inte att människor ska fastna i ett bidragsberoende eller i utanförskap. Till skillnad från Vänsterpartiet har vi höga förväntningar på människor. Vi ger inte upp hoppet om människor, utan vi vill skapa förutsättningar för att människor ska komma tillbaka i arbete. Vägar tillbaka till arbete är

viktiga för oss. Vi vet hur viktigt det är, både för individen och för samhället.

Anf. 76 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Det var jättebra att ledamoten inledde med att säga att det genomförs förbättringar. Vilka då? Nu hänger jag inte alls med. Ledamoten säger att man genomför förbättringar men vill sedan inte svara på frågorna. I stället går hon in i det här snacket om att man inte vill att människor ska vara fast i bidragsberoende och så vidare. Grejen är ju att det inte sker några förbättringar.

Det finns en anledning till att ledamoten över huvud taget inte vill prata om att den orättvisa karensen ligger kvar. Det är nämligen så att Sverigedemokraterna blåste väljarna. De lovade att den orättvisa karensen skulle bort.

Med Vänsterpartiets budgetalternativ för det utgiftsområde som vi nu debatterar skulle karensavdraget avskaffas. Socialdemokraterna lade fram ett sådant förslag för någon vecka sedan i riksdagen. Då hade Sverigedemokraterna återigen en chans att rösta bort den orättvisa karensen. Men det finns alltså en anledning till att ledamoten inte vill prata om den frågan över huvud taget.

Det är inte mer än rimligt att vi utjämnar den ekonomiska orättvisa som det handlar om. Vissa har yrken där man kan arbeta hemma när man är snuvig. Andra har yrken där man träffar många människor och löper högre risk att bli smittad men inte kan arbeta hemifrån. Då drabbas man hårt ekonomiskt när man blir sjuk. Men ni låter detta avdrag finnas kvar helt och hållet.

Jag tycker att de förbättringar som Vänsterpartiet drev igenom för några år sedan visar att det blir väldigt mycket bättre när Vänsterpartiet får inflytande. Nu försökte ledamoten i sitt svar raljera kring detta. Det var väldigt osakligt. Vi visade – helt sakligt – att det går att förbättra sjukförsäkringssystemet och våra trygghetssystem. Men så fort vi hade gjort det rullade Sverigedemokraterna tillbaka utvecklingen. Bland det första Sverigedemokraterna gjorde var att kasta utredningar om förbättringar av sjukförsäkringen i papperskorgen. Och så röstade de nej till att ta bort den orättvisa karensen. Det är fakta.

Anf. 77 CLARA ARANDA (SD) replik:

Herr talman! Då var inte ledamoten uppmärksam när jag höll mitt anförande. Jag gick igenom vilka förbättringar vi vill göra, med fokus på den budget som vi nu debatterar.

Vad gäller karensen har vi aldrig gått till val på att slopa karensavdraget helt. Vi vill se ett differentierat karensavdrag. Det är någonting som vi arbetar internt med nu i partiet. Jag ber att få återkomma i den frågan. Vi ser de här orättvisorna och hur de drabbar särskilt utsatta yrkesgrupper. Det är också därför man måste sätta fokus just där.

Det är svårt att få ihop Vänsterpartiets politik och logik, Tony Haddou. Ni vill samarbeta med Centerpartiet, det enda parti som minskar anslagen på

utgiftsområdet. Hur ska ni få ihop det? Jag tror inte heller att Centerpartiet vill slopa karensavdraget helt. Jag tror snarare att de drömmer om ett ytterligare karensavdrag, om jag ska vara helt ärlig.

Herr talman! Kan ledamoten svara på vems politik det blir om man röstar på Vänsterpartiet? Nu är Vänsterpartiet och Centerpartiet, som ska samarbeta, på helt olika planeter. Det innebär att väljarna kan få precis vad som helst när de röstar på Vänsterpartiet.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna om att detta var en slutreplik. Tony Haddou kan därför inte svara på frågan.)

Anf. 78 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag begärde replik när jag hörde Clara Aranda beskriva alla förbättringar och förändringar som skett. När jag satt och tänkte igenom detta kom jag fram till att det som Sverigedemokraterna har drivit igenom framför allt är en väldigt stor försämring. Man har nämligen tagit bort högkostnadsskyddet för företagare i förhållande till sjuklönekostnader. Det var någonting som alliansregeringen införde.

Det här är ett jätteproblem för småföretagare. Det innebär stora kostnader. Man måste betala sjuklönen när den anställda är borta. Det innebär att man vid nyanställning måste sitta och granska väldigt noga för att sortera bort alla som har någon form av funktionsnedsättning eller risk att vara sjukskriven ofta. Det var också därför vi införde det här systemet, som framför allt gynnade människor med funktionsnedsättning, människor med återkommande sjukdomsepisoder och inte minst småföretagare.

Detta system bidrog Sverigedemokraterna till att illa kvickt ta bort, som en av de första reformerna på det här området och egentligen den enda stora. Småföretagare sa: Det här måste vara en regering som är direkt fientligt inställd till oss.

Vi ser i dag effekten. Sjuktagen ökar. Det är svårare för människor med funktionsnedsättningar och långtidssjukskrivningar att komma tillbaka i arbete. Inte minst har belastningen på småföretagen ökat. Vi ser att arbetslösheten ökar i Sverige.

Nu när Sverigedemokraterna ser hur galet det blev att ta bort högkostnadskompensationen för småföretag, vilket drabbar människor med funktionsnedsättning och inte minst småföretagare genom ökande arbetslöshet, undrar jag: Är Sverigedemokraterna beredda att verka för att detta dras tillbaka, så att vi åter kan få ett system som gynnar småföretagare och dessutom människor med återkommande sjukskrivningar?

Anf. 79 CLARA ARANDA (SD) replik:

Herr talman! Ersättningen för höga sjuklönekostnader togs bort av flera skäl. Systemet hade fått skarp kritik från Riksrevisionen. Även Inspektionen för socialförsäkringen hade påpekat stora risker för exempelvis felaktiga utbetalningar, bland annat på grund av det automatiserade upplägget, där alla företags kostnader hanterades som en totalsumma. Mot bakgrund

av de här bristerna och den betydande risken för felaktiga utbetalningar kom vi fram till att detta var ett bra och nödvändigt beslut att fatta.

Anf. 80 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt hur Clara Aranda resonerar. Det är ju självklart att många av socialförsäkringarna har fel och brister som måste korrigeras. Då måste regelverket ändras. Men i stället för att utifrån kritiken från Riksrevisionen och andra gå in och göra de förändringar som krävs kastar man helt enkelt ut barnet med badvattnet.

Vi ser vilka konsekvenser detta har fått, inte minst för människor som nu inte har möjlighet att få arbete. Småföretagare är tvungna att sitta och granska om de personer som söker jobb har någon form av funktionsnedsättning som kan innebära ökad risk för sjukskrivning eller om de enligt referenser har haft återkommande kort sjukfrånvaro. De personerna sorteras bort i dag.

Dessutom lägger man en mycket tung börda på småföretagen; för stora företag spelar det här inte så stor roll. Vi vet att nio av tio nya jobb i Sverige kommer från småföretag. Det är inte så konstigt att arbetslösheten i det här landet ökar som den gör när Sverigedemokraterna bidrar till att höja avgifterna och kostnaderna för småföretag som ska anställa människor. Det kanske allra värsta med detta är att det drabbar människor som redan är utsatta.

Herr talman! Jag kan inte begripa resonemanget från Sverigedemokraterna. Ja, det hade kommit kritik mot systemet, och det fanns ett antal områden som skulle korrigeras. Men i stället för att korrigera det här kastade man ut hela systemet, vilket drabbade småföretagare och människor som stod utanför arbetsmarknaden. Det är det resonemanget jag inte kan förstå, herr talman. Det var därför jag ställde min fråga till Clara Aranda: Nu när vi ser facit av den här drastiska åtgärden – har ni börjat tänka om? Kan ni tänka er att återinföra någon form av högkostnadsskydd för småföretagen?

Anf. 81 CLARA ARANDA (SD) replik:

Herr talman! Trots det faktum att det här systemet var särskilt utformat för att stötta småföretagare och arbetsgivare fanns det en hel del felaktigheter som vi tyckte var problematiska. Sedan förstår vi att små företag har små marginaler och är mer sårbara för kostnader vid sjukfrånvaro. Det är vi väl medvetna om, men vi vet inte om den här lösningen är den bästa. Vi ser andra lösningar när det gäller sjuklöneansvaret för småföretagare. Det här är någonting som vi tittar närmare på för tillfället och kommer att lyfta vidare i förhandlingar. Det är väl det besked jag kan ge till ledamoten i dag.

Anf. 82 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Även jag vill uppehålla mig vid karensavdraget och de löften som Sverigedemokraterna har givit. Precis som ledamoten Aranda sa lovade

Sverigedemokraterna i valrörelsen 2022 att verka för ett differentierat karensavdrag. Det skulle alltså tas bort för vissa yrkesgrupper.

Sverigedemokraterna blev som bekant största parti i regeringsunderlaget, men Sverigedemokraterna har inte lyft ett finger på tre år för att göra någonting åt det orättvisa karensavdraget.

Vi satt i en referensgrupp till regeringens egen arbetsgrupp om karensen. Där kom det flera bra förslag som vi socialdemokrater och flera andra partier ställde oss bakom om att åtminstone sänka karenstaket. Som jag minns det var också Sverigedemokraterna för det, men inte ens det har ni gjort. Sveriges löntagare har, som Tony Haddou sa, blivit blåsta av Sverigedemokraterna.

Nyligen la vi fram ett förslag till utskottsinitiativ om borttaget karensavdrag, vilket Sverigedemokraterna röstade ned. Nu säger Aranda att man jobbar internt med att ta fram en lösning. Det är mycket intressant. Varför nu, undrar nog Sverigedemokraternas samtliga väljare? Det har gått tre år, och nu är det snart propositionsstopp. Nu hinner Sverigedemokraterna inte göra någon förändring av karensen den här mandatperioden. Väljare som blivit blåsta finns det gott om.

Kan ledamoten Aranda nu lova att Sverigedemokraterna i varje fall under nästa mandatperiod kommer att driva på för ett borttagande av karensavdraget?

Anf. 83 CLARA ARANDA (SD) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten!

Ledamoten påstår att Sverigedemokraterna inte har lyft ett finger på tre år. Jag vill ändå minnas att det var Socialdemokraterna som hade makten i åtta år innan. Det enda ni lyckades genomföra var att tillsätta en utredning på slutet som ni kan stå och bråka om sedan i kammaren. Det är ungefär på den nivån.

Socialdemokraterna vill att Sverigedemokraterna ska bekänna färg i frågan om karensavdraget. Det tycker jag att Socialdemokraterna gör väldigt bra självt. Ni avkräver mitt parti ett ställningstagande i en fråga som vi inte driver och som vi inte gick till val på. Vi vill inte slopa karensavdraget helt. Kan jag vara mer tydlig?

Socialdemokraterna har kommit fram till att ett slopande av karensavdraget skulle kosta 5 miljarder. Titlar vi på mer realistiska beräkningar kommer kostnaden att vara uppemot 40 miljarder. Förutom det faktum att era beräkningar inte ens är i närheten av sätter ni noll kronor för slopandet av karensavdraget i den skuggbudget som ni presenterar.

Det är ett tydligt bevis på att det inte handlar om karensavdraget. Ni vill få till en svekdebatt gentemot Sverigedemokraterna inför valrörelsen. Det är allt det handlar om. Jag hade haft full respekt om ni hade finansierat förslaget, men ni gör inte det.

Vi gick till val på ett förändrat karensavdrag. Vi ser orättvisorna, och vi vill göra någonting åt dem. Vi arbetar med den frågan.

Anf. 84 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Det här är väldigt intressant. Jag vill ge Clara Aranda rätt på en punkt. Det är ingen som vet hur stor kostnaden är för karensavdraget i dag. Den utredning som vi tillsatte lade ni ned. Sedan finns det olika beräkningar.

Vi socialdemokrater lutar oss på RUT, riksdagens utredningstjänst, som har kommit fram till att Sveriges löntagare i dag står för stora kostnader för karensavdraget. Kostnaden för de privata arbetsgivarna beräknas till 5–6 miljarder kronor.

Sverigedemokraterna gick till val på ett differentierat karensavdrag. Det skulle tas bort för människor som jobbar i kontaktyrken. Alla de människorna har i dag blivit blåsta, för Sverigedemokraterna har inte lyft ett finger.

Om Clara Aranda tror att Socialdemokraterna har ett borttaget karensavdrag som ett av sina viktigaste vallöften till löntagarna bara för att få igång en sveke-debatt säger det nog mer om Sverigedemokraternas syn på politik än om vår. Vi vill göra skillnad för Sveriges löntagare på riktigt.

Jag hävdar fortfarande att alla väljare, både de som redan har blivit blåsta av Sverigedemokraterna och alla andra, är värda ett svar. Kommer Sverigedemokraterna under nästa mandatperiod att se till att verka för ett åtminstone förändrat karensavdrag, eftersom det är vad Sverigedemokraterna tidigare har lovat? Eller tänker ni skippa det helt och låta väljarna fortsatt bli blåsta?

Anf. 85 CLARA ARANDA (SD) replik:

Herr talman! Ledamoten påstår att det inte är någon som vet vad karensavdraget kommer att kosta. Men alla vet nog att det inte kommer att kosta noll kronor. Vilka väljare är det som egentligen blir blåsta?

Jag tycker att det är anmärkningsvärt och arrogant av Socialdemokraterna att driva den här frågan så hårt men inte avsätta medel för att genomföra förslaget i praktiken.

Antingen kommer det att innebära kraftiga skattehöjningar för hårt arbetande människor eller så kommer ni att svika era vallöften. Vilket blir det egentligen?

Om ni verkligen vill se rättvisa på arbetsmarknaden är det betydligt bättre att förhandla fram särskilda regler för utsatta yrkesgrupper och inte att föreslå att slopa karensavdraget generellt.

Sverigedemokraterna tycker inte att det är ett bra förslag att slopa karensavdraget helt. Det kommer att bli väldigt kostsamt, som jag har påtalat tidigare. Det kommer att innebära negativa effekter för arbetsgivare. Korttidssjukfrånvaron kommer med stor sannolikhet att skjuta i höjden, och det vill inte vi se. Vi tycker att förslaget är direkt oansvarigt.
(Applåder)

Anf. 86 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik:

Herr talman! Clara Aranda sa i sitt anförande att hon är stolt över vad Sverigedemokraterna och

regeringen har genomfört på socialförsäkringsområdet och att de har åstadkommit mycket. Då måste jag fråga: Vad har de faktiskt genomfört?

Det har inte kommit någon proposition om utvidgad rätt till sjukpenninggrundande inkomst. Det är i linje med utredningen *Ett trygghetssystem för alla*, som presenterades för ett par år sedan.

Det har inte kommit några förslag om förstärkningar av trygghetssystemen för studenter, gigarbetare, kulturarbetare eller egenföretagare, trots att det finns färdiga utredningar med konkreta förslag.

Sverigedemokraterna och regeringen har sagt nej till förslagen om att avskaffa karensavdraget, att införa steglösa nivåer i sjukförsäkringen, att vidga rätten till sjuk- och aktivitetsersättning och mycket mer.

De inledde mandatperioden med att skära ned enormt på Försäkringskassan, vilket har lett till väldigt mycket längre handläggningstider. De har tagit bort ersättningen för höga sjuklönekostnader för företagare, som Anders W Jonsson nämnde. De har höjt högkostnadsskyddet för läkemedel.

Herr talman! Jag undrar vad Sverigedemokraterna och regeringen egentligen har gjort för att hjälpa våra sjuka och funktionsnedsatta den här mandatperioden. Det är inte tydligt för mig.

Anf. 87 CLARA ARANDA (SD) replik:

Herr talman! Att vi inte har genomfört Miljöpartiets politik betyder inte att vi inte har gjort någonting. Jag stod precis här och gick igenom vilka satsningar vi genomför och varför de är viktiga för Sverige.

Miljöpartiet däremot presenterar flera satsningar på sjukförsäkringsområdet. Men de förslagen har betydande brister som inte kan ignoreras. Ni vill bygga upp långsiktiga kostnadsökningar utan att säkerställa en långsiktig finansiering.

Ett annat problem är att Miljöpartiet vill höja ersättningarna men lämna systemets grundproblem olösta. Rättsosäkerheten kvarstår, rehabiliteringen förbättras inte och människor riskerar att hamna mellan stolarna med bara några fler kronor i plånboken.

Ni saknar också en plan för att fler människor ska kunna återgå i arbete och inte fastna i bidragsberoende. Det riskerar att låsa fast människor i utanförskap, herr talman. Det är det motsatta till det Sverigedemokraterna och regeringen arbetar för med våra insatser.

Anf. 88 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag ställer frågan är att den lista som Clara Aranda nämnde i sitt anförande var försvinnande kort. Vi har knappt ens utskottssammanträden i utskottet, och i snitt är de tio minuter långa. Det kommer inga propositioner från regeringen. Det är faktiskt lite pinsamt att sitta i utskottet ibland.

Sverigedemokraterna påstår att Miljöpartiet inte har några förslag för att komma åt grundproblemen i socialförsäkringssystemet. Det är totalt falskt. Visst, vi höjer ersättningarna i sjukersättningen och

assistansersättningen för att vi har tusentals människor som har de här ersättningsarna och som lever i fattigdom. Då behöver man höja dem.

Men vi har massvis med andra förslag för att komma åt de grundläggande problemen och bygga ihop trygghetssystemen, sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen till ett enda trygghetssystem så att ingen faller mellan stolarna. Vi har massvis med förslag för steglösa nivåer i sjukförsäkringen, för att stoppa utförsäkringarna på grund av försenad rehabilitering och för att värna rehabiliteringsmöjligheterna genom att förändra rehabiliteringstrappan. Ledamoten får jättegärna läsa vår motion på området, som kommer där debatteras här lite senare.

Sanningen och fakta i frågan är att regeringen och Sverigedemokraterna inte presenterar några konkreta åtgärder. Det kommer inga propositioner, förutom den som nämndes om arbetsprövning för sjukpenning. Och just det är ju jättebra; det har vi tjuvat om i flera år! Varför kom den först nu? Gör någonting, Sverigedemokraterna, Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna, för det här är inte tillräckligt bra!

Anf. 89 CLARA ARANDA (SD) replik:

Herr talman! Vi gör faktiskt väldigt mycket. Men vi tog över makten under väldigt speciella omständigheter och svåra tider, och då har vårt fokus varit att dämpa inflationen och ta ansvar i en svår tid – inte att slänga ut propositioner. Samtidigt har vi gjort väldigt mycket som är bra för Sverige.

Utöver det faktum att Miljöpartiet levererar bristfälliga förslag finns det en annan dimension. Vi vet att Miljöpartiet vill se en generösare migrationspolitik, och det innebär självklart ökade krav på välfärden inklusive sjukförsäkringen. Samtidigt som man inte tar långsiktigt ansvar för finansieringen och inte heller kan svara på hur människor ska kunna återgå i arbete på ett bra sätt och inte fastna i bidragsberoende vill Miljöpartiet öka belastningen på trygghetssystemen i Sverige.

Jag tycker att det är djupt oroande, herr talman, att vi har ett parti i Sveriges riksdag som bedriver en så oansvarig politik.

Anf. 90 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag pratade i söndags kväll med en kvinna i Arboga som var upprörd över att de som arbetar inom förskolan ofta blir smittade av sjuka barn. Då måste personalen vara hemma för att bli frisk och för att inte smitta sina kollegor och får då betala karensavdrag, gång på gång. Kvinnan var upprörd och sa: Varför är det så här? Varför ska vi betala ett högre pris än andra, som har andra typer av jobb?

Att människor som arbetar inom vård och omsorg, skola och förskola tar ut fler karensdagar än andra är nu bekräftat i en helt färsk rapport från RUT, riksdagens utredningstjänst. Jag återkommer till den.

Herr talman! Sverige styrs i dag av fyra partier som tyvärr har ägnat mandatperioden åt att försämma a-kassan och utreda hur de kan försämma sjukförsäkringen

men som inte har lyft ett finger för att åtgärda det orättvisa karensavdraget. Det borde vara tydligt för landets löntagare att Sverige behöver en ny riktning.

Sjukförsäkringen är en av de starkaste pelarna i vårt gemensamma välfärdssystem. Det är en försäkring; det är inget bidrag. Sjukförsäkringen ska ge trygghet vid förlust av inkomst när arbetsförmågan är nedsatt, för det är en försäkring som vi alla betalar till när vi arbetar och ska kunna räkna med att få del av när vi behöver den. Om man förlorar arbetsförmåga på grund av sjukdom ska man kunna förvänta sig ekonomisk trygghet, ett gott stöd från både samhället och arbetsgivaren samt en god rehabilitering för att så snabbt som möjligt kunna återgå i arbete.

Vi socialdemokrater vill återupprätta och bygga vidare på sjukförsäkringen. Den ska vara generös nog att ge trygghet, rättssäker nog att skapa förtroende och stark nog att hålla ihop samhället. Trygghet föder frihet, och en stark sjukförsäkring är nyckeln till att människor vågar leva sina liv fullt ut.

Herr talman! Sjukdom kan drabba vem som helst. Ändå vet vi att risken inte är jämnt fördelad. Kvinnor i arbetaryrken blir oftare sjuka, och de blir det tidigare i livet. Stress, underbemanning, brist på inflytande på arbetsplatsen och en ständig känsla av otillräcklighet är några av orsakerna. Att bli smittad av dem man arbetar för är en annan. Det är de viktiga medarbetarna som håller Sverige på fötter som i dag måste betala priset. Det vill vi socialdemokrater ändra på.

Karensavdraget är en symbol för ett system som inte längre håller ihop. Det drabbar sjuksköterskan som tar hand om våra barn när de är sjuka men som inte har råd att stanna hemma när hon själv har feber. Det är busschauffören som trots sjukdom rattar morgonens första tur, inte för att han vill utan för att han inte vågar förlora en hel dags inkomst. Det är undersköterskan som sliter ut sin kropp i årtionden och sedan straffas när den inte orkar längre.

Inom många andra yrkesgrupper har man möjlighet att jobba hemifrån när man är krasslig och kan därmed slippa betala karensavdrag. Det är djupt orättvist.

Herr talman! Andelen som ibland arbetar hemifrån har varit stadigt ökande sedan 2008. Förra året arbetade hela 45 procent av de sysselsatta hemifrån i någon grad, visar en färsk rapport från RUT. Men det gäller inte dem som måste göra jobbet på jobbet.

I privat och statlig sektor har det skett en särskilt tydlig ökning av hemarbete, i synnerhet för anställda med eftergymnasial utbildning och ett högre löneläge. De har andra möjligheter än butiksbiträdet, behandlingsassistenten och lagerarbetaren. Det här understryker hur orättvist karensavdraget är och visar varför det måste tas bort.

Flera rapporter bekräftar bilden av att karensavdraget till stor del drabbar anställda inom arbetaryrken. Rapporten *Sjuk på jobbet*, som bygger på en enkät av Handelsanställdas förbund, visade att 72 procent av Handels medlemmar hade gått sjuka till jobbet under det senaste året. Att man inte har råd att stanna hemma är en vanlig förklaring till sjuknärvaron.

Vi vill att den som är sjuk ska ha möjlighet att återhämta sig hemma i stället för att tvingas välja mellan sin hälsa och att kunna betala hyran. Och vi gör det ansvarsfullt: Vi föreslår ett återinförande av högkostnadsskydd för sjuklönkostnader för mindre företag så att ingen arbetsgivare ska tveka att anställa den som kan bli sjuk.

Herr talman! Människor som har långvarigt nedsatt arbetsförmåga ska också ha en ekonomisk trygghet; det är en självklarhet för oss socialdemokrater. Det är därför vi har möjlighet till sjukersättning. Men bedömningskriterierna för att beviljas sjukersättning är så hårda att väldigt få har den möjligheten i dag. Det har gått så långt att till och med Försäkringskassans egna sjukpenningshandläggare blir frustrerade. De kan ha utrett en sjukskriven person i flera år och försökt med alla möjliga olika åtgärder och insett att det inte finns någon arbetsförmåga, men till och med de blir alltså frustrerade över att den enhet som bedömer rätten till sjukersättning trots detta nekar personer ersättning.

Det här är inte värdigt ett välfärdssystem. Det lämnar sjuka människor i limbo och i ekonomisk osäkerhet. Så här kan vi inte ha det. Vi socialdemokrater föreslår att man använder samma arbetsförmågebegrepp i sjukersättningen som i bedömningen för sjukpenning. Vi tillför därför extra medel för detta i vår budgetmotion.

Herr talman! Den bästa sjukskrivningen är den som aldrig blir av. När människor blir sjuka på jobbet handlar det ofta om arbetsmiljön och arbetsvillkoren. Det handlar om förebyggande insatser eller om att de uteblir. Det handlar om att människor ska kunna jobba ett helt yrkesliv även i kontaktyrken.

I TCO:s rapport *Från riskfaktorer till friskfaktorer* framgår att psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro inom TCO:s samtliga sektorer.

Som riskfaktorer nämner de hög arbetsbelastning, brist på inflytande över arbetet, underbemanning, sömnsvårigheter och brist på stöd från chefen. Även Kommunal vittnar om stressrelaterade besvär som orsak till långtidssjukskrivningar inom de kvinnodominerade yrkena. Riskfaktorer som de lyfter är bristande inflytande på arbetets planering och utformning, underbemanning som leder till psykisk press och en känsla av otillräcklighet. Det är inte konstigt att man blir sjuk av det!

Herr talman! Arbetsgivare som brister i sitt ansvar att tillse en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor måste kunna ställas till svars. Vi menar att det är dags att överväga införande av vite eller straffavgifter för arbetsgivare som struntar i sitt ansvar för medarbetares hälsa. Det behövs en översyn av hur drivkrafterna för arbetsgivare att arbeta förebyggande kan öka.

Företagshälsovård av hög kvalitet och en lösningsinriktad plan för återgång i arbete ska givetvis vara en självklar del av att ha anställda. Det är ingen nyhet, men ändå ökar de stressrelaterade sjukskrivningarna. Det är därför oerhört glädjande att Mälardalens universitet har satsat på forskning inom det här området som fokuserar på hur ledningens agerande har betydelse för

sjukskrivningsgraden bland medarbetarna. De vill utveckla en matris som ska minska sjukfrånvaron och öka trivseln på arbetsplatser. Det ser jag verkligen fram emot. Vi måste jobba mer evidensbaserat och ha mer forskning om hur vi kan minska sjukskrivningarna på grund av den psykosociala arbetsmiljön.

Herr talman! Många läkare i primärvården kan vittna om hur det administrativa arbetet med sjukintyg innebär en stor arbetsbörda och tar mycket tid från arbetet med patienter. Vi föreslår att man kikar på det som finns i en utredning, nämligen ett förenklat intygande vid korta sjukskrivningar för att spara läkares tid och spara administration hos Försäkringskassan.

Att förebygga ohälsa och minska sjukskrivningar är ett väldigt långsiktigt arbete. Det tar tid innan man ser resultat. För att få till hållbara satsningar som kan ge god effekt på sikt vill vi undersöka möjligheten att införa sociala utfallskontrakt för att få fler arbetsgivare att kunna investera i medarbetarnas arbetsvillkor och hälsa. Det är hög tid att tänka nytt när vi utformar välfärden.

Och det finns det flera som gör. Jag och mina kollegor har den senaste tiden besökt multimodala bedömningsteam som tittar på långtidssjukskrivna med nya ögon och hittar sätt att hitta rätt. Det är jättebra. Jag vill också slå ett slag för lägsta effektiva sjukskrivning som man har börjat med på flera olika vårdcentraler. Det tror vi är jättebra och sådant som vi behöver titta vidare på. Vi måste hjälpas åt att få tillbaka människor till arbetsförmåga betydligt snabbare än i dag.

Vi vill bygga välfärden runt individen i stället för att individen ska kämpa mot aktörerna i välfärden. Därför vill vi också bredda uppdraget till Finsam, finansiell samordning, för att möjliggöra för fler att öka sin arbetsförmåga och försörja sig själva.

För att sjukförsäkringen ska fungera i praktiken måste Försäkringskassan kunna göra ett snabbt och gott jobb, och för det behöver Försäkringskassan bättre förutsättningar än i dag. Den senaste tidens rapporter om tystnadskultur och dålig psykisk arbetsmiljö på Försäkringskassan måste tas på största allvar. Jag förutsätter därför att socialförsäkringsministern omgående kallar till sig generaldirektören för att bringa klarhet i vilka åtgärder som ska vidtas för att säkerställa ett gott klimat för alla anställda.

Vi socialdemokrater tillför också mer pengar än regeringen till Försäkringskassan för att jobba bättre med A1-intygen. Det är viktigt med ordning och reda när det gäller arbetskraftens rörlighet.

Herr talman! Politik är att vilja, och vi vill att tryggheten ska gälla för alla. Välfärden ska formas runt individens behov, och det gäller även sjukförsäkringen. Vi vill att sjukförsäkringen ska vara en garanti så att man kan känna sig trygg genom ett helt arbetsliv. Den ska inte vara en källa till oro de perioder i livet när man behöver den som bäst. Trygghet vid sjukdom är grunden för ett starkt Sverige, och det är dags att göra de förändringar som ett modernt arbetsliv kräver av sjukförsäkringen.

Vi ska se till att ge Sverige en ny riktning. Vi ska se till att ge Sveriges löntagare trygghetssystem att lita på.

Vi socialdemokrater har ett särskilt yttrande i betänkandet, eftersom vi är långt ifrån nöjda med regeringens politik.

(Applåder)

Anf. 91 CAMILLA RINALDO MILLER (KD)
replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Åsa Eriksson från Socialdemokraterna!

Jag är väldigt tacksam att ledamoten väldigt tydligt underströk att sjukersättningen är en försäkring. Eftersom det är en försäkring skulle man ju kunna se karensavdraget som den anställdes lilla självrisk i denna försäkring, medan sjuklöneansvaret kan sägas vara arbetsgivarens självrisk.

Min första fråga till ledamoten är om man då inte kan tycka att det är en ganska självklar följd av en försäkring att det finns en självrisk.

Min andra fråga, som även ledamoten var jättetydligt inne på, handlar om det här som en rättvisefråga. Om en anställd spelar fotboll i ett korplag och råkar bryta foten får arbetsgivaren ta sjuklöneansvaret i två veckor. Är det rättvist att en arbetsgivare får betala sjuklön i två veckor för en skada som inte är arbetsplatsrelaterad?

Anf. 92 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten Camilla Rinaldo Miller för att hon vill prata om karensavdraget! Det gör jag mer än gärna, som ledamoten säkert vet.

Ledamoten frågade: Är det inte rimligt med en självrisk i sjukförsäkringen? Hon sade också att karensavdraget var den "lilla" självrisken.

Vi socialdemokrater menar att det absolut ska finnas en självrisk i sjukförsäkringen. Men i dag har vi tre självrisker den första dagen: Vi har hela karensavdraget, resten av sjuklönen är max 80 procent och dessutom är omräkningsfaktorn i sjukpenningen 0,97, vilket gör att 3 procent av lönen får du aldrig räkna med. Vi har alltså tre självrisker i sjuklönen i dag.

Karensavdraget ger 0 kronor första dagen, något som gör att mängder med människor går till jobbet fastän de är sjuka eftersom de inte har råd att stanna hemma. Vi tycker att det är fel. Sverige är det enda land i Norden som har ett karensavdrag. Det funkar utmärkt i andra länder.

Givetvis ska vi ha en självrisk, men vi tycker att det räcker alldeles utmärkt med de två som finns i sjuklönen: dels att sjuklönen är max 80 procent av lönen, dels att omräkningsfaktorn är 97 procent.

Jag tror att alla de människor som är hemma och är sjuka och får karensavdrag känner av att de tre självriskerna inte är någon liten självrisk, som ledamoten kallade det. Vi behöver ta bort karensavdraget. Det är vi helt med på.

Jag tycker att det är intressant att Kristdemokraterna tar upp frågan om vad som ska gälla om man

skadar sig och inte är på jobbet, men det är ju inte säkert att man behöver bli sjukskriven för att man har brutit benet. Det finns många arbeten som man kan utföra med ett brutet ben. Det beror på vad man jobbar med. Det är ju när arbetsförmågan är nedsatt som man blir sjukskriven.

Anf. 93 CAMILLA RINALDO MILLER (KD)
replik:

Herr talman! Jag förstår att ledamoten inte vill svara på om det är rättvist att sjukersättningen de första två veckorna ska falla på arbetsgivaren.

Jag kan inte se att det är det. Nu är det så, och vi kommer inte att föreslå någon ändring. Jag är dock fast besluten om att karensavdraget behöver vara kvar.

Ledamoten säger att andra länder inte har något karensavdrag och att det fungerar. Men jag kan bara säga att vårt grannland Norge är ett skräckexempel som visar att vi inte ska ha det som där. Däremot har många anställda bra avtal med sina fackförbund och får kanske ändå kompensation upp till 100 procent av lönen de två första veckorna. Det är en avtalsfråga.

Nu tog jag bara ett exempel. Jag vill ändå fråga igen: Tycker ledamoten att det är rättvist att en arbetsgivare ska betala två veckor av sjukersättningen för en skada som inte har skett på arbetsplatsen och inte är arbetsrelaterad?

Anf. 94 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Ledamoten Rinaldo Miller sa "sjukersättning" tre gånger, men jag tror att hon menade "sjuklön". Jag tror alltså att det var sjuklön ledamoten menade och att det är det vi nu pratar om. Sjukersättning pratar jag gärna om, men det verkar inte vara det saken gällde.

Om Kristdemokraterna har ett förslag på hur sjuklöneansvaret skulle kunna utformas om en person har sjukfrånvaro av orsaker som inte åsamkats av jobbet lyssnar jag gärna, men jag har inte hört att det har kommit något sådant.

Systemet i dag som innebär att du har rätt att vara hemma och att bli sjukskriven om du har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom tycker vi socialdemokrater är bra. Sedan är det inte alltid så att man måste stanna hemma från jobbet om man har brutit benet. Det beror på vad man jobbar med. Jag tror att ledamoten till exempel skulle kunna fortsätta att vara riksdagsledamot med ett brutet ben. Det beror helt på vad man arbetar med. Grunden till sjukförsäkringen menar vi alltså är bra, men den behöver bli rättvisare och tryggare. Framför allt ska karensavdraget bort.
(Applåder)

Anf. 95 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Herr talman! Vi diskuterar i dag en av de mest grundläggande tryggheterna i ett fungerande samhälle: den ekonomiska tryggheten vid sjukdom och funktionsnedsättning. I utgiftsområde 10 fördelas hela 122 miljarder kronor. Det kan jämföras med förra veckans debatt om rättsväsendet, där 95 miljarder fördelades på

polis, kriminalvård och domstolar. Skillnaden understryker tyngden i dagens område. Här handlar det om att ge stöd till några av samhällets mest utsatta.

Vid en snabb jämförelse kan vi konstatera att den som lever med sjukersättning på garantinivå, som alltså bedöms oförmögen att arbeta, sedan 2022 har fått över 2 500 kronor mer varje månad. Motsvarande höjning för den med inkomstrelaterad sjukersättning är över 4 400 kronor i månaden. Detta är pengar som gör skillnad i vardagen och som hjälper människor att klara räkningarna när kostnaderna stiger.

Jag ska avhålla mig från att nämna allt annat bra som regeringen har gjort både i den här budgeten och tidigare för att förbättra och stötta hushållens ekonomi, som sänkt elskatt, sänkt drivmedelsskatt, sänkt matmoms med mera.

Herr talman! Jag vill däremot fortsätta lägga tid på några av de oroväckande trender vi ser inom sjukförsäkringen – dock med brasklappen att läget ser betydligt bättre ut än innan 2006, då socialdemokratin gömde och glömde människor i förtidspension. En oroväckande trend som går tillbaka över 20 år är att kvinnor är betydligt sjukare än män på strukturell nivå. Kvinnors sjukpenningstal är 87 procent högre än mäns. En av förklaringarna är att allt fler kvinnor kvarstår längre i sjukpenningen. Det spelar såklart också viss roll att man i takt med höjd pensionsålder är kvar längre i sjukförsäkringen än tidigare.

Sammantaget är sjukfrånvaron svagt stigande, men kvinnors sjukfrånvaro sticker ut. Något händer dessutom när kvinnor fyller 30. Från sjukpenningstal runt 11 dagar per år ökar antalet till 17 dagar per år. Män i samma ålder ligger på runt 8 dagar per år. Detta är inte bara statistik. Det är kvinnor som går sönder i större utsträckning än män, oavsett hur vi mäter. Visst spelar yrkesval roll, men även inom samma yrken ser vi betydande skillnader. En manlig lärare verkar vara friskare än en kvinnlig kollega.

Kvinnor löper dubbelt så hög risk för sjukfrånvaro på grund av stressrelaterad psykisk ohälsa jämfört med män. Regionala variationer slår också mer mot kvinnor, där vi kan se större variationer än bland män. Denna statistik är oroväckande. Därför är regeringens prioritering av medel till forskning om sjukdomar som ofta drabbar kvinnor viktig.

Många kvinnor lider i det tysta eller får inte rätt vård i rätt tid. Ett tydligt sådant exempel är klimakterievården. Här kan också arbetsgivare göra mycket. Arbetsgivare måste ges bättre verktyg för att kunna ta sitt ansvar för att arbeta systematiskt med arbetsmiljön och förebyggande insatser. Ett föredöme är moderatstyrda Partille, där klimakterieutbildningen ger goda resultat.

Den centrala utmaningen med de mål, siffror och människoöden vi följer i socialförsäkringsutskottet kan inte lösas inom ett enda politikområde. Den kräver sitt av individen, arbetsgivaren, vården och myndigheterna som måste samverka, inte arbeta i stuprör.

Fru ålderspresident! Många av de åtgärder som behövs för att minska sjuktalen ligger i andra utgiftsområden men påverkar starkt hur många som blir

beroende av socialförsäkringen. I årets budget finns viktiga aviseringar som också är på väg att behandlas i denna kammare. Ett sådant exempel är arbetsprövning med bibehållen sjukpenning. Det är en konkret och viktig väg tillbaka till arbetet för många människor.

Vi debatterar också i dag flera lagförslag som syftar till att göra vägen tillbaka till arbetet enklare, bland annat förslag som att möjliggöra för personer med sjuk- och aktivitetsersättning att studera på deltid och därmed närma sig arbetsmarknaden. Förslagen innebär att ersättningen ska förklaras partiellt vilande vid studier och att provotiden för studier för den med aktivitetsersättning förlängs från sex till tolv månader. Det ger människor fler chanser, inte färre, att ta steg mot egen försörjning.

Vi har även att ta ställning till lagförslag om starkare SGI-skydd för medföljande. Det är ett välkommet stärkt socialt skydd för medföljande till statsanställda, exempelvis när Försvarsmakten bemannar befattningar till följd av Sveriges Natointräde.

Jag vill också passa på att nämna de utökade möjligheterna för Försäkringskassan att motverka att socialförsäkringen utnyttjas av den systemhotande kriminaliteten. Varje krona som hamnar i fel ficka riskerar förtroendet för hela välfärdsstaten.

Fru ålderspresident! Våra gemensamt finansierade trygghetssystem ska finnas där när man behöver en hjälpende hand. Det ställer krav på individen själv, Försäkringskassan, arbetsgivare och hälso- och sjukvård. Samordning, rehabilitering och god arbetsmiljö möjliggör en friskare befolkning.

Våra trygghetssystem finns för att den som drabbas av sjukdom ska få den hjälp den behöver. Det handlar inte bara om pengar. Det handlar om människor, om den som blir sjuk, om den som kämpar för att komma tillbaka och om att vi tar hand om varandra när livet blir tungt.

Regeringen investerar i bättre samordning mellan vårdcentraler, arbetsplatser och myndigheter, eftersom det gör skillnad. Varje person som får rätt hjälp i rätt tid betyder mindre lidande och ett starkare samhälle. Det är detta våra barn ska kunna lita på när de växer upp. Sverige ska vara ett land där trygghetssystemen fungerar, särskilt när livet vänder. Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Damsgaard och Magnus Resare (båda M).

Anf. 96 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru ålderspresident! Inom det här utgiftsområdet går samtliga tre mål åt fel håll. Ledamoten nämnde ett par av dem, men det kanske allvarligaste är att sjuktalen ökar år för år. Det borde på något sätt oroa en ansvarstagande regering.

I analysen i budgeten säger man att en av förklaringarna förstås är att man införde en förändrad prövning vid dag 180 och dag 365. Det var en särskild utredare som fick i uppdrag att titta på det.

Riksrevisionen gjorde det också. Den särskilda utredaren sa att förändringarna bara har inneburit försämringar. Vi har fått förlängda sjukskrivningar som följd. Utredaren föreslog dessutom att man skulle backa bandet, göra om och göra rätt.

Det här fick hård kritik. Det sades bland annat att det hela gjordes i för nära anslutning till covid. Regeringen beslöt, tydligen efter krav från Sverigedemokraterna, att förändringarna inte skulle genomföras, utan detta skulle läggas i papperskorgen. Men nu ser vi facit av det i de stigande sjuktalerna.

Med tanke på att vi inte verkar gå åt rätt håll i något av de tre målen är min fråga till den moderata ledamoten: Vad tänker regeringen göra för att se till att kurvan vänds så att vi återigen får stabila sjuktal i Sverige?

Vad gäller det som utredaren pekade på beträffande förändringar vid 180 respektive 365 dagar borde en naturlig uppföljning vara att säga: "Okej, det kanske gjordes i för nära anslutning till pandemin. Vi gör om och gör exakt samma körningar och ser om förändringarna kvarstår." Pågår något sådant arbete i Regeringskansliet? Eller vilka andra förslag vill regeringen genomföra för att få kontroll över utvecklingen av sjuktalerna?

Anf. 97 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru ålderspresident! Tack, ledamoten Jonsson, för frågan!

Som du hörde i mitt anförande är vi oroade över utvecklingen. Regeringen konstaterar i budgeten att målet är delvis uppnått. Men man förslår även konkreta åtgärder. Exempelvis är arbetsprövning vid sjukpenning på väg fram nu. Jag tror att det kan vara en viktig åtgärd för att få tillbaka människor i arbete. Vi går vidare med förslag om att man ska kunna studera när man lever på sjukersättning. Vi går också vidare med viktiga satsningar på forskning om sjukdomar som oftare drabbar kvinnor. Vi har inte ens kommit in på satsningarna för att motverka den psykiska ohälsan, som vi ser är starkt bidragande till detta. Jag skulle säga att vi tvärtom gör väldigt mycket på området, och vi gör det ansvarsfullt, metodiskt och noggrant.

Utredningen tillsattes av regeringen eftersom man såg risken. Men precis som ledamoten själv beskrev konstaterade man att det gjordes för nära covid. Arbete och diskussioner om hur man kan komma till rätta med de oroväckande sjuktalerna pågår hela tiden. Det är bara att läsa budgeten för att se många av förslagen. (Applåder)

Anf. 98 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru ålderspresident! De förslag och processer som pågår har jag ingenting emot. Det är säkert positiva förändringar, men de kommer inte i grunden att påverka den utveckling som vi ser sedan flera år tillbaka. I den analys som också finns återgiven i budgeten ser man att förändringarna vid 180 och 365 dagar i allra högsta grad har inneburit en negativ utveckling för ohälsotalen i Sverige.

Min fråga är mer specifikt: Kommer regeringen att bidra till att man gör om utredningen och tittar på färsk siffror som nu befinner sig ett antal år från pandemin? Om de siffror och de resultat som den särskilda utredaren och även Riksrevisionen kom fram till håller i sig bör man förstås följa det råd som gavs av utredaren, nämligen att backa bandet, göra om och göra rätt.

Förändringarna gjordes med en väldigt god vilja och en god ansats. Om det fanns en möjlighet att komma tillbaka till sitt tidigare jobb skulle man kunna fortsätta vara sjukskriven utifrån prövning gentemot den tidigare arbetsgivaren. Men utredaren visade att det inte gick. Min fråga är därför: Är regeringen beredd att vända på stenen än en gång och se om utredningsresultaten från tidigare står sig och i så fall föreslå de förändringar som utredaren kom fram till, nämligen att göra om och göra rätt?

Anf. 99 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru ålderspresident! Tack, ledamoten Jonsson, för den otålighet som Centerpartiet visar i kväll!

Jag tolkar detta som att det finns höga förväntningar på moderatledda regeringar. Det har inte ens gått en mandatperiod – knappt några år – innan man kräver ett omtag kring en utredning och ytterligare en utredning.

När Centerpartiet var stödparti åt andra regeringar förväntade man sig inte samma resultat. Det är ett positivt exempel på den borgerlighet som Centerpartiet egentligen hör hemma i och den leverans som moderatledda regeringar förhåller sig till. Jag ser därför fram emot kommande valrörelse och framtida samarbeten, då vi kan genomföra bra politik som minskar sjukfrånvaron och säkerställer att vi får en friskare befolkning. (Applåder)

Anf. 100 TONY HADDOU (V):

Fru ålderspresident! Sverige är fantastiskt när det fungerar som det ska. Trygghet och tillit är värt allt när det väl gäller. Vi måste vårda och stärka det som är bra med Sverige. Visst är det fullt möjligt. Nedsänkningar är inte förutbestämda, utan de är ett resultat av politiska prioriteringar. Med andra prioriteringar än vad den sittande regeringen och Sverigedemokraterna har gjort under den här mandatperioden hade vi kunnat skydda välfärden och hushållen, och vi skulle bättre ha kunnat skydda den som är sjuk och den som arbetar.

Med ett år kvar till valet kan vi dock konstatera att regeringen spelar ett cyniskt valspel i sitt budgetarbete. Efter tre års svältkur med Tidöpartierna tömmer regeringen statskassan och låter välfärden stå för notan. Genom att regeringen under lång tid har låtit bli att satsa har man med stöd av Sverigedemokraterna cementerat lågkonjunkturen.

Regeringens och Sverigedemokraternas prioriteringar är tydliga. Vi ser vad regeringen prioriterar i sin budget. Det är dessvärre inte ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, som vi debatterar här i dag. Den mest prioriterade målgruppen i Tidöängets budget är människor med månadslöner

över 80 000 kronor. Regeringen föreslår skattesänkningar med över 50 miljarder för nästa år.

Samtidigt är sjukvården fortsatt i kris. Hushållen har det ansträngt. Regeringen lade i backen och lät bostadsmarknaden krascha, och den har låtit arbetslösheten skena iväg utan en enda arbetsmarknadsåtgärd. Regeringen har lämnat människor vind för våg. Det är bara att konstatera att regeringen punkt för punkt misslyckats med att hantera de problem vi har framför oss. Det är bara att beklaga.

Fru ålderspresident! Beträffande sjukförsäkringen, som vi debatterar i dag, ställde Vänsterpartiet för några år sedan krav på regeringen om den. Det var och är absolut en av de viktigaste prioriteringar vi kunde göra. För första gången på lång tid utvecklades sjukförsäkringen i rätt riktning. Det är jag stolt över, inte minst efter att sjukförsäkringen i decennier systematiskt har försvagats och monterats ned.

Det betydde väldigt mycket för många att vi drev igenom förbättringar, till exempel att fler skulle få den ersättning de hade rätt till och att taken i sjukpenningen skulle höjas. Då höjdes grundnivån och sjuk- och aktivitetsersättningen, och bostadstillägget höjdes till samma nivå för ålderspensionärer. Skattekllyftan mellan dem med sjuk- och aktivitetsersättning och löntagare slöts dessutom. Det var viktiga förändringar för personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Vi fick dessutom den förra regeringen att titta på ännu fler förbättringar.

Den regering vi har nu har rullat tillbaka i utvecklingen. Man hade bråttom att slopa utredningar och ville inte ens titta på förslag om att avskaffa den orättvisa karensen. Sjuk- och aktivitetsersättningen fortsätter att vara låg, och den orättvisa karensen finns kvar.

Människor blir fattiggjorda av den här regeringen, trots att den svenska modellen bygger på att personer som blir för sjuka för att arbeta ändå ska ha en ekonomi att klara sig på och stöd för att komma tillbaka till arbete. Att straffas ekonomiskt gör ingen friskare, och tyvärr är verkligheten sådan att många utförsäkras och inte får det stöd de behöver. Så kan det inte fortsätta.

Jag tycker att förbättringarna som kom för några år sedan visar hur viktigt det är att Vänsterpartiet får inflytande över politiken och att det uppenbarligen bara är då som sjukförsäkringen kan stärkas. Men det visar också hur sårbara människor och våra sjukförsäkrings-system är och hur viktigt det är att sjukförsäkringen prioriteras. Det kommer inte den här regeringen att göra.

Sjukförsäkringen, den trygghet som finns när vi blir sjuka, är inte helt fungerande i dag. Vi har fått höra otaliga berättelser om människor som hamnar i limbo, som blir av med sina ersättningar och som får avslag trots att de har mycket svåra sjukdomar och inte kan arbeta.

I slutet av förra mandatperioden tillsattes en utredning som skulle se över karensavdraget. Slutsatsen hade kunnat bli att karensavdraget skulle tas bort – vi vet inte eftersom utredningen inte fick fortsätta. Det var sannolikt; målet var väldigt tydligt. Men

utredningen lades ned av den här regeringen och Sverigedemokraterna.

Med Vänsterpartiets budgetalternativ för det utgiftsområde som vi debatterar i dag skulle karensavdraget avskaffas. Det är inte mer än rimligt att vi utjämnar den ekonomiska orättvisa som det innebär att vissa har yrken där man kan arbeta hemma trots att man är sjuvrig medan andra har yrken där man träffar många människor, löper högre risk att bli smittad och smitta och helt enkelt inte kan arbeta hemifrån. De senare drabbas hårt ekonomiskt när de blir sjuka. De har helt enkelt inte råd med det i dag.

Fru ålderspresident! Jag vill passa på att yrka bifall till reservation 1 i det betänkande vi debatterar i dag. Det handlar om målet för utgiftsområdet. För att sjukförsäkringen ska fungera som avsett måste den vara behovsstyrd. Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet till den som är för sjuk för att arbeta och möjligheter till rehabilitering för återgång i arbete.

Under alltför lång tid har andra ambitioner och målsättningar, till exempel att pressa ned sjuktagen, kommit att styra sjukförsäkringens funktion. Det orimliga i denna ordning blev tydligt exempelvis under pandemin. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att ändra målet för utgiftsområde 10, som vi debatterar i dag, till ”att ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och ett effektivt stöd för att individen ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete”. Man bör låta detta vägleda Försäkringskassans regleringsbrev.

Anf. 101 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru ålderspresident! Ekonomisk trygghet vid sjukdom eller funktionsnedsättning handlar inte om siffror på ett papper. Det handlar inte bara om ett av alla utgiftsområden. Det handlar om människor och om människors vardag, trygghet och värdighet. Det handlar om vår medmänsklighet och vårt gemensamma ansvar.

Detta utgiftsområde omfattar 122 miljarder, varav nära 54 miljarder går till sjukpenning och rehabilitering och över 51 miljarder till aktivitets- och sjukersättningar. Det är verkligen inga små medel, men framför allt är det resurser som når dem som allra mest behöver ekonomisk trygghet när livet snabbt ändras.

Fru ålderspresident! När jag möter barn och unga frågar jag ofta om de har något drömjobb. Svaren kan variera. Några är ganska säkra på vad de vill bli när de blir stora medan andra är mer fundersamma och inte riktigt vet. Men för det mesta möter jag barn och unga med drömmar, som ser det som självklart att de kommer att arbeta och som vill vara med och bidra. Det är barn och unga som vill ta ansvar, människor som du och jag.

Vi vet alla att livet ibland kan ta andra riktningar än vi drömde om när vi var unga. Jag hade själv två rätt olika drömyrken: Jag ville bli frisör eller veterinär. Detta var på 1900-talet, och då krävde båda dessa yrken höga poäng och bra betyg. Jag matchade inte det. Men jag fick en chans. Tio år efter att jag hade slutat nian, när jag var 26 år, började jag läsa till frisör på gymnasiet. Även om jag fick vänta på att bli det jag en

gång drömt om fick jag ändå möjligheten att uppleva det.

Men livet kan ta andra vändningar. En olycka kan ge en permanent funktionsnedsättning. En arbetsgivare kan välja att flytta sin verksamhet, och en anställd kanske inte har möjlighet att flytta med. Eller man blir helt enkelt arbetslös.

Fru ålderspresident! Därför behövs det en balans mellan trygghet och ansvar. Som kristdemokrat tror jag på medmänsklighet och ansvar, på trygghet och arbetslinje.

Regeringens förslag till budget inom detta utgiftsområde ger just denna balans – en balans mellan trygghet och arbetslinje. Den ger stöd när det behövs som mest för att ge trygghet och utrymme för omställningar och ekonomisk ersättning. Regeringen ser samtidigt ett behov av att ge arbetsgivare stöd i olika avseenden.

Kristdemokraterna vill inte att karensavdraget ska tas bort. Det skulle vara alltför kostsamt och belasta våra småföretagare med en högre sjukfrånvaro och svårigheter att hålla kostnader under kontroll. Det skulle också leda till att den som redan står långt från arbetsmarknaden skulle få ännu svårare att få en anställning eftersom arbetsgivare skulle behöva bli ännu mer försiktiga med vem de anställer.

Förra veckan besökte jag Kvarnstrands i Ekenäs-sjön i Vetlanda kommun. Bolaget har verksamhet i både Sverige och Norge. Personalen utför exakt samma arbetsuppgifter och har samma arbetstider och samma förutsättningar. I bolagets verksamhet i Ekenäs-sjön i Sverige ligger sjukfrånvaron på 3 procent. I Norge ligger den på 10 procent. I Norge har man inget karensavdrag.

Fru ålderspresident! Kristdemokraterna vill ha ett Sverige där människans bästa står i centrum, där systemet finns för människan och inte tvärtom, där varje individ kan leva med värdighet även när livet förändras och där hjälpen och tryggheten är konkret. Regeringens budget visar att det går att förena trygghet och ansvar, medmänsklighet och hållbarhet, individens behov och samhällets resurser.

Fru ålderspresident! Här borde vi kunna stå enade för människans värdighet, för ett gemensamt samhällsansvar och för ett Sverige där omtanke och förnuft bär vår gemensamma framtid.
(Applåder)

Anf. 102 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Jag måste ta chansen, när ledamoten Rinaldo Miller säger i sitt anförande att Kristdemokraterna inte vill avskaffa karensavdraget. Och så tar Rinaldo Miller återigen upp Norge som exempel. Norge har ingen självrisk i sin sjukförsäkring medan Sverige har tre, som jag upplyste ledamoten om för en liten stund sedan.

Men jag undrar: Vad gäller egentligen? Vad är Kristdemokraternas politik? I den senaste partiledardebatten i SVT sa Rinaldo Millers partiledare Ebba Busch att hon var öppen för att titta på karensavdraget. Så vad är budskapet egentligen? Vill

Kristdemokraterna ha kvar det orättvisa karensavdraget, eller vill man, som Ebba Busch säger, titta på det?

Anf. 103 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Tack, ledamoten, för frågan!

Nej, Kristdemokraterna vill inte ta bort karensavdraget. Det min partiledare sa i en partiledardebatt var inte grundat i att partiet nu har ändrat sin ståndpunkt eller sin politik på något vis. Vi har hört tidigare under debatten att det kanske skulle finnas möjligheter att titta på det Sverigedemokraterna pratat om, ett alternativ. Men inte ens det är Kristdemokraterna inne på. Att ta bort karensavdraget skulle vara förödande för våra småföretagare. Vi hörde tidigare också att nio av tio jobb skapas av småföretagare. Vi kan inte utsätta dem för detta.

Så nej, Kristdemokraterna står fast vid det vi har sagt innan: Vi vill inte ta bort karensavdraget.

Anf. 104 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Då har jag nog ingen mer fråga, för det var ju väldigt bra besked från ledamoten Rinaldo Miller. Vad hennes partiledare säger i debatter spelar ingen roll – det ska vi inte bry oss om. Då vet vi det, alla som tittar på debatter och följer Ebba Busch. Det är nog Rinaldo Miller man ska följa i stället, om man vill veta vad Kristdemokraterna har för politik. Jag tackar för det.

När jag ändå har ordet vill jag passa på att upplysa Rinaldo Miller och alla andra som till äventyrs tittar: I vårt förslag till borttaget karensavdrag, som vi vill ta bort för att det är så orättvist och för att det är Sveriges arbetare som betalar priset i dag, har vi med ett högkostnadsskydd för små och medelstora företag med upp till 50 anställda, så att de kan få ersättning för höga sjuklönekostnader. Den typen av ersättning har Tidöpartierna tagit bort, så att små och medelstora företag i dag inte längre har möjlighet att ansöka om ekonomisk kompensation om de har höga sjuklönekostnader.

Vi håller med om att det är viktigt att man vågar anställa – att man vågar anställa även människor som har en sjukdomshistorik och människor som riskerar att bli sjuka. Därför innehåller vårt förslag ett ansvarsfullt utformat stöd. Men karensavdraget för Sveriges löntagare är orättvist och ska tas bort.

Anf. 105 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Jag är fantastiskt stolt över min partiledare Ebba Busch. Jag tycker att hon gör ett fantastiskt bra jobb. Om inte annat kan vi se det i förtroendemätningarna, där hon ligger väldigt högt, trots att vi är ett litet parti.

Men jag får väl gratulera Socialdemokraterna om Magdalena Andersson aldrig någonsin har uttalat sig mot ert partis politik och sagt någonting när hon har fått feeling. Jag skulle själv kunna gå i god för att det har hänt, men jag kommer inte att svära någon ed på det. Men jag gratulerar om det är så att Magdalena

Andersson aldrig någonsin har gått emot partiets politik i en partiledardebatt eller i något annat debattsammanhang.

Vi vill att så många människor som möjligt ska arbeta. Socialdemokraterna har under många år drivit heltidsresan: Alla människor ska ha rätt att jobba heltid. Men vi vet också att det finns människor som inte klarar att jobba heltid.

Jag hade önskat att Socialdemokraterna skulle prata mer om att låta människor jobba 100 procent av sin förmåga. Då skulle många människor kunna få jobba så mycket som de klarar och kunna få ersättning för den tid som de inte kan arbeta. Fler skulle kunna gå till jobbet och få känna sig värdefulla och ha en gemenskap där de kan känna sig delaktiga och efterfrågade.

Kanske kan vi börja diskutera detta tillsammans när vi lägger fast framtidens politik för det här området. Det handlar verkligen om ekonomisk trygghet för dem som drabbas av sjukdom men även för dem som har en funktionsnedsättning. Att få jobba 100 procent av sin förmåga är en viktig fråga.

(Applåder)

Anf. 106 ANDERS W JONSSON (C):

Fru ålderspresident! Det är lite spännande med riksdagsdebatten i den sena timmen när mörkret har lagt sig där ute. Vi får spännande besked från talarstolen, om partiledare som får feeling i partiledardebatter och ger besked som sedan inte gäller därför att partiet går emot. Jag hoppas att det blir fler sådana spännande avslöjanden under kvällen, men kanske inte att jag själv kommer att bidra med något.

I debatten om utgiftsområde 10 är det en intressant utgångspunkt att se på de målsättningar som riksdagen har lagt fast för utgiftsområdet. Den första är att vi ska ha en stabil nivå för sjuktagen i Sverige. Det har vi inte. De stiger sakta.

Den andra är att vi inte ska ha omotiverade regionala skillnader. Det har vi, och de minskar inte. Gotland har mycket lägre sjuktal än till exempel Värmland har.

Den tredje är att de skillnader som vi ser mellan män och kvinnor måste minska. De minskar inte i dag.

Det är förvånande att regeringen, när man inte uppnår dessa tre centrala målsättningar, inte kommer med förslag. Analys finns till viss del, men inga skarpa förslag.

Jag har tidigare i en replikomgång lyft fram just de stigande sjuktagen. Där finns det en tydlig analys. En bidragande orsak – kanske den viktigaste orsaken – är de förändringar som vi här i kammaren beslutade om, det vill säga att man skulle lätta på trycket vid prövningar vid 180 dagar och 365 dagar. Det var en förändring som vi gjorde. Jag röstade för den, för vi trodde att det skulle kunna vara bra och att fler människor snabbare skulle komma tillbaka i arbete. Där har både en utredning och Riksrevisionen visat att så inte är fallet.

Jag tolkar det ändå som att det finns en öppning från regeringen om att man måste titta på det här igen,

göra om analyserna, köra om statistiken och låta mer tid gå sedan pandemin. Om siffrorna står sig måste man ta dem på allvar och göra som utredaren föreslog: Gör om och gör rätt!

En annan del, som har diskuterats mycket under debatten men som kanske inte är så framträdande i betänkandet, handlar om karensavdrag. Jag har full förståelse för att det finns människor som lider av att det finns ett karensavdrag, inte minst i de yrken där man inte kan arbeta hemifrån.

Men jag reagerar också när det gång på gång i talarstolen sägs att man inte kan vara förkyld och vara hemma och vänta på att förkylningen ska gå över. En förkylning innebär inte per definition att man har rätt att uppbära sjukpenning. Man ska ju ha nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. Jag skulle vilja säga att väldigt många människor som har en förkylning ändå har goda möjligheter att utföra sitt arbete. Den där kopplingen har jag alltså väldigt svårt att se. Det är den nedsatta arbetsförmågan som avgör om man ska kunna vara hemma och ha sjukpenning eller inte.

Tar man bort karensavdraget, vilket förstås skulle upplevas positivt av några, vet vi att det drastiskt kommer att öka korttidsfrånvaron. Det kommer också att öka långtidsfrånvaron, för den är alltid kopplad till korttidsfrånvaron. Det innebär ökade kostnader för arbetsgivarna. Man kan inte bara räkna, som någon tidigare sa, på arbetsgivarens sjuklönekostnad. Det stora bortfallet för arbetsgivaren kommer ju att vara produktivitsbortfallet. Om nyckelpersoner i arbetet väljer att vara hemma när de blir snuviga påverkar det produktiviteten i företaget på ett väldigt allvarligt sätt.

Vidare innebär det förstås en kostnad för stat, region och kommun. Centerpartiet var det parti som införde karensdag, som det då hette, 1982. Vi var också det parti som i förhandlingar med Socialdemokraterna 1991–1994 såg till att karensdagarna återkom. Jag vill vara väldigt tydlig med att Centerpartiet inte har något intresse av att i kammaren rösta för att ta bort karensavdraget.

Det problem som vi har i Sverige är att vi fortfarande har bland västvärldens högsta skatter för att anställa, framför allt i småföretag och med låga löner. I ett läge där vi har en stigande arbetslöshet, bland de högsta i EU, är det därför en självklar åtgärd att sänka kostnaderna för att anställa. Därför är också en av de viktigaste delarna i Centerpartiets motion just sänkningar av arbetsgivaravgiften, som ju är sociala avgifter. Det är en sänkning av den totala arbetsgivaravgiften med 13,3 miljarder. Till en början är det en sänkning för småföretagen. Vi har förslag på hur det ska se ut.

När det gäller långtidsarbetslösa föreslår vi att det för den som har varit arbetslös ett ska bli slopad arbetsgivaravgift under två år.

Sedan gäller det de unga. Det är bara Spanien i EU i dag som har en högre ungdomsarbetslöshet än Sverige. Vår ungdomsarbetslöshet är delvis en följd av att en av de första saker Tidöregeringen gjorde var att kraftigt höja skatten för unga, vilket fick en tydlig

effekt i form av en ökad arbetslöshet. Nu har regeringen lagt fram ett förslag om att åter sänka den, men inte lika lågt som den tidigare var.

Också för människor som har ingångslöner vill vi ta bort arbetsgivaravgiften.

Just sjuklönekostnaderna är, som jag tidigare har sagt i en replikomgång, ett stort problem och en stor belastning för småföretagen, men inte för stora företag på samma sätt. Det var därför som alliansregeringen såg till att kompensera småföretagen för höga kostnader för sjuklön. Det var med tanke på småföretagen och, som jag tidigare har sagt, inte minst med tanke på människor med funktionsnedsättningar och människor som har en benägenhet att ha ofta återkommande sjukskrivningar.

När man från Tidöregeringens sida tog bort det fick det tydliga konsekvenser. Det är ett betydligt tuffare läge för småföretagen och inte minst för de människor som drabbas av att småföretagen i dag inte vågar anställa dessa människor.

Vi har i vårt budgetförslag föreslagit att ett högkostnadsskydd för småföretagens sjuklöner ska återinföras. Det är en viktig fråga för båda dessa grupper – både för småföretagare och för människor som i dag inte får arbete.

Fru ålderspresident! Våra ramar har fallit, så jag kommer inte att yrka på något. Men jag står helt och hållet bakom det särskilda yttrande som vi har lagt fram i utskottet.

Anf. 107 PATRIK KARLSON (L):

Fru ålderspresident! Jag tackar föregående talare, som i inledningen av sitt anförande lite humoristiskt uppbringade lite mer energi så här på kvällskvisten. Det behövs alltid. Man säger väl att kärleken är störst, men glädjen kommer på en god andraplats i alla fall.

Fru ålderspresident! När en människa drabbas av sjukdom ska samhället finnas där. Sjukförsäkringen är ett löfte om trygghet när arbetsförmågan sviktar och en bro tillbaka till arbetslivet när krafterna återvänder.

Vid det senaste årsskiftet var omkring 200 000 personer sjukskrivna, och en fjärdedel av dem hade varit det i över två år. Bakom varje siffra finns det en människa som ofta längtar efter att komma tillbaka till sin ordinarie vardag. Ju längre sjukfrånvaron varar, desto svårare blir återgången.

Grunden i sjukförsäkringen är dubbla löften – dels ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom, dels stöd vid återgång i arbete. Försäkringen ska med andra ord ge trygghet när man inte kan arbeta men också hjälpa den sjukskrivne att rehabiliteras och få tillbaka arbetsförmågan.

Arbetslinjen – att människor uppmuntras att arbeta – är central. Den bygger på en individuell bedömning av arbetsförmågan och har varit avgörande för att fler ska komma tillbaka i jobb. Den som kan och vill pröva att arbeta igen ska få hjälp och uppmuntran, inte mötas av några osynliga hinder.

Från och med nästa år införs en ny möjlighet för sjukskrivna att testa att arbeta under en kortare period

utan att förlora sin sjukpenning. Detta ger såväl individen som arbetsgivaren en provotid, ett andrum där man kan försöka hitta en väg tillbaka i lugn och ro utan att allt sätts på spel på en gång.

Fru ålderspresident! Runt om i Sverige finns mammor och pappor som slits mellan jobbet och sina barns behov. De älskar sina barn men tvingas oroa sig för ekonomin när barnets hälsa eller särskilda behov kräver deras tid. Det har skapat en ohållbar situation för många av de drabbade.

Men äntligen slipper föräldrar till barn med kroniska sjukdomar eller tuffa motgångar ta semester eller obetald ledighet för att finnas där för sitt barn. I budgetpropositionen för 2026 kommer det en reform som underlättar vardagen för dessa familjer. Vi utökar rätten till tillfällig föräldrapenning, så att föräldrar kan finnas där för sina barn. Det betyder helt enkelt att de ska kunna vabba för att vara med i förskolan eller skolan och instruera personalen om barnets vårdbehov. Det är ett exempel. De ska kunna vabba för att delta i viktiga möten med skolan om barnets sjukdom eller funktionsnedsättning, och de ska kunna vabba för att följa med sitt barn vid socialtjänstens utredningar när barnet kan behöva stöd. Det är riktigt bra att vi får till denna förändring.

Vi går också fram med förändringar som gör det möjligt för den som har sjuk- och aktivitetsersättning att studera på deltid och ha ersättningen vilande i motsvarande grad. Dessutom förlängs provotiden för unga med aktivitetsersättning som studerar – från sex till tolv månader. Det är ett bra budskap. Den som är sjuk men har ett uns av kapacitet att närma sig egen försörjning ska inte hindras av stelbenta regler. Genom att ge fler möjligheten att utbilda sig eller omskola sig trots att de har ersättning öppnar vi dörrar för att människor ska kunna växa, skaffa ny kunskap och kanske hitta ett arbete trots sin nuvarande hälsostatus.

Fru ålderspresident! Ett förslag som inte har fått riktigt lika stora rubriker i budgeten men som är betydelsefullt gäller det utvidgade sjukpenninggrundande inkomstskyddet för medföljande familjemedlemmar till statsanställda, biståndsarbetare med flera som tjänstgör utomlands. Det innebär till exempel att en medföljande make, maka eller partner till någon som är på utlandsuppdrag inte längre ska behöva förlora sin SGI under tiden utomlands. Det underlättar för fler anhöriga att följa med utan rädsla att stå utan trygghet vid hemkomsten.

Fru ålderspresident! För att sjuka ska kunna komma tillbaka krävs det inte bara regler utan också resurser och kunskap i våra system. Regeringen har sedan tidigare intensifierat arbetet med rehabilitering och tillskjutit resurser till Socialstyrelsen för deras uppdrag att stötta hälso- och sjukvårdens arbete med sjukskrivning och rehabilitering.

Det betyder rent praktiskt mer stöd ute i regionerna, till exempel för att sprida bättre arbetssätt så att den sjukskrivne får hjälp i rätt tid. Särskilt fokus läggs också på psykisk ohälsa. Där är frånvaron väldigt hög, och den fortsätter tyvärr att öka. Och vägen tillbaka

kantas ofta av svårigheter. Dessutom har bland annat metoden individanpassat stöd till arbete för personer med psykisk sjukdom och svag arbetsmarknadsanknytning införts.

Allt detta ligger helt i linje med vår övertygelse om att kunskap och tidiga insatser är nyckeln. Vi måste behandla orsakerna, inte bara betala ut ersättning.

Jag passar på att yrka bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 108 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru ålderspresident! Jag tror att de allra flesta svenskar, om de fick frågan, skulle vara överens om en sak. Jag tror att de skulle vara överens om att om du är för sjuk för att arbeta ska du inte behöva göra det och om du har en diagnos eller en funktionsnedsättning som gör att du inte kan arbeta ska du inte tvingas att göra det. Det ska helt enkelt gå att leva i trygghet och med en god levnadsstandard även om din hälsa begränsar dig i övrigt.

Jag skulle säga att det är själva grundtanken med att över huvud taget ha ett välfärdssamhälle med de trygghetssystem som vi har byggt upp. Alla som bor i vårt fantastiska land ska känna sig trygga med att de inte lämnas efter ifall de blir sjuka eller funktionshindrade. Men så är det inte, och det är en skam för vårt välfärdssamhälle.

I Sverige har vi en sjuk- och aktivitetsersättning som ges till personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. För dem som har arbetat tidigare baseras ersättningen på deras tidigare lön. För dem som inte har arbetat innan de förlorar arbetsförmågan, exempelvis för att de har studerat eller inte har hunnit hitta ett jobb, finns en garantinivå. År 2025 ligger den ersättningen på mellan 12 152 kronor och 13 622 kronor per månad före skatt, beroende på mottagarens ålder.

Var tredje mottagare av sjuk- och aktivitetsersättning får den på garantinivå. Det innebär att mer än 73 000 svenskar i dag får ut mindre än 10 000 kronor efter skatt från den ersättning som är tänkt att ersätta deras lön, kanske under resten av arbetslivet.

En av dem är en granne till mig i min bostadsrättsförening i Malmö, en kvinna i övre 40-årsåldern. År 2002, medan hon studerade till lärare, insjuknade hon i MS och förlorade en stor del av sin rörelseförmåga. Hon bedömdes oförmögen att arbeta. De första åren, innan hon fyllde 30, fick hon assistansersättning. Därefter har hon fått sjukersättning.

Eftersom hon var student och aldrig hade haft ett jobb innan hon blev sjuk har hon i över 20 års tid fått ersättning på garantinivå, alltså mindre än 10 000 kronor i månaden efter skatt. Eftersom hon heller aldrig kommer att kunna arbeta kommer hon att få ersättning på garantinivå resten av sitt så kallade arbetsliv fram till dess att hon uppnår riktåldern för pensionen. Då kommer hon att få garantipension och förmodligen få utnyttja andra delar av grundtryggheten i pensionssystemet.

Fru ålderspresident! Min granne har tur. Hon har en man som kan arbeta och som tjänar okej. De bor trångt, men de klarar sig. Många andra har inte samma tur. Det finns de som är ensamstående, de vars partner också är sjuka eller har en låg lön.

Varje år är det drygt 4 000 svenskar med sjuk- eller aktivitetsersättning som tvingas söka försörjningsstöd från kommunerna för att nå upp till nivån för skälig levnadsstandard. Nivån på ersättningen är inte till för att man ska kunna leva på den långsiktigt utan för att man ska klara sig tillfälligt i en kris.

Även bland dem som inte har rätt till försörjningsstöd är det många med sjuk- eller aktivitetsersättning som är fast i en situation där ersättningen inte täcker grundläggande behov och där varje krona måste balanseras mot hyra, medicin och mat.

Fru ålderspresident! Det är inte värdigt att tusentals kroniskt sjuka eller funktionsnedsatta svenskar får en ersättning som knappt går att leva på. Sverige förtjänar bättre än så. Garantinivån i sjuk- och aktivitetsersättningen måste vara tillräcklig för att man ska kunna leva tryggt och komfortabelt resten av tiden fram till pensionen. När vi satt i regering genomförde vi en mycket kraftig höjning av garantinivån, och i vårt budgetförslag höjer Miljöpartiet nästa år garantinivån i ersättningen med 500 kronor i månaden.

Långsiktigt behöver systemet dock helt ses över så att ersättningarna alltid garanterar en god levnadsstandard. Fler måste ges rätt till sjuk- och aktivitetsersättning, beviskraven måste sänkas och det måste bli lättare att engagera sig ideellt eller att testa på att arbeta eller studera utan att förlora rätten till ersättning. Detta har vi motionerat om här i riksdagen, och förslagen kommer att behandlas vidare senare i vår.

Tryggheten för kroniskt sjuka och funktionsnedsatta måste öka. Miljöpartiet välkomnar att regeringen och Sverigedemokraterna äntligen, i sin sista höstbudget, tar bort den orättvisa funkisskatten som de själva införde och som har inneburit att skatten på sjuk- och aktivitetsersättning har varit högre än skatten på arbete.

De senaste åren har regeringen och SD motiverat funkisskatten med arbetslinjen och behovet av incitament för att arbeta. Som om någon med kronisk sjukdom skulle bli frisk om man bara ville det tillräckligt mycket, om man skulle tjäna tillräckligt mycket på det. Nu har regeringen till slut insett sitt misstag. Det är orimligt att någon som utan egen förskyllan inte kan arbeta ska betala mer i skatt än en löntagare, och det gläder mig att Tidöpartierna äntligen har lyssnat på Miljöpartiet och på funktionsrättsrörelsen, som har krävt denna utjämning i flera års tid.

Fru ålderspresident! En annan fråga som berör många, både anställda och arbetsgivare, är frågan om ersättning för höga sjuklönekostnader. I dag får omkring 60 000 arbetsgivare stöd från staten för att täcka höga sjuklönekostnader när deras anställda är sjuka. Det är en ersättning som regeringen har beslutat att successivt avveckla. De flesta arbetsgivare som mottar stödet är småföretagare, och även om ersättningen som

de tar emot i snitt motsvarar cirka 5 procent av företagens totala sjuklönekostnader, kan en enskild sjukskrivning för en småföretagare innebära en mycket större ekonomisk belastning än för snittet.

Utan stödet riskerar det att bli svårare för småföretag att anställa personer med sjukdomshistorik, trots att de i övrigt är fullt arbetsföra, eftersom de ekonomiska riskerna för företagen blir för stora. Och för de arbetsgivare som drabbas av flera sjukskrivningar kan de höga sjuklönekostnaderna de för med sig omöjliggöra ytterligare anställningar eller viktiga investeringar i verksamheten. Därför vill vi i Miljöpartiet att ersättningen ska finnas kvar, för att underlätta för småföretagare, främja fler anställningar och förbättra möjligheten till återkomst i arbete för personer med en historik av många sjukdomar.

Fru ålderspresident! Sverige förtjänar bättre än vad den här regeringen ger oss. Sverige förtjänar ett trygghetssystem som faktiskt erbjuder trygghet för våra sjuka och funktionsnedsatta. Sverige förtjänar ett välfärdssystem som faktiskt levererar välfärd till alla våra invånare. Sverige förtjänar en regering som faktiskt prioriterar behoven hos de mest behövande framför vinsterna för de mest välbärgade.

Miljöpartiet erbjuder det alternativet, och jag ser fram emot nästa mandatperiod, när vi i regering kommer att vara med och se till att det blir verklighet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

§ 6 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU3
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer
och barn (prop. 2025/26:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 109 DANIEL PERSSON (SD):

Fru ålderspresident! Vi ska nu debattera socialförsäkringsutskottets betänkande SfU3, och jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Vi sverigedemokrater värnar familjen, och vi menar att trygga familjer är grunden i ett välmående samhälle. Att vara förälder innebär ett särskilt ansvar. De flesta föräldrar värderar ledig tid med familjen högt, och det är viktigt att det finns perioder av ledighet för att spendera tid med sin familj.

Vår utgångspunkt i familjepolitiken är barnens bästa och att det ska finnas förutsättningar för familjen att få ihop livspusslet och finna tid för varandra. Det familjepolitiska stödet ska bidra till att barnhushållen kan nå en god ekonomisk levnadsstandard. De riktade stöden gör skillnad. Men det finns stora skillnader mellan olika barnhushåll som är bestående när det gäller nivå och utveckling av den ekonomiska standarden. Hushåll som har en svag anknytning till arbetsmarknaden riskerar att ha en sämre ekonomisk standard.

Fru ålderspresident! Förmånerna som tas upp i detta betänkande kan inte ensamma bidra till att säkra en god ekonomisk levnadsstandard för de svenska familjerna. Att föräldrarna förvärvsarbetar har stor betydelse för familjens ekonomi, och det är så en god ekonomisk standard uppnås. Regeringen och Sverigedemokraterna menar att det måste löna sig att arbeta. Det behövs en föräldraförsäkring som möter upp dagens behov och är flexibel.

Under den här mandatperioden har Tidöpartierna gjort det möjligt att överlåta föräldrapenningen i en bredare krets, vilket underlättar att kombinera familjeliv och arbetsliv. Sedan har vi även utökat antalet dubbelldagar från 30 till 60, och dessa kan tas ut till dess barnet är 15 månader. Tanken med dubbelldagarna är att föräldrarna tillsammans ska få möjlighet att knyta närmare band till barnet i ett tidigt skede när barnet har kommit till världen. Dubbelldagarna har visat sig ha flera positiva effekter samt ge ökad valfrihet för föräldrarna. De lägger en bra grund för ett gemensamt ansvar för omsorgen under barnets uppväxt. Det finns även studier som visar att dubbelldagarna har en positiv effekt på mammors hälsa.

För att ytterligare stärka förutsättningarna för föräldrar att förena arbete med familjeliv utvidgas rätten till vab. Detta kommer att underlätta för föräldrar till barn med sjukdom, skada eller funktionsnedsättning eller för föräldrar som ofta behöver ha kontakt med skola, hälso- och sjukvård eller socialtjänst.

Fru ålderspresident! Vi vet att inflationen har orsakat ekonomiskt tuffa år för många hushåll, inte minst för barnhushåll. Men det finns tecken på ljusning i ekonomin. Om prognosen står sig kommer vi att ha en tillväxt på drygt 3 procent under 2026. Inflationen ligger på en rimlig och stabil nivå och nära inflationsmålet, och reallönerna kommer att öka under 2026.

Regeringen och Sverigedemokraterna kommer att stötta familjerna bland annat genom att matmomsen kommer att sänkas från 12 till 6 procent under 2026, och regeringen räknar med att prissänkningen nästan fullt ut kommer att föras över till butikspris – exempelvis en typisk barnfamiljs matkassekostnad kommer att minska med cirka 6 500 kronor per år.

Gällande bostadsbidraget har de övre gränserna för den bostadskostnad som bostadsbidraget beräknats utifrån inte höjts sedan 1997. Regeringen och Sverigedemokraterna höjer nu bostadsbidraget. Det ger som mest 800 kronor mer per månad för familjer med ett barn och 1 000 kronor mer per månad för familjer med två eller fler barn.

Fritidskortet är nu på plats. Hushåll som får bostadsbidrag kan få upp till 2 000 kronor per barn, medan grundbeloppet är 500 kronor. Det är inte bara ett stöd till familjerna. Det är också en de största folkhälsoreformerna på många år och möjliggör för en aktiv fritid.

Fru ålderspresident! Slutligen: Sverige har en av världens mest generösa föräldraförsäkringar. Det ska vi vara stolta över. Vi sverigedemokrater vill fortsätta

att göra den mer flexibel för att möta familjernas behov.

Jag vill återigen yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 110 TONY HADDOU (V) replik:

Fru ålderspresident! Jag vill tacka för anförandet.

Under den här regeringen och Sverigedemokraterna har allt fler människor i Sverige fått vända sig till välgörenhet för att klara sin vardag. Fattigdomen breder ut sig och växer. Människor får välja mellan att kunna sätta mat på bordet till sina barn eller betala hyran.

Det var väldigt stora och inspirerande ord från ledamoten, från partiet som bland annat stoppade ett höjt barnbidrag.

Min fråga handlar om den situation vi är i och hur vi ska kunna vända den här utvecklingen. Över en halv miljon är arbetslösa, och ledamoten pratar alltså om att det ska löna sig att arbeta. Sedan regeringen tillträdde har vi fått 100 000 fler arbetslösa. Jag känner helt ärligt inte till en enda arbetsmarknadsåtgärd som den här regeringen gör, förutom att de byter arbetsmarknadsminister en gång om året. Det finns så många arbetslösa där ute, och ledamoten pratar om att det ska löna sig att arbeta.

Det som har hänt under den här regeringen och Sverigedemokraterna är att de, under en massarbetslöshet, gick fram med försämringar i a-kassan och sänkta ersättningar även i aktivitetsstödet. Det blev inga fler jobb utan bara tomma plånböcker.

Varför, Daniel Persson, har ni inte, under denna massarbetslöshet, skyddat hushållen – barnfamiljer och ensamstående? Köerna till välgörenhetsorganisationerna växer. Fattigdomen breder ut sig. Varför har ni inte skyddat hushållen? Varför har ni inte sett till att barnfamiljer får det bättre? Varför stoppade Sverigedemokraterna exempelvis ett höjt barnbidrag?

Anf. 111 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Fru ålderspresident! Tack så mycket för din fråga, ledamoten Tony Haddou!

Barnfamiljerna anses vara den stora vinnaren i nästa års budget. Det finns räkneexempel där en barnfamilj kan få upp till 3 700 kronor mer i månaden nästa år.

Men vi har fler åtgärder som kommer att träffa barnfamiljerna. Regeringen och Sverigedemokraterna har levererat förslag som kommer att göra elkostnaderna mer förutsägbara för hushållen. Ett högkostnads-skydd skyddar mot mycket höga elpriser, och energiskatten på el sänks.

Vi kommer även att sänka avgiften för förskola och fritidshem, som ytterligare ett led i att stötta barnfamiljerna. Det är dyrt att ha barn på förskolan, till följd av den höga inflation vi har haft. Inom ramen för maxtaxan sänker regeringen därför nivån för hur höga avgifter kommunerna får ta ut. På så sätt sänks förskoleavgiften. För en familj med en polis och en sjuksyster och barn på tre och fem år kan det innebära en sänkt

avgift med 4 500 kronor per år. Det är ett riktat stöd till barnfamiljerna.

Vi håller även priserna på drivmedel på rimliga nivåer. Det gynnar barnfamiljer, speciellt på landsbygden, som behöver skjutsa barnen till fritidsaktiviteter. Man ska också veta att när vi håller priset på drivmedel på en rimlig nivå höjs inte priserna på varor och tjänster till följd av höga drivmedelspriser. Det hade varit förödande, för både familjer och övriga hushåll, om vi hade haft socialdemokratiska drivmedelspriser.

Detta är satsningar som vi gör för att stötta barnfamiljerna.

Anf. 112 TONY HADDOU (V) replik:

Fru ålderspresident! Jag och ledamoten lever i väldigt olika verkligheter. Ledamoten säger att barnfamiljer är vinnare med denna budget, när barnfattigdomen ökar markant i Sverige och när människor får vända sig till välgörenhetsorganisationer för att klara vardagen. De som har det tuffast är bland annat ensamstående. Man får välja mellan att sätta mat på bordet eller betala hyran. Så ser Sverige ut under Sverigedemokraterna.

Ledamoten talar om exempelvis sänkt pris på drivmedel här. Då måste jag fråga: Hjälper det den som inte längre har ett jobb att ta bilen till? Hjälper det den som blir tvungen att sälja bilen, på grund av ledamotens politik där man under en massarbetslöshet ser till att sänka ersättningar? Det är för mig helt obegripligt. Vi lever i helt olika verkligheter. Jag kan inte begripa det.

Faktum är att Sverigedemokraterna valde att, förutom att i förhandlingar sätta ett starkt stopp för ett höjt barnbidrag, prioritera att gå fram med skattesänkningar för de allra rikaste. Det var det man satsade på med den här budgeten. De rika är vinnarna med den här budgeten. De får varje månad de där extra tusenlapparna, som de inte ens behöver men som däremot hade gjort skillnad för barnfamiljer. Det är det jag inte begriper.

Den skattesänkning som man har gjort har en väldigt skev fördelningsprofil. De som lämnas efter av den här regeringen är barnfamiljerna. Så ser verkligheten ut. Under de här åren har man alltså lyckats få Sverige att gå från att vara ett välfärdssamhälle till att vara ett välgörenhetssamhälle.

Här talar ledamoten om en verklighet där de här barnfamiljerna är vinnare. Jag hoppas verkligen att ledamoten ger sig ut i verkligheten och ser hur fattigdomen breder ut sig bland barnfamiljerna.

Anf. 113 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Fru ålderspresident! Tack, ledamoten, för din kompletterande fråga!

Som jag sa i mitt tidigare svar finns det ändå beräkningar som säger att barnfamiljer är de stora vinnarna i nästa års budget. En barnfamilj kan få upp till 3 700 kronor mer i månaden jämfört med i år.

Ledamoten påstår att barnfattigdomen ökar markant. Jag tror att ledamoten har Rädda Barnens

barnfattighedsrapport i åtanke. Visst har vi fattiga familjer i Sverige. När det gäller barnfattighedsrapporten har jag hört även andra ledamöter säga att barnfattigheden har ökat med 100 000 barn. Men då säger man inte hela sanningen.

Barnfattighedsrapporten berör åren 2019–2023. För 2023 har man använt en reviderad beräkningsmodell, och när man har gjort det och jämfört med den andra beräkningsmodellen har man fått det till att 100 000 fler barn lever i ekonomisk utsatthet.

Det ska sägas att vi har barn som lever i ekonomisk utsatthet. Det ska vi inte blunda för. Men ledamoten säger att det ökar explosionsartat. Jag skulle vara lite försiktig med att säga att det är sanningen. Men Sverigedemokraterna och regeringen har som sagt fler åtgärder som kommer att träffa barnfamiljerna, vilket jag redogjorde för i mitt anförande och i mitt förra svar.

Jag tycker att också fritidskortet är en bra satsning. Vissa barnfamiljer kan få upp till 2 000 kronor för olika fritidsaktiviteter, och övriga barnfamiljer kan få upp till 500 kronor. Det är ett stöd till barnfamiljerna. Det är också en stor folkhälsoreform som vi gör.

Anf. 114 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)
replik:

Fru ålderspresident! Barnfattigheden har ökat enormt den här mandatperioden. Rädda Barnen konstaterade för någon månad sedan att vart åttonde barn i Sverige lever i fattigdom. Läget har blivit sämre för varje år. Visst är det ett annat mått än vad Rädda Barnen har använt tidigare. Men det är ett bättre mått, och de har ändå jämfört med tidigare år. Att Sverigedemokraterna vägrar att inse detta och vägrar att lyssna på de studierna säger kanske någonting annat än vad Sverigedemokraterna vill.

Vi ser att barnfattigheden ökar. Men under de här åren har regeringen och Sverigedemokraterna gjort väldigt lite. Man har till exempel låtit bli att höja barnbidraget. Höjningen av bostadsbidraget, som Daniel Persson skryter om, motsvarar mindre än hälften av den sänkning av bostadsbidraget som Daniel Persson och hans kollegor i Tidöpartierna genomförde i sin förra budget. Barnfamiljerna kommer att få mindre i plånboken nästa år än vad de fick förra året. Det är en matematisk formel som är väldigt enkel att räkna ut.

Då har vi inte ens pratat om den fruktansvärda fattighedsreform som Sverigedemokraterna och regeringen driver på för. Alla experter, vare sig de jobbar på Finanspolitiska rådet, Rädda Barnen eller högskolor och universitet runt om i landet, är överens om att denna fattighedsreform kommer att öka barnfattigheden. Den kommer att öka utanförskapet, kriminaliteten och den psykiska ohälsan och sänka skolresultaten.

Jag ställer mig frågande till Daniel Perssons goda stämning och hans bedömning av läget. Min bedömning är att Tidöpartierna gör saken värre.

Anf. 115 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Fru ålderspresident! Jag tackar ledamoten Malte Tängmark Roos så mycket för frågan.

Rädda Barnens barnfattighedsrapport från 2025 berör åren 2019–2023. För år 2023 använde man en reviderad beräkningsmodell. Då hamnade han på 276 000 barn som levde i ekonomisk utsatthet. Med den beräkningsmodellen var 2020 antalet barn som levde i ekonomisk utsatthet 321 000. Till 2023 hade det alltså skett en minskning med 45 000 barn. Men jag kan hålla med om att det skedde en viss ökning – med 16 000 barn – mellan åren 2022 och 2023 enligt den nya modellen. Enligt den tidigare beräkningsmodellen var det 175 000 barn som levde i ekonomisk utsatthet år 2023. Den ekonomiska utsattheten bland barn minskade mellan åren 2019 och 2022 och fortsatte att minska under 2023 enligt den gamla beräkningsmodellen.

Regeringen och Sverigedemokraterna höjer nu bostadsbidraget, vilket ger max 800 kronor mer för en familj med ett barn och max 1 000 kronor mer för en familj med två eller fler barn. Bostadsbidraget har inte höjts sedan 1997. Det är alltså flera regeringar som har suttit vid makten sedan dess och inte gjort någonting åt det här. Men nu höjer Tidöpartierna bidraget. Det är en höjning som kommer att träffa rätt och ge ett välbehövligt stöd.

Anf. 116 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)
replik:

Fru ålderspresident! Om Daniel Persson inte vill tro på Rädda Barnen kanske han kan tro på Sveriges Stadsmissioner, som släppte sin fattighedsrapport i oktober. Även den visade på ökad fattigdom i Sverige. Vi har i stort sett varje år den här mandatperioden sett larmrapporter från civilsamhället som visar hur svår den ekonomiska situationen är för Sveriges barnfamiljer. Vill Sverigedemokraterna inte kännas vid det får det stå för dem.

Att regeringen och Sverigedemokraterna nu höjer bostadsbidraget är jättevälskommet. Jag står till hundra procent bakom det. Vi har kämpat länge för det. Vi har massvis med förslag på hur vi kan förbättra bostadsbidraget. Det stämmer att det har urholkats sedan 1997. Men förra året sänkte Sverigedemokraterna bostadsbidraget med upp till 2 100 kronor. De pengarna försvann i år för barnfamiljer. Sedan ska ni stoppa tillbaka 800 till 1 000 kronor nästa år. Ja, men det är fortfarande 1 100 kronor mindre än vad barnfamiljerna fick förra året.

Vad gäller detta med att barnfamiljerna kommer att få det bättre: SCB säger att en ensamstående tvåbarnsmamma kommer att få cirka 1 250 kronor mer i månaden nästa år med regeringens politik. Då har man räknat med höjning av bostadsbidraget, sänkt skatt på lön och så vidare. Det är den totala förbättringen för ensamstående tvåbarnsmammor, enligt SCB. Som sagt: Det är fortfarande mindre än det man sänkte bostadsbidraget med förra året. Även när man räknar ihop allting som blir så mycket bättre med den här regeringens

förslag och den här regeringens budget får de mindre pengar i plånboken nästa år än vad de fick förra året. Ni kommer inte ifrån den enkla matematiken, Daniel Persson.

Anf. 117 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Fru ålderspresident! Jag tackar ledamoten Malte Tängmark Roos så mycket för frågan.

Jag måste poängtera att det finns familjer som lever i ekonomisk fattigdom, om jag nu var otydlig i mitt förra svar.

Det tillfälliga bostadsbidrag som ledamoten hänvisar till var just tillfälligt, vilket innebär att det måste finnas ett slut. Det förlängdes i flera omgångar. Som ledamoten mycket riktigt säger har det nu försvunnit. Ett tillfälligt stöd måste någon gång nå sin ände. Det är rätt.

Men som sagt kommer vi nu med en höjning. Vi har inte höjt bostadsbidragen på nästan 30 år. Att Sverigedemokraterna och regeringen nu gör den här höjningen är också viktigt att poängtera.

Det finns skillnader mellan Miljöpartiets anslag och Sverigedemokraternas och regeringens anslag på det här utgiftsområdet. Miljöpartiet vill satsa 8,9 miljarder mer än regeringen och Sverigedemokraterna. Det kanske kan låta väldigt bra att man vill satsa och ge barnfamiljerna mer bidrag, men det ska också finansieras på något sätt. För Miljöpartiets del innebär det att man vill se höjda direkta skatter på arbete, höjda arbetsgivaravgifter, höjda skatter på hushållens kapital, höjda skatter på företagsvinster och höjda skatter på konsumtions- och insatsvaror. Det är inte en budget för tillväxt. Det kommer inte att löna sig att arbeta. Incitamenten att gå från bidrag till arbete raderas ut helt. Utan tillväxt kommer våra barnfamiljer att få det sämre.

Vi har en budget som kommer att ge tillväxt. Sveriges hjul kommer att börja snurra nästa år. (Applåder)

Anf. 118 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru ålderspresident! Jullovet närmar sig. Vissa föräldrar ser fram emot att se barnens ögon tindra vid julkappsöppningen efter julbordet. De ser kanske fram emot att få gå på äventyrsbad eller bio, hälsa på släkten eller åka på semester. För andra innebär däremot jullovet ångest, inte minst för många av landets ensamstående. Där ställs oftare andra frågor, av typen: Kommer jag att behöva gå till Svenska kyrkan i år igen för att be om en julkapp? Hur ska jag ha råd med lunch till barnen när de inte får den i skolan?

Många barnfamiljer i Sverige har det väldigt tufft just nu. Matpriserna är höga, och hyrorna har skenat. Även arbetslösheten har ökat i vårt land. I regeringens egen budget, som vi debatterar här i dag, står det: "Variationen mellan olika hushållstyper är stor och familjepolitiken har störst betydelse för hushåll med en ensamstående kvinna med ... barn." Låt därför dagens debatt handla om henne och hennes barn och om vad den familjeekonomiska politiken kan göra för dem!

För den politiker som är villig att lära sig om verkligheten är det inte svårt att se hur illa det faktiskt är. En mamma berättade för mig att hon dricker te när barnen äter, så att hon ska kunna spara pengar.

En annan mamma berättar att hon har ångest medan hon leker med sonen och hans plastdinosaurier. Hon vet inte hur hon ska kunna betala för maten som hon tog på avbetalning hos Klarna.

Två mammor berättade för mig att de silvertejpar sina handfat. Ytterligare en mamma berättade att hon får ångest när hon lånar pengar av sin egen mamma, för hon har ju redan en så skral pension.

Här kommer den rimliga motfrågan: Vad är regeringens ansvar i detta? Var är den familjeekonomiska politiken som ska hjälpa den ensamstående undersköterskan som har två barn? Hon jobbar, men hennes lön räcker inte till.

Svantesson fikar med matjättarna. Det hjälper inte. Kristersson talar om ljusare tider. Men det betalar inte en ny vinterjacka. Regeringen slaktar tillägget i bostadsbidraget inför sommaren.

Organisationer inom civilsamhället skriver samtidigt rapporter där man undrar om det är deras ansvar i stället för politikens att hjälpa barnfamiljer med de mest basala behoven.

Socialförsäkringsministern har valt att inte delta i dagens debatt. Men jag vill ändå syna hennes och Moderaternas vanligaste svar när vi debatterar barnfattigdom i kammaren: Skaffa er ett jobb. Jag har redan nämnt att många har ett jobb att gå till, men att lönen ändå inte räcker till om man exempelvis arbetar inom vården.

Men om du inte har ett jobb, vad gör regeringen för att du ska få det? Svaret är enkelt. Titta på propositionslistan. Den ekar väldigt tom. Regeringen gör ytterst lite, trots att vi ligger i Europas absoluta bottenliga när det gäller arbetslöshet.

Var är arbetsmarknadspolitiken som ska ge fler jobb, och som också skulle dra fler barn och deras familjer ur fattigdom? Jag efterlyser den. Jag efterlyser den på samma sätt som jag efterlyser ett höjt barnbidrag. Även det skulle leda till tillväxt.

Ger vi skattesänkningar till rika människor lägger dessa pengarna på ett sparkonto. Men om vi ger 2 400 kronor till en barnfamilj på ett år kommer de pengarna att gå till vinterjackor, stövlar och badbyxor, och entréer till bio kommer att lösas.

Det skapar också jobb. Att som sista land i Norden inte vilja göra en satsning i likhet med att höja barnbidraget är inte bara okänsligt mot barnfamiljerna. Det är också osmart, för det motverkar tillväxt som vi hade behövt.

Orimliga prioriteringar från regeringens sida gör att de svenska barnfamiljerna har burit kostnadskrisen på sina axlar. De är väldigt trötta nu. Målet om god familjeekonomi känns avlägset.

Jämställdhetsmålet i föräldraförsäkringen kommer vi inte heller att nå eftersom Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna vill avskaffa de reserverade månaderna som vi redan har, vilket även går emot EU som

säger att två månader ska vara reserverade. Även där är läget låst.

Jag kan åtminstone glädjas åt att regeringen har lyssnat till vårt socialdemokratiska tjat om att utöka möjligheten till vård av sjuka barn, vab.

Är du exempelvis förälder till ett barn med diabetes underlättar det enormt att nu kunna använda det verktyget till att exempelvis kunna introducera mediciner för skolans personal. Detta kommer från en utredning som tillsattes när vi var i regeringsställning, och vi välkomnar att regeringen åtminstone genomför denna förbättring.

Vi närmar oss ett nytt år, fru ålderspresident. Det är ett år där vi går till val på att höja barnbidraget med 200 kronor och att reformera bostadsbidraget så att det blir rimligt och ger mer till den som behöver det.

Vi vill bygga fler bostäder och minska trångboddheten. Vi vill ge lovlunch så att barnen slipper gå hungriga. Vi vill göra kollektivtrafiken gratis exempelvis på sommaren, så att du kanske kan ta dig till det första sommarjobbet.

Vi ska få igång tillväxten och dra upp Sverige ur det arbetslöshetsträsk som vi just nu befinner oss i. Vi ska skapa ett bättre Sverige även för landets barnfamiljer, och vi ska göra det tillsammans.
(Applåder)

I detta anförande instämde Malte Tängmark Roos (MP).

Anf. 119 ULRICA HEINDORFF (M):

Fru ålderspresident! Att bli förälder är det absolut största som har hänt mig. Att få bli mamma till Nils och Stina är det finaste och mest utmanande uppdrag, inklusive riksdagsuppdraget, som jag tagit mig an i livet.

När man blir förälder får man se nya delar av samhället men också nya delar av sig själv. Det är barnmorskemottagning, förlossningsvården, eftervården, en av världens mest generösa föräldraförsäkringar, vab, vardagspusslet och den ständiga otillräckligheten.

När man har blivit förälder blir det en del av ens identitet som man bär med sig för resten av livet. Därför ligger dagens debatt om ekonomisk trygghet för familjer och barn mig extra varmt om hjärtat.

Fru ålderspresident! Detta utgiftsområde omfattar ungefär 100 miljarder kronor. Så att ni där hemma hänger med kan jag nämna att det är bland annat barnbidrag, föräldraförsäkring, bostadsbidrag, underhållsstöd och omvårdnadsbidrag.

Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren för familjer med och familjer utan barn.

Här gör regeringen flera viktiga insatser genom att stärka arbetslinjen, göra det mer lönsamt att arbeta och ge barnfamiljer större frihet att själva forma sin vardag.

Fru ålderspresident! När vi läser om utgiftsområde 12 på sidan 20 står det: Förvärvsarbete har en

avgörande roll för den ekonomiska standarden. Det låter ganska byråkratiskt och krångligt. Men på vanlig svenska betyder det att den viktigaste faktorn för att familjer ska ha goda ekonomiska förutsättningar är att människor kommer i arbete.

Vi moderater står på hårt arbetande människors sida, och vi gör det på goda grunder. Vi vet att det inte bara är bra för individen att gå till ett arbete. Det är också bra för individens familj och för hela samhället.

Fru ålderspresident! En reform som nu genomförs är den utökade möjligheten till vab som införs den 1 januari. Den är till för föräldrar till barn med en funktionsnedsättning eller en sjukdom och som behöver komma till skola och förskola, ha möten om egenvård och så vidare.

Det kämpade jag hårt för i socialutskottet under förra mandatperioden. Jag är nu så glad att det blir verklighet. Det gäller till exempel föräldrar som har barn med diabetes när de behöver instruera förskolepersonal eller skolpersonal.

Vet ni hur det var tidigare? Då fick de ta semester för att hjälpa sitt barn eller instruera lärarna eller förskolepersonalen. Det behöver de inte längre, utan de kan ta vab. Det tycker jag är väldigt bra.

Fru ålderspresident! Låt mig ta ett litet axplock av det som den moderatledda regeringen gör för barnfamiljer. Den andra sidan vill gärna att vi ska stå här och skämmas. Jag skäms inte.

Vi har bekämpat inflationen. Den var 10 procent när vi tillträdde. Den är i dag nere på 2,3 procent.

Vi har sänkt skatten för vanligt folk. Vi kan ta en vanlig familj med en polis och en sjuksköterska. De är säkert i vänsterpartiernas ögon höginkomsttagare, men jag är inte helt säker på att de själv känner sig som det. De har nu 5 000 kronor mer i månaden.

Man kanske tror därhemma att jag säger fel. Men de har 5 000 kronor mer om man jämför 2022 med 2025 eller 2026. Det är ganska mycket pengar. Det är ett sätt som vi stärker barnfamiljerna på. Det är inte småpengar. Det handlar inte om hundralappar utan om tusentals kronor.

Vi sänker matmomsen nästa år. Vi har infört fritidskortet, så att de barnfamiljer som uppbär bostadsbidrag får en stöttning på 2 000 kronor för att kunna delta i fritidsaktiviteter.

Jag kan fortsätta: Vi sänker skatten på el, bensin och diesel. Att tanka bilen är i dag 500 kronor billigare än det var när vi tillträdde. Det gör stor skillnad för vanliga familjer, som bor på landsbygden och som sliter varje dag och åker till arbetet. Vi har också sänkt förskoleavgiften.

Avslutningsvis, fru ålderspresident: Den moderatledda regeringen har verkligen tagit krafttag. Jag vill inte höra en gång till att vi inte gör någonting för att stärka barnfamiljerna. Det är hushållen och barnfamiljerna som har varit det stora fokuset utöver bekämpandet av inflationen. Vi har sänkt skatterna och gett föräldrar större frihet att forma sin egen vardag.

Framför allt har vi gjort det tydligt att arbete är vägen till både ekonomisk trygghet och välbefinnande. Det

är när föräldrar går till arbetet varje dag som vi minskar utanförskapet. Vi minskar också risken för att man ärver sitt utanförskap.

Det är så vi bryter utanförskapet och bygger ett rikare och tryggare Sverige, familj för familj, reform för reform.

(Applåder)

Anf. 120 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)
replik:

Fru ålderspresident! I förra veckan ställde jag en fråga till statsminister Ulf Kristersson angående Rädda Barnens rapport från tidigare i höstas, där det konstaterades att 276 000 barn, alltså vart åttonde barn, i Sverige lever i fattigdom. Det motsvarar ungefär att tre elever i en normalstor svensk skolklass växer upp i fattigdom och ekonomisk utsatthet.

Regeringen valde i sin budget, som ledamoten Heindorff står här och förespråkar, att inte höja barnbidraget. Den så kallade historiska höjningen av bostadsbidraget för barnfamiljer motsvarar alltså mindre än hälften av den summa som regeringen sänkte bostadsbidraget med i år, då regeringen tog bort tillägget i bostadsbidraget.

Många experter varnar för att flera av regeringens reformer av trygghetssystemen, exempelvis bidragstaket och kvalificeringskraven till välfärden, riskerar att öka barnfattigdomen när de genomförs. Det är något som det faktiskt är värt att skämmas över, om jag ska referera till ledamotens anförande.

Jag frågade därför statsministern vad regeringen faktiskt gör för att minska barnfattigdomen i Sverige. Svaret jag fick var: I en lågkonjunktur kommer det alltid att bli tuffare. I en högkonjunktur blir det lättare. Så har det alltid varit.

Så säger alltså er statsminister. Jag tycker personligen inte att det var ett så värst bra svar, så jag tänkte fråga ledamoten Heindorff när jag nu har chansen vad Moderaterna och regeringen gör för att minska barnfattigdomen i Sverige i dag. Jag är inte nöjd, i alla fall.

Anf. 121 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Fru ålderspresident! Miljöpartiet är ändå att lita på! Oavsett frågan blir svaret alltid bidrag. Det känns likasom gott att man vet var man har Miljöpartiet, så även i denna fråga. Svaret blir alltid bidrag.

Jag vill ändå titta lite närmare på budgeten, för det är rätt bra att göra det i de här sammanhangen när man pratar om utsatta familjer. Jag hoppas att ledamoten har tittat på den del som kallas för varaktigt låg ekonomisk standard, som är ett vedertaget mått. I budgeten nämns att andelen med varaktigt låg ekonomisk standard inte har förändrats nämnvärt över tid – under de senaste nio tio åren tror jag att det är – om man pratar om personer. Om man däremot pratar om hushåll ser man en betydande minskning av andelen hushåll med varaktigt låg ekonomisk standard. Jag tycker att det väcker eftertanke.

Låt oss titta vidare på siffrorna, för det här är ett rätt intressant och bra mått. För hushåll med två inrikes

födda föräldrar är andelen med varaktigt låg ekonomisk standard 0,6 procent, alltså extremt låg. För hushåll med två utrikes födda personer är det i stället 7,5 procent. Då behöver man komma till konklusionen att det inte är bidragen vi ska öka utan utanförskapet vi ska bryta.

Mycket av det som vi har gjort de senaste tre åren handlar om att bryta utanförskapet. Det är en stor bidragsreform i tre delar som regeringen nu kommer att göra som kommer att bryta utanförskapet. Det är en stram asylinvandring som kommer att bryta utanförskapet. Det är en riktig integrationspolitik som kommer att bryta utanförskapet. Det är inte höjda bidrag. (Applåder)

Anf. 122 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)
replik:

Fru ålderspresident! Ulrika Heindorff påstår att hennes ”bidragsreform” eller fattigdomsreform, som är den korrekta benämningen, kommer att bryta utanförskapet.

Men alla experter är överens om att det är totalt tvärtom; detta kommer att öka fattigdomen, utanförskapet, kriminaliteten och den psykiska ohälsan samt försämra skolresultaten. Man kan läsa alla de olika remissinstansernas svar, man kan fråga forskare, man kan fråga civilsamhället och man kan kolla på vad som händer i Danmark. Det är inte svårare än så.

Vi gillar bidrag; det stämmer. Vi tycker att man ska ge bidrag till dem som behöver det. Det är därför vi har ett trygghetssystem i Sverige. Bidragen ska inte ersätta en bra lön. Det viktigaste vi kan göra för människor i Sverige är att se till att de får en bra lön. Det håller vi med om helt och hållet. Men det är många i Sverige som har en lön, som går till jobbet, som jobbar heltid och som ändå inte klarar att få ekonomin att gå ihop. Varför då? Jo, de får för låga löner. Ska vi låta dem vara? Ska vi bara strunta i dem?

Det är klart att vi ska ha bra trygghetssystem som hjälper dem. Vi behöver ha ett bra bostadsbidrag som stöttar och hjälper människor. Vi behöver ha barnbidrag som täcker de ökade kostnader som kommer med barn. Men regeringen vägrar att satsa på de bitarna.

Vår höjning av barnbidraget kostar mindre än hälften så mycket som regeringens jobbskatteavdrag. Vår kostar 8 miljarder, och ert kostar 17 miljarder. Men höjningen av barnbidraget ger mer pengar i plånboken för både ensamstående låginkomsttagare och samboende medelinkomsttagare. Vår höjning av bostadsbidraget ger mer pengar i plånboken.

Vår politik skulle ge nästan 2 000 kronor mer i månaden till en ensamstående tvåbarnsförälder än vad regeringens politik gör. Det är konkret politik.

Anf. 123 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag må vara lite lomhörd, men jag hörde inte direkt någon fråga från ledamoten.

Jag tar då tillfället i akt att göra en liten repetition av allt det som regeringen gör för barnfamiljer. Vi skäms inte över det vi har gjort. Vi har familjer och

hushåll som den främsta prioriteringen i samtliga budgetar som har lagts fram under mandatperioden.

Det handlar absolut om skattesänkningar, men till att börja med handlade det om att bekämpa inflationen. Om vi inte hade gjort det hade alla de andra bitarna aldrig kunnat komma på plats. Inflationen var uppe på 10 procent och är i dag nere på 2,3 procent.

Vi har sänkt skatten. Det tycker vi olika om. Ledamoten gillar bevisligen höjda bidrag, och vi från Moderaternas sida tycker att det är bättre att man får behålla mer av sina egna pengar.

Låt mig upprepa exemplet med en polis och en sjuksköterska. Jag vet att det irriterar, och därför säger jag det igen. Det är 5 000 kronor varje månad. Tänk vilken skillnad det gör för den familjen! Det är 5 000 kronor i månaden som gör att den där julen kanske inte blir på samma sätt som om vi hade haft en rödgrön regering, gubevars!

Utöver detta sänker vi matmomsen. Det gör vi nästa år. Det har inte varit så mycket diskussion om matkostnaderna i den här debatten. Jag har varit föräldradig, så jag lyssnade på debatten förra året. Då diskuterades matpriserna. Nu sänker vi matmomsen och halverar. Utöver det har vi fritidskortet, sänkta skatter på el, bensin och diesel och sänkt förskoleavgift.

Regeringen gör mycket för barnfamiljerna, och det kommer vi att fortsätta göra. De kommer att vara fortsatt prioriterade för den moderatledda regeringen. (Applåder)

Anf. 124 TONY HADDOU (V):

Fru ålderspresident! Julen närmar sig i Tidöpartiernas Sverige, och människor tvingas leta extrapriser och välja mellan att sätta mat på bordet och att betala hyran. Blir det julklappar eller mediciner i år?

Allt fler tvingas vända sig till välgörenhet under den här regeringen och Sverigedemokraterna, och de största grupperna som är beroende av välgörenhet är pensionärer, arbetslösa, psykiskt sjuka, ensamstående, sjukskrivna och barnfamiljer.

Man kanske tänker att ingen ska behöva vända sig till välgörenhet i ett välfärdsland, men det är effekten av den förda politiken. Det är effekten av sämre sociala och ekonomiska skyddsnät som inte håller, och det är effekten av att regeringen inte har en enda ambition att lösa arbetslösheten. Man lämnar människor i sticket, för det är ju så viktigt att prioritera att sänka skatten för de allra rikaste. Vi ser hur regeringen tar oss från ett välfärdssamhälle till ett välgörenhetssamhälle.

Regeringen föreslår skattesänkningar med över 50 miljarder kronor för 2026, och fördelningsprofilen är pengar till de allra rikaste. I Vänsterpartiets budgetalternativ finns en helt annan inriktning. Med andra prioriteringar än vad den sittande regeringen och Sverigedemokraterna gjort under mandatperioden hade vi kunnat skydda välfärden, sjukvården, hushållen, barnfamiljer, ensamstående och pensionärer, och vi hade bättre kunnat skydda den som blir sjuk eller arbetslös.

Jag tror inte på sänkta skatter som vi hörde om tidigare. Det har endast gett oss ökade ekonomiska klyftor, massarbetslöshet och en välfärd på svältkur. Den tiden måste vara förbi. Vi behöver investeringar i samhället, i hushållen, i jobben, i bostäder med rimliga hyror och i klimatomställningen.

Vi behöver stärka våra välfärds- och trygghetssystem. Då måste de rika börja bidra så att vi också kan börja omfördela solidariskt mellan arbetande och arbetslösa, mellan friska och sjuka och inte minst mellan dem som lever i överflöd och dem som lever på marginalen.

Det handlar helt uppenbart om prioriteringar. Det är ingen naturlag att priset för medicinerna höjdes rejält, utan det är beslut som fattats av regeringen och Sverigedemokraterna.

Alla nordiska länder har höjt barnbidraget under kostnadskrisen. Det vill inte den här regeringen göra. Då är frågan vad som är viktigast. Är det viktigast att prioritera ekonomiskt pressade barnfamiljer och mediciner till pensionärer, eller är det viktigare med flera extra tusenlappar i fickan varje månad till dem som har det bäst ställt?

För Vänsterpartiet är valet väldigt enkelt, och det syns i vår budgetmotion. Vi gör prioriteringar utifrån andra principer än regeringen. Vi avskaffar karensavdraget, gör kollektivtrafiken billigare och höjer barnbidraget. Vi gör kraftfulla offentliga investeringar och gör satsningar för trygga löntagare.

Så bygger vi Sverige starkare samtidigt som vi jämnar ut de ekonomiska klyftorna. (Applåder)

Anf. 125 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru ålderspresident! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

När vi debatterar ekonomisk trygghet för familjer och barn gör vi det med en ödmjukhet inför den vardag som många lever i. Vi vet att alla familjers livspussel ser olika ut. Därför behövs det politik som finns där när människor behöver hjälp. Staten ska stötta familjerna, inte styra dem.

Vi kristdemokrater utgår alltid från en enkel princip: Familjen är samhällets viktigaste grundpelare. Fungerar inte familjen fungerar inte heller livet. Trygga och välfungerande familjer gör att samhället som helhet fungerar och växer sig starkt.

En bra familjepolitik är ett medel för att lösa många samhällsproblem, såsom ekonomisk utsatthet, fallande skolresultat och ungdomsbrottslighet. Genom att stötta familjer tidigt kan vi hindra att problem eskalerar och i stället förebygga dem.

Det är i familjen som tryggheten grundläggs. Det är där barn lär sig ansvar, omtanke och mod. Vi i politiken ska hjälpa till och ge föräldrar det stöd de behöver för att vara föräldrar. Vi ska visa att vi tror på föräldrarna som de mest värdefulla och viktigaste personerna i ett barns uppväxt, återigen för att vi kristdemokrater ser familjen som samhällets viktigaste gemenskap.

Fru ålderspresident! Samhället kan aldrig ersätta familjen men ska alltid finnas där när extra hjälp behövs. Att vara förälder kan vara underbart, jag vet, men det kan också vara en av livets största och svåraste utmaningar. Även med de bästa förutsättningarna behövs ibland stöd för att klara den uppgiften.

Särskilt de barn vars föräldrar inte har förutsättningar att ta sitt föräldraansvar behöver samhällets stöd. Därför är det viktigt att stöd ges i tid och genom både riktade och generella insatser. Rent ekonomiskt och ersättningsmässigt handlar det bland annat om det som vi debatterar i dag, nämligen barnbidraget, föräldraförsäkringen, bostadsbidraget och stöd till barn med särskilda behov. Dessa system utgör en grund som gör det möjligt för föräldrar att ge sina barn både trygghet och vård i vardagen. Det stärker familjens egen förmåga och ger frihet att kunna vara hemma med sjuka barn, ha råd med en trygg bostad och vara närvarande under barnens tidiga år.

Exempel på riktad förstärkning där behovet är störst är till exempel höjda bostadskostnadsgränser i bostadsbidraget, en konkret satsning som stärker barnfamiljer och då särskilt ensamstående föräldrar med små marginaler. Att stärka bostadsbidraget är en prioritering som sätter barnens trygghet först.

Redan sedan tidigare har Kristdemokraterna och regeringen gjort föräldraförsäkringen mer flexibel. Antalet dubbel dagar har fördubblats från 30 dagar till 60 dagar. Vi hörde tidigare om något som även jag har sagt här i talarstolen, nämligen att man sedan dubbel dagarna infördes har märkt en förbättrad psykisk hälsa hos nyblivna mammor. Antalet som söker vård på vårdcentralerna har minskat, vilket är positivt. Vi har också gjort det flexibla genom att göra det möjligt att överlåta föräldradagar till en nära anhörig. Kristdemokraterna vill dock se en ännu mer flexibel föräldraförsäkring, där alla dagar är lika mycket båda föräldrarnas.

Kristdemokraternas familjepolitik vill möjliggöra för föräldrar att tillbringa mer tid med sina barn. Vi vill öka familjernas handlingsutrymme. Detta görs främst genom en flexibel föräldraförsäkring, ett föräldravänligt arbetsliv och en bra barnomsorg.

Fru ålderspresident! Jag kan inte hålla detta anförande utan att nämna fritidskortet. Sedan den 15 september i år kan föräldrar till alla barn från 8 till 16 år ansöka om fritidskort till ett värde av 500 kronor för att få lite ekonomisk stöttning för fritidsaktiviteter inom idrott, kultur och friluftsliv.

Vi vet att barn rör på sig i alldeles för liten utsträckning. Vi vet också att det är oerhört värdefullt för barn att få vara delaktiga i en gemenskap, men att många barn tvingas avstå på grund av att familjen har det ekonomiskt tufft.

De barn som lever i ekonomisk utsatthet har dessutom möjlighet att ansöka om ett högre belopp – upp till 2 000 kronor. Fram till den 3 december hade hela 40 462 barn fått fritidskort beviljat med det högre beloppet.

Kristdemokraterna har fått hård kritik av oppositionen för denna satsning, och även regeringen har varit hårt kritiserad. Därför gör det mig extra glad att Socialdemokraterna nu har med fritidskortet i sitt förslag till budget – det står inte svart på vitt, men man vill i alla fall inte avskaffa det. Man avsätter dock inte lika mycket pengar som regeringen. Jag vill tacka Socialdemokraterna för att ni har förstått värdet av satsningen på fritidskortet, även om ni inte verkar tro att det skulle behövas samma summa pengar som regeringen har i sitt budgetförslag.

Fritidsaktiviteter ger barn tillfälle till gemenskap, ökad självkänsla och personlig utveckling. Fritidskortet visar hur politiska beslut kan göra konkret skillnad i barns vardag. Barn som växer upp med dessa förutsättningar får bättre möjligheter i livet. Föräldrar som får stöd orkar mer, mår bättre och kan bygga relationer med sina barn. Ekonomiskt stöd är viktigt, men lika viktigt är tid, relationer, värderingar och vård. Det är i dessa värden samhällsgemenskapen byggs. Det är ett samhälle som bär familjerna.
(Applåder)

Anf. 126 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru ålderspresident! I mina anföranden i kammaren brukar jag fokusera på Centerpartiets förslag i budgetar och olika motioner. Jag tänker försöka hålla mig till det även i kväll, så att vi håller traditionen levande.

De ekonomiska trygghetssystemen och familjers ekonomi handlar mycket om att man ska kunna kombinera arbete och familj. Vi vill utjämna skillnader mellan hushåll med och utan barn och även motverka barnfattigdom. Det är mål som jag och Centerpartiet tycker är viktiga. De behöver vara kvar. Sedan kan man ibland fundera på om man behöver skruva på trygghetssystemen för att de ska bli mer träffsäkra.

När det gäller föräldraförsäkringen tycker vi som parti att det är viktigt att den består av tre olika delar, där en del av dagarna knyts till den ena föräldern och en del till den andra. Sedan ska det finnas valbara dagar som föräldrarna kan dela med sig av till varandra eller till en annan för barnen viktig vuxen. Det är en viktig förändring som har skett det senaste året och som vi var helt överens med regeringen om att genomföra.

Det är viktigt att föräldraförsäkringen utgår från familjer och familjers behov och möjligheter. Det är därför vi behöver ha kvar valfriheten i föräldraförsäkringen. Men vi kan fundera på om vi ska ändra någonting för att få en mer jämställd arbetsmarknad. Många pratar om föräldraförsäkringen som ett problem när det gäller jämställdhetsfrågorna. Det är klart att utformningen av föräldraförsäkringen påverkar människors val. För mig är det viktigt att hitta incitament för kvinnor att snabbare gå tillbaka till arbetsmarknaden.

Fru ålderspresident! Det är inte enbart antalet dagar i föräldrapenningen vi behöver se över utan helheten. Vi behöver se över hur den sjukpenninggrundande inkomsten hanteras. Ska den vara knuten till hur lång ledigheten har varit eller barnets ålder? Är

dubbeldagarna tillräckliga, eller ska vi göra dem ännu fler? Är lägstanivådagarna bra, eller ska vi inkludera dem?

Det finns en stor del som jag tror att vi verkligen måste våga börja prata om, och det är rätten till barnledighet. Nu har man rätt till väldigt lång ledighet, vilket gör att man kan vara borta från arbetsmarknaden väldigt länge. Det skulle jag också önska att vi började våga prata om och titta på.

Vi går över till att fundera lite över barnbidraget. Det är viktigt för Centerpartiet att det är lika stort för alla barn oavsett föräldrarnas inkomst. Samtidigt kan vi inte komma ifrån att ensamhushåll har det väldigt svårt. Ekonomin i Sverige bygger ofta på att det finns två inkomster i ett hushåll. Exakt hur vi skulle kunna skruva på det har jag inget svar på, men Centerpartiet vill ändå titta på om det går att hitta ett annat sätt att hantera frågan och ändå utgå från att det är samma bidrag för alla barn.

Vi har också bostadsbidraget att kika lite på. Även det kan man jobba med för att nå de familjer som har sämst ekonomi så att de har råd med sin bostad. Här har regeringen gått fram med att förändra beloppet som gäller för att man ska kunna få bostadsbidrag. Vi har valt en annan väg, för vi vill nå alla familjer med bostadsbidrag. Vi har jobbat med avräkning av bostadsbidraget i förhållande till hur låg eller hög inkomst man har. Då når vi alla familjer, och det funkar i hela landet. Om man bara pratar om hyran kan det ju vara så att man bara når de familjer som bor i större städer, där bostadskostnaderna oftast är högre än för dem som bor på landsbygden.

Vi behöver se över konstruktioner och nivåer och om vi verkligen når de mål vi eftersträvar i den ekonomiska familjepolitiken. Jag upplever att vi är ganska överens om målen. Men kan vi skruva någonstans i de här frågorna?

Det viktigaste för Centerpartiet är att vi, om eller när vi skruvar på socialförsäkringssystemen, har siktet inställt på träffsäkerheten men att det inte får påverka incitamenten att ha ett arbete. Det är den balansgången jag önskar att vi gemensamt i framtiden skulle kunna våga titta på.

Anf. 127 PATRIK KARLSON (L):

Fru ålderspresident! Som liberal känner jag starkt att vårt samhälle måste bygga på frihet, ansvar och gemensam trygghet – frihet för familjer att forma sina liv, ansvar för oss som föräldrar att finnas där för våra barn och en grundläggande trygghet som gör att inga barn hamnar utanför. Alla barn förtjänar en trygg uppväxt med kärlek, möjligheter att utvecklas och föräldrar som har tid och resurser att ge dem det grundläggande som behövs för att man ska växa upp och bli en trygg människa.

Fru ålderspresident! Bostadsbidraget är tänkt att hjälpa ekonomiskt svaga barnfamiljer att ha råd med en god bostad. Men kopplingen mellan bidraget och de verkliga boendekostnaderna har blivit allt svagare med åren. De övre gränserna för bostadskostnader som

bidraget beräknas på har inte höjts på snart 30 år. I dag har majoriteten av barnfamiljerna som får bostadsbidrag betydligt högre hyra än vad bidraget tar hänsyn till.

I budgetpropositionen för 2026 går vi fram med förslaget om att höja bostadsbidraget för de barnfamiljer som behöver det mest genom att höja boendekostnadstaket. För familjer med ett barn är det upp till 800 kr i månaden. För familjer med två eller fler barn är det upp till 1 000 kr i månaden. Men jag är också av den bestämda övertygelsen att bostadsbidraget behöver göras om i grunden för att bli mer träffsäkert och verkligen uppnå det mål som var tänkt.

Fru ålderspresident! Vi gör förändringar i föräldraförsäkringen, som jag nämnde i mitt tidigare anförande här i dag, som underlättar för föräldrar och stärker barnens trygghet genom stärkt rätt till tillfällig föräldrapenning, så kallad vab. Vi gör det för att vi vet hur viktigt det är att kunna förena jobbet med familjelivet och vara närvarande när barnen behöver det, till exempel på viktiga möten i skolan kopplade till ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning.

Dessutom ska reglerna göras mer flexibla så att båda föräldrar vid behov och i vissa situationer kan vara hemma samtidigt. Till exempel ska flera föräldrar kunna få vabersättning för samma barn och tid vid möten i skola eller socialtjänst som rör barnet.

En annan viktig nyhet framöver är att en förälder som är hemma med en nyfödd kan behålla sin ordinarie föräldrapenning samtidigt som den andra föräldern tillfälligt tar ut vab för ett äldre syskon. Alla som har fler än ett barn förstår värdet av denna flexibilitet. Man kan dela på ansvaret även om ett barn blir sjukt medan det andra är nyfött.

Fru ålderspresident! Vi inför också en förändring genom att vi kortar ansökningstiden för vabersättning från 90 till 30 dagar. Varför gör vi detta? Jo, vi anser att det är ytterst angeläget att minska felaktiga utbetalningar. I dag kan man vänta upp till tre månader innan man begär ersättning för vab. Det ökar risken för fusk men framför allt för misstag eftersom det har gått så lång tid. I och med att vi nu kortar ned tiden för ansökan behåller vi kopplingen mellan frånvaro och utbetalning.

Fru ålderspresident! Ekonomisk trygghet handlar inte bara om bidrag och försäkringar utan också om att familjer får behålla mer av sina egna pengar. Därför innehåller budgeten viktiga skattesänkningar för framför allt låg- och medelinkomsttagare. Förutom en bred palett av skattesänkningar för att stärka hushållens ekonomi går vi också fram med andra lättnader, till exempel att sänka maxtaxans avgifter för förskola och fritidshem.

Vi vidtar dessutom andra åtgärder för att pressa familjernas vardagskostnader. Vi halverar momsen på mat. En kostsam reform kan tyckas, men vi bedömer att det är motiverat i ett läge när matpriserna har skjutit i höjden.

Utöver övriga satsningar vi gör för att stödja barns utveckling inför vi nu fritidskortet för barn och unga.

Staten går då in och stöttar barns fritidsaktiviteter så att ekonomin inte ska vara ett hinder för barns och ungas drömmar. Vi vet ju alla hur viktigt det är att man rör på sig, kanske får vara med i fotbollslaget, gå på simskola eller spela teater. Förutom glädje i stunden lägger det också en grund för en god hälsa genom hela livet. Ingen förälder ska behöva säga nej till sitt barn som vill vara med i en aktivitet bara för att plånboken råkar vara tunn i slutet av månaden.
(Applåder)

Anf. 128 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru ålderspresident! Sverige förtjänar bättre. Jag har tjatat om detta ett par gånger nu: I oktober presenterade Rädda Barnen årets barnfattighedsrapport. I den konstaterades att barnfattigheten i Sverige ökar och att 13 procent – ett av åtta barn i Sverige – lever i fattigdom. Det motsvarar ungefär tre elever i en normalstor svensk skolklass. Så många är det som växer upp i fattigdom och ekonomisk utsatthet. Fattigheten är störst bland barn till ensamstående mammor och bland barn till utrikes födda föräldrar.

Även Sveriges Stadsmissioner presenterade en rapport i oktober, *Fattighedsrapporten 2025*, som uppskattade antalet fattiga i Sverige till 700 000 människor. De har för övrigt ett mer återhållsamt fattighedsmått än vad Rädda Barnen har. Det går alltså att anta att fattigheten och den ekonomiska utsattheten i den breda befolkningen är mer utbredd än så.

Vi har hört larmrapporter varje år under den här mandatperioden. Dessa rop har blivit högre och högre för varje år som gått. Andelen föräldrar som behöver låna pengar för att betala mat, el och hyra har ökat. Antalet vräkningar som berör barn har ökat. Andelen familjer som inte har råd med näringsrik mat och att äta sig mätta varje dag har ökat.

Statsminister Ulf Kristersson svarade mig i förra veckans frågestund att ”det i en lågkonjunktur alltid kommer att bli tuffare. I en högkonjunktur blir det lättare. Så har det alltid varit”. Jo tack, så är det ju. Men det är faktiskt en regerings och en politikers ansvar att underlätta för hushållen i kriser och att göra så att lågkonjunkturen drabbar samhällets mest utsatta så lite som möjligt. Det går då inte att komma ifrån att regeringen och Sverigedemokraterna har svikit Sveriges barnfamiljer. Regeringen har inte en enda gång den här mandatperioden, trots skenande kostnadsökningar, höjt barnbidraget och underhållsstödet. Barnbidraget har urholkats så mycket att det nu är värt mindre än det har varit på 50 år.

Fru ålderspresident! Jag skulle vilja ställa en snabb mattefråga till dig och till åhörarna här i salen och där hemma. Vad blir 1 000 kronor minus 2 100 kronor? Om du får det till minus 1 100 kronor har du räknat rätt. Om du får det till ”en historisk höjning av bostadsbidraget” är du antagligen företrädare för regeringen och Sverigedemokraterna.

I budgeten för i år sänkte Tidöpartierna bostadsbidraget med 2 100 kronor i månaden när de tog bort det så kallade tilläggsbidraget. I budgeten för nästa år, som

vi debatterar nu, höjer de bostadskostnadsgränsen i bostadsbidraget, vilket kommer att höja bidraget med upp till 1 000 kronor i månaden för en stor del av mottagarna. Det är en välkommen förändring som vi har efterfrågat i flera års tid. Men 1 000 kronors höjning efter 2 100 kronors sänkning är fortfarande minus 1 100 kronor i månaden för de allra mest utsatta barnfamiljerna. Att påstå att det är en historisk höjning av bostadsbidraget kallar jag äkta regeringsmatte. Jag kallar det bluff.

Regeringspartierna och Sverigedemokraterna säger att den budget de presenterar gynnar ensamstående föräldrar med låga inkomster allra mest. De pekar på SCB:s budgetanalys och säger att en ensamstående förälder med låg inkomst får 1 250 kronor mer i månaden i disponibel inkomst nästa år jämfört med i år i och med bostadsbidraget och den sänkta skatten.

Det är tekniskt korrekt. Men det är också att siffertrixa något otroligt. Det går inte att komma ifrån att 1 250 kronor i månaden, det vill säga den totala vinsten för de ensamstående barnfamiljerna i den här budgeten, är mindre än enbart de 2 100 kronor som regeringen sänkte bostadsbidraget med i sin förra budget. En ensamstående förälder med låg inkomst får alltså fortfarande mindre i plånboken nästa år än vad hen fick förra året, ett år som redan då var väldigt tufft för många barnfamiljer. Att säga att regeringens politik gynnar låginkomsttagare är verkligen äkta regeringsmatte.

Då har vi inte ens pratat om konsekvenserna av den fattighedsreform som regeringen och SD vill genomföra nästa år. En enig kör av remissinstanser i form av finanspolitiska experter, forskare, myndigheter och civilsamhällesorganisationer varnar för att Tidöpartiernas reformer av trygghetssystemen riskerar att öka barnfattigheten, utanförskapet, kriminaliteten och den psykiska ohälsan bland de unga om de genomförs. Det är raka motsatsen till det ansvar som vi politiker ska ta. Miljöpartiet säger nej till Tidöpartiernas fattighedsreform. Sverige förtjänar bättre, fru ålderspresident.

Miljöpartiet föreslår att barnbidraget höjs med 350 kronor per barn, till 1 600 kronor i månaden. Det skulle ta värdet av barnbidraget upp till samma nivå som 2018, då Miljöpartiet var med och höjde barnbidraget senast. Vi föreslår också att barnbidraget värdesäkras mot inflationen så att det automatiskt höjs när priserna går upp och inte urholkas igen. Vår höjning av barnbidraget kostar mindre än hälften så mycket som regeringens jobbskatteavdrag men ger mer pengar i plånboken för både ensamstående låginkomsttagare och samboende medelinkomsttagare.

Bostadsbidraget har urholkats sedan det infördes 1997 – det har vi alla här konstaterat – eftersom varken inkomstgränser eller bostadskostnadstak har följt samhällsutvecklingen. Resultatet är att allt färre hushåll omfattas, inte för att behovet minskat utan för att reglerna är föråldrade. I dag får man fullt bidrag endast upp till inkomster kring 12 000 kronor i månaden, och kostnadstaken ligger långt under faktiska hyror,

särskilt i storstäderna. Detta drabbar barn i ekonomiskt utsatta familjer, med trångboddhet, sämre studiero och ökad ohälsa som följd.

Vi vill därför se en ordentlig reform av bostadsbidraget, med höjda och indexerade maxbelopp, inkomstgränser och bostadskostnadstak till nivåer som speglar dagens inkomster och hyror – så att fler låginkomsttagare får rätt till bostadsbidrag och så att bidraget täcker en större del av hyran.

Här och nu föreslår vi att tilläggsbidraget i bostadsbidraget på 20 procent återinförs för barnfamiljer. Det skulle innebära att en barnfamilj med låg inkomst med den föreslagna höjningen av bostadskostnadstaket skulle få upp till 2 250 kronor mer i månaden i bostadsbidrag.

Dessa satsningar på barnbidraget och bostadsbidraget innebär att en ensamstående tvåbarnsmamma med låg inkomst med Miljöpartiets budget skulle kunna få nästan 3 000 kronor mer i plånboken varje månad nästa år jämfört med i år. Det är mer än dubbelt så mycket jämfört med vad hon får med regeringens och Sverigedemokraternas politik.

Herr talman! Sverige förtjänar bättre än den regering vi har i dag. Sverige förtjänar en regering som arbetar aktivt och engagerat för att bryta barnfattigdomen. Sverige förtjänar en regering som prioriterar barnfamiljer före bankdirektörer och låginkomsttagare framför låga skatter. Sverige förtjänar ett äkta välfärdsamhälle, där alla barn växer upp i trygghet.

Därför satsar Miljöpartiet på hushållen, barnfamiljerna och låginkomsttagarna. Vår åsikt är klar och tydlig: Inget barn ska växa upp i fattigdom eller utanförskap. Med vår politik kan detta också bli möjligt. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

§ 7 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

- 2025/26:63 Vissa sekretessfrågor som avser vapentransaktioner och Schengens informationssystem
- 2025/26:73 Uppsägning av sparandeavtal
- 2025/26:77 Anpassning av svensk rätt till EU:s nya förordning om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Skrivelser

- 2025/26:72 Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning
- 2025/26:74 2025 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlännningar
- 2025/26:76 Det finanspolitiska ramverket

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelser skulle förlängas till och med *fredagen den 16 januari 2026*.

EU-dokument

COM(2025) 3502 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av krigsskadeståndslånet till Ukraina och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/792 av den 29 februari 2024 om inrättande av Ukraina-faciliteten

§ 8 Beslut om förlängd motionstid

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för prop. 2025/26:78 *En grundlagsskyddad aborträtt samt utökade möjligheter att begränsa föreningsfriheten och rätten till medborgarskap* skulle förlängas till och med *fredagen den 23 januari 2026*.

§ 9 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 december

2025/26:219 Besked om ICLD:s framtid

av *Hanna Westerén* (S)

till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:220 Tillgång på långsiktigt hållbara kritiska råvaror

av *Hanna Westerén* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 december

2025/26:291 Det israeliska luftvärnssystemet Arrow

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:292 Domstolsverkets och Blekinge tingsrätts närvaro i Karlshamn

av *Heléne Björklund* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:293 Handboll på sand

av *Adrian Magnusson* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 21.02.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med
§ 4 anf. 38 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Margareta Ceder-
felt därefter till ajourneringen kl. 15.54,
av förste vice talmannen därefter till och med § 5
anf. 95 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Margareta Ceder-
felt därefter till och med § 6 anf. 128 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ersättare	1
§ 3 Ärenden för bordläggning	1
§ 4 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	1
Civilutskottets betänkande 2025/26:CU1	1
Anf. 1 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	1
Anf. 2 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	2
Anf. 3 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	3
Anf. 4 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	3
Anf. 5 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	3
Anf. 6 ALIREZA AKHONDI (C) replik	3
Anf. 7 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	4
Anf. 8 ALIREZA AKHONDI (C) replik	4
Anf. 9 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	4
Anf. 10 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V)	4
Anf. 11 DAVID JOSEFSSON (M).....	6
Anf. 12 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	7
Anf. 13 DAVID JOSEFSSON (M) replik	7
Anf. 14 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	7
Anf. 15 DAVID JOSEFSSON (M) replik	7
Anf. 16 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik.....	8
Anf. 17 DAVID JOSEFSSON (M) replik	8
Anf. 18 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik.....	8
Anf. 19 DAVID JOSEFSSON (M) replik	9
Anf. 20 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik.....	9
Anf. 21 DAVID JOSEFSSON (M) replik	9
Anf. 22 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik.....	10
Anf. 23 DAVID JOSEFSSON (M) replik	10
Anf. 24 JOAKIM JÄRREBRING (S).....	10
Anf. 25 DAVID JOSEFSSON (M) replik	11
Anf. 26 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	11
Anf. 27 DAVID JOSEFSSON (M) replik	12
Anf. 28 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	12
Anf. 29 LARRY SÖDER (KD)	12
Anf. 30 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik.....	14
Anf. 31 LARRY SÖDER (KD) replik	14
Anf. 32 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik.....	15
Anf. 33 LARRY SÖDER (KD) replik	15
Anf. 34 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	15
Anf. 35 LARRY SÖDER (KD) replik	16
Anf. 36 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	16
Anf. 37 LARRY SÖDER (KD) replik.....	16
Anf. 38 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S) replik.....	16
Anf. 39 LARRY SÖDER (KD) replik	17
Anf. 40 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S) replik.....	17
Anf. 41 LARRY SÖDER (KD) replik	17
Anf. 42 ALIREZA AKHONDI (C)	17
Anf. 43 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	19
Anf. 44 ALIREZA AKHONDI (C) replik	19
Anf. 45 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	19
Anf. 46 ALIREZA AKHONDI (C) replik	19
Anf. 47 LARRY SÖDER (KD) replik	20
Anf. 48 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	20
Anf. 49 LARRY SÖDER (KD) replik	20
Anf. 50 ALIREZA AKHONDI (C) replik	20
Anf. 51 LARS BECKMAN (M) replik.....	21

Anf. 52	ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	21
Anf. 53	LARS BECKMAN (M) replik.....	21
Anf. 54	ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	22
Anf. 55	PATRIK KARLSON (L).....	22
Anf. 56	AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik.....	23
Anf. 57	PATRIK KARLSON (L) replik.....	23
Anf. 58	AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik.....	23
Anf. 59	PATRIK KARLSON (L) replik.....	24
Anf. 60	AMANDA PALMSTIERNA (MP).....	24
Anf. 61	LARRY SÖDER (KD) replik.....	25
Anf. 62	AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik.....	26
Anf. 63	LARRY SÖDER (KD) replik.....	26
Anf. 64	AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik.....	26
Anf. 65	BJÖRN TIDLAND (SD).....	27
Anf. 66	ANNA-BELLE STRÖMBERG (S).....	28
Anf. 67	LARS BECKMAN (M).....	29
Anf. 68	ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V) replik ..	30
Anf. 69	LARS BECKMAN (M) replik.....	30
Anf. 70	ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V) replik ..	30
Anf. 71	LARS BECKMAN (M) replik.....	30
Anf. 72	ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V).....	31
	(Beslut skulle fattas den 10 december.)	31
Ajournering		31
Återupptaget sammanträde		31
§ 5 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning		31
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU1.....	31
Anf. 73	CLARA ARANDA (SD).....	31
Anf. 74	TONY HADDOU (V) replik	32
Anf. 75	CLARA ARANDA (SD) replik.....	32
Anf. 76	TONY HADDOU (V) replik	33
Anf. 77	CLARA ARANDA (SD) replik.....	33
Anf. 78	ANDERS W JONSSON (C) replik	33
Anf. 79	CLARA ARANDA (SD) replik.....	33
Anf. 80	ANDERS W JONSSON (C) replik	34
Anf. 81	CLARA ARANDA (SD) replik.....	34
Anf. 82	ÅSA ERIKSSON (S) replik.....	34
Anf. 83	CLARA ARANDA (SD) replik.....	34
Anf. 84	ÅSA ERIKSSON (S) replik.....	35
Anf. 85	CLARA ARANDA (SD) replik.....	35
Anf. 86	MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik	35
Anf. 87	CLARA ARANDA (SD) replik.....	35
Anf. 88	MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik	35
Anf. 89	CLARA ARANDA (SD) replik.....	36
Anf. 90	ÅSA ERIKSSON (S).....	36
Anf. 91	CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik.....	38
Anf. 92	ÅSA ERIKSSON (S) replik.....	38
Anf. 93	CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik.....	38
Anf. 94	ÅSA ERIKSSON (S) replik.....	38
Anf. 95	CAROLINE HÖGSTRÖM (M).....	38
Anf. 96	ANDERS W JONSSON (C) replik	39
Anf. 97	CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	40
Anf. 98	ANDERS W JONSSON (C) replik	40
Anf. 99	CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	40
Anf. 100	TONY HADDOU (V)	40
Anf. 101	CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	41
Anf. 102	ÅSA ERIKSSON (S) replik.....	42
Anf. 103	CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik.....	42
Anf. 104	ÅSA ERIKSSON (S) replik.....	42
Anf. 105	CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik.....	42
Anf. 106	ANDERS W JONSSON (C).....	43

Anf. 107 PATRIK KARLSON (L).....	44
Anf. 108 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP).....	45
(Beslut skulle fattas den 10 december.)	46
§ 6 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	46
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU3.....	46
Anf. 109 DANIEL PERSSON (SD)	46
Anf. 110 TONY HADDOU (V) replik	47
Anf. 111 DANIEL PERSSON (SD) replik	47
Anf. 112 TONY HADDOU (V) replik	47
Anf. 113 DANIEL PERSSON (SD) replik	47
Anf. 114 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik	48
Anf. 115 DANIEL PERSSON (SD) replik	48
Anf. 116 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik	48
Anf. 117 DANIEL PERSSON (SD) replik	49
Anf. 118 SANNE LENNSTRÖM (S).....	49
Anf. 119 ULRIKA HEINDORFF (M).....	50
Anf. 120 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik	51
Anf. 121 ULRIKA HEINDORFF (M) replik	51
Anf. 122 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik	51
Anf. 123 ULRIKA HEINDORFF (M) replik	51
Anf. 124 TONY HADDOU (V)	52
Anf. 125 CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	52
Anf. 126 MARTINA JOHANSSON (C)	53
Anf. 127 PATRIK KARLSON (L).....	54
Anf. 128 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP).....	55
(Beslut skulle fattas den 10 december.)	56
§ 7 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	56
§ 8 Beslut om förlängd motionstid	56
§ 9 Anmälan om interpellationer	56
§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar	56
§ 11 Kammaren åtskildes kl. 21.02.	56